

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI UYGULAMALI
PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ANNE BABA
TUTUMLARI İLE AKADEMİK ERTELEME
DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Sevgi TOPRAKYARAN**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER**

İstanbul – 2016

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI UYGULAMALI
PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ANNE BABA
TUTUMLARI İLE AKADEMİK ERTELEME
DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Sevgi TOPRAKYARAN**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER**

İstanbul – 2016

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....Psikoloji.....Anabilim/Anasanat Dalı Uygulamalı Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisiSerpi TOPRAK YARAN..... tarafından hazırlanan
“Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumları ile
Akademik Etkileme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 1./2./2016

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER

.....

Danışman: Halıç.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Serap Leman BİLGİN

.....

Halıç.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Aslı Burçak TAŞÖREN

.....

Uşak.....Üniv. İngilizce Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Pervin Şevde BİKMAZ

.....

Halıç.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Serap BAŞBAKAR

.....

Akdeniz.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde; bilgi ve tecrübesi ile yanımda olan ve desteğini hiç esirgemeyen, tez danışmanım ve değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Banu SAYINER' e, göstermiş olduğu ilgi, anlayış ve yardımları için sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca; ilgi ve desteğini hep hissettiğim, beni yüreklendiren, çok değerli hocalarım, Yrd. Doç. Dr. P. Sevda Bıkmaz, Yrd. Doç. Dr. Seda BAYRAKTAR'a sabırları ve hoşgörülerini için saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Yardıma ihtiyacım olduğu zaman yanımda olan sevgili dostlarım Esra KIRMIZIGÜL, Elif DURMUŞ ve Gülnur YILMAZ'a teşekkür ederim.

Ayrıca bu araştırmanın ortaya çıkmasında; dershanelerinin kapılarını açan okul idarecilerine, yardımcı olan öğretmenlerine ve sevgili öğrencilere de sonsuz teşekkürler.

İstanbul- 2016

Sevgi TOPRAKYARAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı.....	7
1.5. Araştırmanın Önemi.....	7
1.6. Sayıtlar.....	9
1.7. Sınırlılıklar.....	9
1.8. Tanımlar.....	9
1.9. Kısaltmalar.....	10
2. İLGİLİ LİTERATÜR.....	11
2.1. Ergenlik.....	11
2.1.1. Ergenlik Kavramı ve Tanımı.....	11
2.1.2. Ergenlik Kuramları.....	12
2.1.3. Ergenlik Dönemi Gelişim.....	15
2.1.3.1. Ergenlik Dönemi Fiziksel Gelişim.....	15
2.1.3.2. Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim.....	16
2.1.3.3. Ergenlik Dönemi Kimlik Gelişimi.....	18
2.1.3.4. Ergenlik Dönemi Sosyal Gelişim.....	18
2.1.4. Ergenlik Dönemi Arkadaşlık İlişkileri.....	19
2.1.5. Ergenlik Dönemi Aile İlişkileri.....	20
2.2. Anne-Baba Tutumu.....	21
2.2.1. Anne-Baba Tutumlarına Dair Görüşler.....	22
2.2.2. Yaygın Anne-Baba Tutumları.....	24
2.2.2.1. Otoriter Anne-Baba Tutumu.....	27
2.2.2.2. Demokratik Anne-Baba Tutumu.....	29
2.2.2.3. Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu.....	31
2.2.3. Anne-Baba Tutumlarına Dair Kuramsal Açıklamalar.....	31

2.3. Erteleme Davranışı.....	33
2.3.1. Akademik Erteleme Tanımı	36
2.3.2. Akademik Erteleme Davranışı Nedenleri.....	37
2.3.3. Akademik Erteleme Davranışının Sıklığı	39
2.3.4. Akademik Erteleme Davranışı Sonuçları.....	40
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	42
3.1. Akademik Erteleme İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	42
3.1.1. Akademik Erteleme İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	42
3.1.2. Akademik Erteleme İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	45
3.2. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	48
4. YÖNTEM.....	55
4.1. Araştırmanın Modeli	55
4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	55
4.3. Veri Toplama Araçları.....	56
4.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	56
4.3.2. Ana Baba Tutumları Ölçeği	56
4.3.3. Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ).....	57
4.4. Verilerin Toplanma Aşaması.....	57
4.5. Verilerin Analizi.....	58
5. BULGULAR.....	59
5.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Demografik Özellikleri ile Akademik Hedeflerine İlişkin Bulgular.....	59
5.2. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumları Ölçeği ve Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ) Puanlarına İlişkin Bulgular.....	60
5.3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanlarının ve Akademik Erteleme Puanlarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması.....	61
5.4. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanlarının ve Akademik Erteleme Puanlarının Akademik Başarı ve Hedeflerine Yönelik Sorulara Göre Karşılaştırılması.....	68
5.5. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanları ile Akademik Erteleme Puanları Arasındaki Korelasyonun İncelenmesi.....	75
6. TARTIŞMA.....	76
6.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanlarının ve Akademik Erteleme Puanlarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	76

6.2. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanlarının ve Akademik Erteleme Puanlarının Akademik Başarı ve Hedeflerine Yönelik Sorulara Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	78
6.3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanları ile Akademik Erteleme Puanları Arasındaki Korelasyonun İncelenmesine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	81
6.4. Öneriler.....	82
7. KAYNAKLAR.....	83
8. EKLER.....	96
9. ÖZGEÇMİŞ.....	102

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 5.1.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine Yönelik Tanımsal Değerler.....	59
Tablo 5.1.2. Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı ve Hedeflerine Göre Dağılımlarına Yönelik Tanımsal Değerler.....	61
Tablo 5.2.1. Katılımcıların Akademik Erteleme (AEÖ) ve Anne-Baba Tutumları Ölçeği Puanları.....	62
Tablo 5.3.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	62
Tablo 5.3.2. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Gelir Düzeylerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	63
Tablo 5.3.3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Birliktelik Durumlarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	64
Tablo 5.3.4. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	65
Tablo 5.3.5. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Doğum Sıralarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	66
Tablo 5.3.6. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	68
Tablo 5.3.7. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	69
Tablo 5.4.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okul Türlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	70
Tablo 5.4.2. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okumak İstedikleri Bölümün Puan Türlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	71
Tablo 5.4.3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okumak İstedikleri Bölümle İlgili YGS Puan Türlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	72
Tablo 5.4.4. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okumak İstedikleri Bölümün Puan Türlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	73
Tablo 5.4.5. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	74
Tablo 5.4.6. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin 12. Sınıf 1. Dönem Karne Notlarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması.....	75
Tablo 5.5.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Ana Baba Tutumu Puanları ile Akademik Erteleme Puanları Arasındaki Korelasyon.....	76

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Sevgi TOPRAKYARAN
Anabilim Dalı : Psikoloji
Programı :Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans –Aralık 2015

LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ANNE BABA TUTUMLARI İLE AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada lise son sınıf öğrencilerin anne baba tutumları ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlanmıştır. Aynı zamanda cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey gibi sosyo-demografik değişkenlere göre bu puanların değişip değişmediği incelenmiştir.

Araştırma İstanbul-Bakırköy ilçesinde bulunan toplam 2 dershaneden gerekli izinler alınarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, bu dershanelere devam etmekte olan lise son sınıf öğrencileri, örnekleme ise araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden 300 öğrenci (183 erkek, 117 kız) oluşturmuştur. Veriler Akademik Erteleme Ölçeği, Anne Baba Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak elde edilmiştir.

Verilerin analizinde Bağımsız Örneklem için t-testi, Kruskal Wallis testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Pearson Kolerasyon Katsayısı Analizi kullanılmıştır.

Araştırma verilerinin analizi sonucunda lise son sınıf öğrencilerinin, annelerinin eğitim durumlarına, okumak istedikleri bölümle ilgili YGS’de aldıkları puanlara, 1. Dönemde başarısız derse sahip olma durumlarına göre anne-baba tutum puanlarını arasında anlamlı bir fark olduğu bulgulanırken, öğrencilerin gelir düzeylerine göre her iki puan kategorisinde de yani akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını arasında da anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır. Diğer bir analiz sonucunda ise akademik erteleme puanları ile demokratik anne-baba tutumu puanları arasında anlamlı bir korelasyona rastlanmazken, akademik erteleme ile koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı pozitif yönde düşük güçte bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır. Koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür. Bununla birlikte otoriter anne-baba tutum puanları ile akademik erteleme puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı pozitif yönde orta güçte bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır. Otoriter anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür. Bulgular ilgili literatür verileri ile tartışılmıştır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Akademik Erteleme Davranışı, Anne Baba Tutumları

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Sevgi TOPRAKYARAN
Field : Psychology
Program : Applied Psychology
Supervisor : Assistant Profesör Zehra Banu SAYINER
Degree Awarded and Date : Master –December 2015

THE INVESTIGATION OF RELATION BETWEEN ATTITUDES OF PARENTS OF SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS AND STUDENTS' ACADEMIC PROCRASTINATION

ABSTRACT

In the present study, it was aimed to investigate the relation between attitudes of parents of senior high school students and students' academic procrastination was aimed to be investigated in this study. It is also investigated that whether these attitudes are altered due to socio-demographic variables such as gender, parents' level of education, soci-economical level

Research was carried out in two course institutes located in İstanbul-Bakırköy of the classroom located in İstanbul-Bakırköy region with the necessary permits acquired. The scope of the study based on the senior high school students who were attending these institutes' courses and sample was generated out of 300 students (183 male, 117 female) on voluntary basis. Data was gathered through usage of Academic Procrastination Scale, Parental Attitude Scale and Personal Information Form.

In the analysis of data for T-Test, Kruskal-Wallis Test, One-Way Analysis of Variance Analysis and Pearson Correlation Coefficient Analysis were used for independent samples.

In conclusion of analysis of research data, no meaningful relation among senior high school students' educational level of their mothers, YGS score relating the faculties of their interest, having unsatisfactory course on first semester and parental attitude scores could be detected. There is also no evidence for a meaningful relation between academic procrastination and parental attitudes scores regarding level of income. Further analysis concluded a meaningful correlation between protective/demanding style parental attitudes scores and academic procrastination while there is no correlation between democratic style parental attitudes and academic procrastination. It was observed that academic procrastination scores tend to rise proportional to the rise of protective/demanding style parental attitudes scores. Furthermore, it was discovered that there is a meaningful, positive, high-level and medium strength correlation between authoritarian parental attitudes scores and academic procrastination. It was also discovered that academic procrastination scores tend to rise respect to authoritarian parental attitudes scores. Findings were discussed with the related literature arguments. Based on the findings, proposals have been developed.

Key Words: Parental Attitudes, Academic Procrastination

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve araştırmanın temel kavramlarına ilişkin tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Her bireyin yaşamında bir takım işleri, sorumlulukları ve görevleri ertelediği görülür. Bazıları, yapması gereken ödevleri, bazıları ödemesi gereken faturaları, bazıları önceden kararlaştırdığı görüşmeleri, bazıları evde yapılacak işlerini, bazıları projeleri, bazıları ise sınavlarına çalışmayı ertelemişlerdir. Sonrasında bu ertelenen tüm işler, sorumluluklar ya da görevler kişinin strese girmesine, uykusuz geceler yaşamasına, telaşa kapılmasına, pişmanlık duymasına, yapabileceğini bildiği halde yeterli vakti olmadığını düşünerek vazgeçmesine neden olur ya da kişi yapabileceğinin en iyisini yapmadan baştan savma olarak işini tamamlar. Literatürde “erteleme davranışı” olarak bilinen bu davranış çoğu zaman kişinin kendisine bir söz vermesine rağmen ‘bir daha asla işlerimi son dakikaya bırakmayacağım’ bir döngü haline gelerek tekrar eder.

Erteleme, yapılması yani tamamlanması gereken işlerin yapılması gereken zamandan daha ileri bir zamana atılması olarak tanımlanırken (Lay, 1988), diğer yandan kısa süre için duyulan rahatlama ve elde edilen ödüllerin, uzun dönemde elde edilecek ödüllere tercih edilmesi olarak da açıklanmaktadır (Roberts, 1997).

Farran’a (2004) göre, ertelemecilerin iki adet tipik davranış ve tutumları vardır. Buna göre erteleme döngüsü içinde olan kişiler ertelemenin sonuçlarından kaçınmak için ellerinden geleni yapar ve ertelenen davranışı bir şekilde telafi etmek için fazlasıyla efor harcarlar. Erteleme davranışının ardından kişi bu davranışın sonuçlarından kaçmak için bir kişiyi ya da bir şeyi suçlayabilir. Kişinin zamanını, görevi bitirmek için ne kadar verimli kullandığı, özellikle performansın önemli olduğu kültürlerde dikkatle incelenmektedir. Dolayısıyla performansın

gerçekleşmemesi yani erteleme davranışı kişinin sosyal olarak kabul görmesini engelleyerek, benlik imajına zarar verebilir. Bu durumu engellemek isteyen birey erteleme davranışının sonuçlarından ancak başka birisini ya da bir şeyi sorumlu tutarak, onu suçlayarak kurtulmaya çalışacaktır. Özetle kendini haklı çıkarmaya ve böylelikle benlik imajını korumaya çalışacaktır. Erteleme davranışını sergileyen birey, ertelediği davranışını telafi etmek için aşırı çaba harcar. Kişi sürekli erteleme davranışında bulunması nedeniyle kafasında ‘yapılması gerekenler listesi’ ile yaşayacaktır. İleriki zamanlarda bu liste gittikçe büyüyecek ve kişi görevleri yapabilmek için çok daha fazla çaba göstermek durumunda kalacaktır. Bu durum ertelemecinin tipik özelliklerindedir (Farran, 2004).

Steel'e (2002)' göre erteleme, kişinin yararına olmayacağına bilinmesine rağmen aksine kişinin çıkarlarına zarar vereceği biliniyorken bilerek ve isteyerek geciktirilen planlı bir eylemdir. Bu etkisizleştirici davranış aynı zamanda üretkenliği de engellemektedir ve genellikle teslim tarihlerini kaçırmaya, derslerden düşük notlar alma ve dersi bırakma gibi olumsuz akademik sonuçlara neden olmaktadır (Beswick, Rotblum ve Mann, 1988; Busko,1998). Akademik performansta yarattığı olumsuz etkinin yanı sıra erteleme, çeşitli sağlık sorunları, uyumsuz yaşam tarzı, ve akademik ortam dışındaki zoraki ilişkiler ve kaçırılan fırsatlar gibi (Burka ve Yuen, 1983) ciddi kişisel ve sosyal sonuçlara yol açmaktadır (Ferrari, Johnson ve McCown, 1995; Tice ve Baumeister, 1997).

Literatür incelendiğinde, erteleme davranışının, kronik ya da kişilik özelliği ve durumsal erteleme şeklinde ele alındığı görülmektedir. Kişilik özelliği olarak ya da kronik erteleme; bireyin hemen hemen hayatının çoğu alanında çevresiyle olan ilişkilerinde çaresizlik ve yetersizlik duyguları yaşamasına sebep olabilen bir davranıştır. Durumsal erteleme ise; kişinin hayatının sadece belli dönem ya da zamanlarında ortaya çıkan, çoğunlukla daha az gerçekleşen bir davranıştır (Ferrari ve Pcyhyl, 2000; Vestervelt, 2000).

Durumsal erteleme;

- a. Genel erteleme ve
- b. Akademik erteleme olarak ikiye ayrılır.

Günlük hayatta sıklıkla karşılaştığımız olaylarla ilgili gecikmeler genel erteleme kapsamında incelenebilir. Örneğin faturaları vaktinde yatırmama, randevulara geç gitme, gerekli bir evrakı sonraki günlere bırakma, aileden birini aramayı ihmal etme vb. Akademik erteleme davranışı ise, daha çok öğrencilerin

sınava hazırlanması ödev yapması, yapılacak toplantıya katılma ve projeleri tamamlama gibi alanlarda karşılaşılan bir davranıştır (Dryden, 2000; Milgram, Mey-Tal, ve Levison, 1998; Roberts, 1997).

Erteleme eğiliminin hem akademik hem de akademik olmayan normal yaşam alanında oldukça yaygın görüldüğü söylenebilir. Erteleme eğilimi konusunda öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalara göre, erteleme davranışına öğrencilerin büyük bir çoğunluğunda bulunmaktadır. Milgram (1991) ayrıca ertelemeyi “akılcı ve akılcı olmayan erteleme” şeklinde ikiye ayırmıştır. Akılcı erteleme, harekete geçebilmek için yoğun bir şekilde uyarılmaya ihtiyaç duyan insanların yaptığı ertelemedir. Diğer bir deyişle kişinin görevini zamanında tamamlanması için maddi veya manevi kaynaklara ihtiyacı vardır bu kaynaklar olmadığı takdirde erteleme ortaya çıkar. Görevlerini özellikle son dakikada yapmayı tercih eden kişiler, yetersiz performansları için ertelemeyi bir özür olarak kullanabilirler. Akılcı olmayan erteleme ise, kişinin görevini yerine getirmesi için maddi ve manevi her türlü kaynağa sahip olmasına rağmen başlaması gereken tarihte başlamaması durumudur (Ferrari, Johnson ve McCown, 1995).

Erteleme davranışı ile ilgili çalışmalara göre ertelemenin birçok nedeni bulunmaktadır; bireyin zamanı yönetmedeki yetersizliği, özyeterlilik inançları (Aydoğan, 2008; Knaus, 1998; Pfeister, 2002; Watson, 2001) alınan göreve dair içsel rahatsızlık duygusu, kişisel özellikler (Beswick, Rothblum ve Mann, 1998; Ferrari, Fransisco, Morales, 2007; Kağan ve ark., 2010; Knaus; 1998), gerçekçi olmayan düşünceler (Howell ve Brou, 2008; Knaus, 1998; Roig ve Bridges, 1996), başarıya yönelik oryante olamama (Howell ve Watson, 2007; Pfeister, 2002) ve benlik saygısının düşük oluşu (Aydoğan, 2008; Ferrari, Fransisco, Morales, 2007) bireylerin en temel erteleme nedenlerini oluşturmaktadır.

Erteleme davranışı oldukça yaygın ve ciddi bir sorun olmasına ve son yıllarda konuya ilişkin araştırmaların artmasına rağmen, araştırmacıların ertelemenin tanımı üzerinde ortak bir görüş birliğine varamadığı görülmektedir (Ferrari, Johnson ve McCown, 1995). Buna benzer olarak, erteleme olgusunu açıklamaya yönelik kuramsal yaklaşımlarda da bu sorun yaşanmaktadır. Erteleme olgusuna dair her yaklaşımın kendi fikrine göre yorumlar yaptığı görülmektedir. Örneğin davranışçı kurama göre erteleme öğrenilmiş bir davranıştır. Buna göre ertelediğime davranışı kişi tarafından keyif veren bir etkinliğin ve küçük, kısa süreli ödüllerin o işi yapmaya tercih edilmesi ile pekiştirilmektedir. Psikodinamik kurama göre ise, erteleme kişinin

aşırı talepkar ya da aşırı hoşgörölü anne-baba tutumlarına karşı bir başkaldırı ya da bilinçdışında yatan kaygıdan kaçınma yoludur (Burka ve Yuen, 1983; McCown, Petzel ve Rupert, 1987). Bilişsel yaklaşımı savunanlara göre ise erteleme davranışının yordayıcısı pek çok değişken söz konusudur. Bunlar arasında akılcı olmayan inançlar (Beswick, Rothblum ve Mann, 1988), yükleme stilleri (Rothblum, Solomon ve Murakami, 1986), özsaygı (Beswick, Rothblum ve Mann, 1988) ve kendi kendine engeller oluşturma stratejileri (Ferrari ve Beck, 1998; 2000) sayılabilir.

Bu noktada bir parantez açarsak ebeveynin çocuk üzerindeki beklentileri ve baskılarının önemli olduğuna işaret edilmektedir. Eğitimin her noktasında ebeveynlerin katılımı öğrencinin başarısındaki esas unsurlardan biridir. Bununla birlikte çocuğun içinde yetiştiği aile ortamında etkili olan anne-babanın çocuk yetiştirme tutumu, çocukların sosyal gelişimi için önemli değişkenlerdendir. Çocuğa gösterilen koşulsuz sevgi, temel güven duygusunu pekiştirir, dolayısıyla çocuğun çevresindeki insanlarla yaklaşım tutumlarında olumlu etkiler yaratır. Ailenin; demokratik ve eşitlikçi, aşırı koruyucu veya otoriter davranması çocukların birbirinden farklı sosyal davranışlarda bulunmalarına ve benimsemesine sebep olur (Yavuzer, 1990; Bozkurt, 2004).

Bu nedenler bağlamında düşünüldüğünde, anne baba tutumlarının akademik ertelemeye ilişkili önemli bir değişken olduğu söylenebilir. Fakat bu değişkenin, akademik erteleme davranışını birlikte ne kadar yordadığına ilişkin çalışmalar literatürde çok az yer almaktadır. Araştırmada bu bağlamda, anne baba tutumlarının akademik ertelemeyi ne kadar açıkladığı incelenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin anne-baba tutumları ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır. Bu amaçla çeşitli alt problemler oluşturulmuş, araştırma bu doğrultuda yürütülmüştür.

1.3. Alt Problemler

1. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerde demografik özellikleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerde anne-baba tutumları nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin cinsiyetlerine göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
4. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin devam ettiği okul türlerine göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
5. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümün puan türüne göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı fark var mıdır?
6. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS Puan türlerine göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
7. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS' de aldığı puana göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
8. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin 12. sınıf 1. dönem karnesinde başarısız dersinin olup olmamasına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
9. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin kaç kardeşe sahip olduklarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
10. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ailedeki doğum sırasına göre kaçınıcı çocuk oluşlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
11. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ekonomik durum kategorileri arasında anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
12. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ebeveynlerinin birliktelik durumlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

13. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin annelerinin öğrenim durumlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

14. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin babalarının öğrenim durumlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

15. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin akademik erteleme davranışları nasıl bir dağılım göstermektedir?

16. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerde, cinsiyete göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

17. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin okul türlerine göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

18. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümün puan türlerine göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

19. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS Puan türlerine göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

20. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS' de aldığı puanlara göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

21. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin 12. sınıf 1. dönem karnesinde başarısız dersinin olup olmamasına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

22. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin kaç kardeşe sahip olduklarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

23. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ailedeki doğum sırasına göre kaçınıcı çocuk oluşlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

24. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ekonomik durum kategorileri arasında akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

25. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ebeveynlerinin birliktelik durumlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

26. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin annelerinin öğrenim durumlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

27. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin babalarının öğrenim durumlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

28. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin 12. sınıf 1. dönem karne notlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

29. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin 12. sınıf 1. dönem karne notlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

30. Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin akademik erteleme puanları ile anne-baba tutum puanları arasında ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

İnsanlar yaşamlarının farklı alanlarında erteleme davranışından ve bunun olumsuz sonuçlarından farklı seviyelerde etkilenmektedirler. Günlük hayatta ve akademik anlamda çok yaygın olarak görünen erteleme davranışının nedenlerini ve sonuçlarını anlamak bu nedenle önemlilik arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı ergenlerin akademik erteleme davranışı puanları ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bunları etkileyebileceği düşünülen bazı sosyo-demografik değişkenlerle incelemektir.

Bu değişkenler temel demografik bilgileri içermektedir: cinsiyet, okul türleri, üniversitede okumak istedikleri bölümün puan türü, üniversitede okumak istedikleri bölüm, üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS'de aldığı puanlar ilgili olarak YGS Puan türleri, 12. sınıf 1. dönem karne notları, kaç kardeşe sahip oldukları, ailedeki doğum sırasına göre kaçınıcı çocuk oldukları, ekonomik durumları, ebeveynlerinin birliktelik durumları, annelerinin öğrenim durumları, babalarının öğrenim durumları.

1.5. Araştırmanın Önemi

Öğrencilerin büyük çoğunluğu erteleme davranışının olumsuz sonuçlarını yaşamaktadırlar. Akademik erteleme davranışı pek çok alanda öğrencileri olumsuz

yönde etkilemektedir. Yapılan araştırmalara göre erteleme davranışı; iletişim anlayışı, öğrenme stratejilerinin etkili olmayışı, not ortalamasının düşük oluşu, sıkılmak, ödevlerin zorluğu, çalışırken planlı olamama, mazeretler yaratma, başarısızlıktan korkma, depresyon, kaygı, akılcı olmayan düşünceler, düşük benlik saygısı, düşük benlik kontrolü, anne baba tutumları ve doyumunu erteleyememe ile ilişkilidir (Chissom ve Iran-Nejad, 1992; Ferrari ve Beck, 1999; Haycock, McCarthy, ve Skay, 1998; Lay, 1986; Senecal, 1995; Ferrari, Johnson, ve McCown, 1995; Solomon ve Rothblum, 1984).

Erteleme davranışı herkeste bulunmasına karşın öğrencilerde daha sık görölmesi ve bunun bir alışkanlığa dönüşerek okul sonrasındaki hayatta da devam etmesi (Harriot ve Ferrari 1996) ve bu öğrencilerin tembel, disiplinsiz olarak algılanmaları nedeniyle (Owens ve Newbegin 1997), bu davranışın kişisel ve toplumsal zarara neden olduğu görölmektedir. Dolayısıyla bu davranışın azaltılmasına yönelik önlemlerin en başta okul ortamında alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Okul hayatı gerçek yaşama oranla hata yapmanın daha fazla kabul edilebileceği, kişinin geliştirilmesine yönelik telafi şansının daha fazla olduğu bir ortamdır. Akademik ortamdaki; sınavlara hazırlanma, dönem ödevi hazırlama, sunum yapma gibi uygulamaların kişilerde kaygıya yol açması anlaşılabilir bir durumdur. Ne kadar kaygı yaratsa da bazı görevlerin zamanında yapılması gelecekte içinde bulunulacak koşullara ayak uydurulması açısından önemlidir.

Erteleme davranışıyla ilgili yapılan çalışmaların çoğunlukla üniversite öğrencileri üzerinde yapıldığı, lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmaların ise sınırlı olduğu gözlenmiştir. Özellikle de akademik erteleme davranışıyla ilgili Türkiye’de yapılan çalışmaların az olduğu görölmektedir. Bu bağlamda çalışmanın alanımız için önemli olduğu düşünölmektedir. Ayrıca bu çalışmada, ergenlerin algıladıkları anne-baba tutumlarının akademik ertelemeyle ne derecede ilişkili olduğunun bulunması umulmaktadır.

Bu araştırma ile elde edilecek bulgular, ergenlerde akademik erteleme eğilimi davranışının doğasının anlaşılması, akademik erteleme eğilimi alan yazınına katkılar sağlaması, ergenlerin erteleme eğilimi üzerinde etkili olan faktörlerin daha iyi anlaşılması, eğitim ortamında ve klinik ortamda sağaltım çalışmalarına katkıda bulunması açısından, liselerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık biriminde çalışan, psikolojik danışmanlara, psikologlara, ruh sağlığı alanında çalışanlara ve lise

öğrencilerine, akademik erteleme davranışının kaynağı hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlere önemli bir bilgi kaynağı olabilecektir.

1.6. Sayıtlar(varsayımlar)

1. Araştırmanın örnekleminin evreni temsil ettiği,
2. Araştırma katılan bireylerin, veri toplama araçlarındaki sorulara içten ve yansız olarak cevap verdikleri,
3. Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde %5 ve %1 hata payı olabileceği varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. İstanbul'un Bakırköy ilçesindeki; Bakırköy Kültür Dershanesi ve Bakırköy Final Dergisi Dershanesi'ne devam eden ve YGS' ye girmiş 12. Sınıf lise öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma verileri süre olarak 2014-2015 öğretim yılı ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma, çalışmaya katılan lise öğrencilerinin veri toplama araçları verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
4. Araştırma amaçları sorulan sorular ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Ergen: “Ergen; psikolojik ve sosyal alanda değişimler yaşayan, kimlik oluşumu, bilişsel gelişim, dürtüsel gereksinim ve duygularda artış olan, anne babadan bağımsızlık sürecindeki bireydir (Steinberg, 2005).”

Ergenlik: “Ergenlik; insanda bedence büyümenin, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluşla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesiyle sonlandığı düşünülen özel bir evredir (Kulaksızoğlu,2002, s.20). ”

Tutum: Tutum bireye atfedilen, zihinsel bir değerlendirmenin ürünüdür. Kişilerin geliştirdikleri tutumda davranışsal ve duygusal öğeler bulunmaktadır.

Sonuç olarak tutum gözlenen davranışlardan yola çıkılarak bireye atfedilmektedir. Tutumlar kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen davranışsal yollarla ortaya çıkmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010, s.109).

Anne-Baba Tutumu: “Anne ve babaların, çocuğa yönelik sosyal, psikolojik, kişilik gelişimlerini etkileyecek yönde belirli bir birey, nesne ya da ortamlara olumlu ya da olumsuz şekilde bir davranışta bulunma eğilimidir” (Yavuzer, 2000, s.141).

Akademik Erteleme: “Yapılması planlanan akademik görevlerin ileri bir zamana bırakılıp, ertelenmesi akademik erteleme olarak tanımlanmaktadır” (Lay 1986, s.480)

1.9. Kısaltmalar

AEÖ: Akademik Erteleme Ölçeği

YGS: Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı

Ss : Standart Sapma

Ort.: Ortalama

2. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1.Ergenlik

Ergenlik çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir. Bu bölümde ergenlikle ilgili araştırmalar yapılmıştır.

2.1.1. Ergenlik Kavramı ve Tanımı

Amerikan Psikoloji Birliğinin Psikoloji Sözlüğü'nde adölesans tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre adölesans: “Fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psikososyal olgunlaşma ile başlayan ve bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı, çok da belirli olmayan bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemdir ve hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişmelerle karakterize bir dönemdir (Vandenbos, 2010).”

“Ergen sözcüğü Batı literatüründeki “adolescent” karşılığı olarak kullanılmıştır. Latince büyüme, olgunlaşma anlamında kullanılan “adolescere” fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir (Yavuzer, 1998, s.139).” Birçok yazarın da görüş birliğinde olduğu gibi; bu dönem, 12 yaş civarında başlayıp 19-21 yaşta sona ermektedir (Çuhadaroğlu, 1996, s.783-788).

Çocukluk döneminin sonları olan ve gençlik döneminin başları olan ergenliğe geçiş olarak belirtilen “buluğa erme” döneminin, kızlar için 11-13, erkekler için ise 13-15 yaşları arasında olduğunu belirtmektedir (Kulaksızoğlu, 2002, s.20).

Winnicott'a (1962) göre ergenlik sürecinin temel başlatıcısı, erinlik yani ikincil cinsel belirtilerin ortaya çıkmasıdır. Ona göre erinlik, yeni doğan ve çocukluk deneyimlerinin damgasının vurulduğu dönemdir. Winnicott, ergenlik sürecinde de

çevrenin çok önemli olduğunun; çevrenin yetersizliğinin, çocukluk döneminde olduğu gibi ergenlikte de zorluklara yol açabileceğinin altını çizer (Winnicott, 1962).

Ergenlik çağı kişinin yaşamında önemli değişiklikleri de beraberinde getirmekle birlikte insan yaşamının hemen hemen onda birini kapsamaktadır. Ergenliğin başında kişinin biyolojik olarak, sonunda ise psiko-sosyal olarak çeşitli değişimler geçirmektedir. Bugün artık kriz diye nitelenen ve oldukça uzun bir süre içine yerleştirdiğimiz ergenliği “erken dönem”, “orta dönem” ve “geç dönem” olarak ayırt etmekteyiz. (Koptagel, 1991).

Ayırt edilen bu evreler ve özellikleri şöyle tanımlanabilir. Erken ergenlik (12-14 yaş), diğer adıyla erinlik (buluş), bedensel değişikliklerin yaşandığı dönem olup boy uzaması, iç organlarda gelişme, kiloda artış ve bunlara bağlı olarak fiziksel beceri artışı, bilişsel gelişme ve buna bağlı olarak da somut düşüncenin yerini soyut düşüncenin alması ve yetişkinlikteki cinsiyet özelliklerinin yavaş yavaş kazanılması ile ilerleyen bir evredir. Ergenin bu evrede tüm bu bedende ve zihinde yaşadığı değişimlerle ilgili olarak bilgilendirilmeye ihtiyacı vardır. Orta ergenlik (15-17 yaş), başta bedensel olarak başlayan ve hızla ilerleyen değişimin büyük ölçüde tamamlandığı bir evredir. Bu evrede arkadaş ilişkileri önem kazanır, kişi kendisini sosyal alanlarda göstermek ve ortaya koymak ister. Otoriteye karşı geliş, anne babanın değersizleştirilmesi, çatışmalar, ayrışmalar ve bireyselleşme çabası bu dönemin gelişimsel konularıdır. Karşı cinsle ilişkiler artar, grup arkadaşları önem kazanır ve cinsel kimlik gelişimi ilerler. Geç ergenlik (18 yaş ve üstü) ise kimlik gelişiminin tamamlanmadığı ancak kimlik duygusunda bir bütünlüğün kazanıldığı son evredir. “Ben kimim?” sorusuna verilen her yanıt bireyin kimliğini tanımlar. Meslek seçmek, karşı cinsle sevgiyeye dayalı ilişkiler kurmak, yaşam tarzını belirlemek, siyasi, felsefi, dini görüşler geliştirmek, sosyal bir grup içinde olabilmek ve o gruba ait olabilmek, kendine ait bir değerler sistemi oluşturabilmek kimliğin kazanılmasında genel etmenlerdir. Kimlik bütünlüğü ise çocuklukta kazanılmış olan içsel aynılık ve süreklilik duygusunun toplumsal olarak da kazanılması ve buna güven duyulması ile sağlanır. (TÜBA-UNFPA Raporu, 2004).

2.1.2. Ergenlik Kuramları

Ergenlik dönemi sürecindeki değişiklik ve gelişimi inceleyen birçok yaklaşım, kuram ve araştırma bulunmaktadır.

Ergenlik öncelikle Freud (1924)'un psikanalitik kuramı açısından incelenmiştir. Freud ergenlik kuramını çocukluk kuramından yola çıkarak oluşturmuştur. Çocuk, yaşamın ilk yıllarında önce oral evrede; yeme, emme gibi eylemlerle ilgilidir. Oral evrenin ardından çocuk anal dürtülerin hakim olduğu ikinci evreye geçmektedir. Bu dönemde çocuğun kakasını yapması ya da yapmaması aile içinde en büyük meseledir. Bu evreden sonra çocuk fallik döneme geçer ve genital organlardan zevk aldığı farkına vararak ilgisini o yöne kaydırır. Bunun sonucunda çocuk; karşı cinsten ebeveyni için güçlü bir bağ geliştirirken, hem cinsi olan ebeveyne karşı düşmanca duygular taşımaya başlar. Bu, "öedipus karmaşası" olarak adlandırılır. Erkek çocuk, annesinin sadece kendisine kalması için babasını bertaraf etmek isterken; kız çocuk, babasının sadece kendisine kalması için anneyi yok etmek ister. Çocuk bu duygularından dolayı cezalandırılacağından korkar ve ödipal çelişkileri bastırır. Erkek çocuklar hadım edilmekten korkar ve her iki cinsiyet de gizil döneme geçerler. Bu dönem 5-12 yaş arası sürer. Gizil dönemdeki durgunluk, ergenlik dönemiyle birlikte bozulur ve dürtüler tekrar canlanmaya başlar Freud çocuklukta çelişkilerin buluşta da ortaya çıktığını söyler. Cinsellikle birlikte buna karşı bir savunma mekanizması geliştirilir ve hem gerginlik hem bu savunma mekanizmalarıyla saklı çelişkiler kişinin fırtınalı bir döneme geçmesine neden olur. Kısaca Freud'a göre ergenlikte meydana gelen, ortaya çıkan ya da var olan bir problemin asıl kaynağı çocuklukta aranmalıdır (aktaran Kulaksızoğlu, 2002, s. 21).

Hall (1904) ergenliği insan evrimindeki ilkelikten uygarlığa geçiş olarak temsil etmektedir. Yani ergenlik Hall'a göre, hem çocuklukta yetişkinliğe geçiş dönemi hem de stres ve fırtınalar dönemidir. Ergenlik kişide bireysellik duygusunun geliştiği bir yeniden doğuş dönemidir (aktaran Döğücü 2004).

Anna Freud'a göre ise cinsel dürtüler çocuklukta gizil dönemde bastırılır ve daha sonra ergenlikte tekrar ortaya çıkarlar; kişi bu duygulara sahip olduğu için cezalandırılacağından çok bu duygulara teslim olduğu için suçluluk duymayı öğrenir. Ergene bu duygulardan sadece ve sadece anne ve babasından duygusal olarak uzaklaştığında kurtulabilecektir. İşte tam bu noktada ergen yeni ilişkiler kurmaya ihtiyaç duyar ve ebeveynleri dışında özdeşim kurabileceği insanlar aramaya başlar. Ancak yine de kişi içinde yaşanan dönem sebebiyle ambivalansın yoğun olduğu bir dönemdedir, hem ailesinden bağımsız olmak ister hem de o koruma kalkanından çıkmamak. (aktaran Kulaksızoğlu, 2002, s. 21).

Lewin'in ergenlik kuramına göre; kişi hayatındaki çevresel ve kişisel faktörlerin sürekli olarak değişiminde etkilenmektedir. Yavaş olarak ilerleyen değişimlere kolayca uyum sağlanırken, bireyler hızlı değişimlerin olduğu dönemlerde stresli bir dönemin ortasında kalmaktadırlar. Bu bağlamda Lewin'e göre, ergenlikte hızlı bir değişim yaşanmaktadır ve kişi hem bu değişikliklerle karşılaşmakta hem de bir takım fiziksel değişimlere uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bu dönemin sağlıklı sonuçlanması için, ergen öncelikle çocuklukta hedeflerinden vazgeçmeli, daha sonra ise yetişkinlik hedeflerini belirlemelidir (aktaran Güneş, 1993, s. 52).

Mc Candless (1970) kuramında dürtünün ergen için önemli bir yeri olduğundan bahsetmiş ve sosyal öğrenme kuramını ergenliğin gelişimine uyarlamıştır. Bu dönemde ergen, dürtüleriyle hareket etmesi nedeniyle kendini yoğun baskı altında hisseder. Zamanında öğretmenlerine ve ebeveynlerine bağımlı oldukları öğretilen çocuklar, ergenlik dönemiyle birlikte bu öğretinin doğruluğunu sorgulamaya başlarlar. Bağlılık duygusuyla büyüyen ergen şimdi ise bağımsız bir şekilde hareket etmek istemekte ve dolayısıyla çelişki içine girmektedir. Bandura (1977) bir düzenin ve istikrarın olduğu, sevecen ailelerde büyüyen çocukların sosyalleşebileceğini ve buna uygun çeşitli davranışlar geliştirebileceğini söyler. Ergenlik sürecini bunalımlı geçirenler gençler yeterince sosyalleşememiş kişilerdir. Buna göre saldırganlık davranışları olan ergenler hatalı öğrenme ve çeşitli alışkanlıkları nedeniyle bu haldedirler (aktaran Kulaksızoğlu, 2002, s. 25).

Spranger (1928) ise ergenlik kuramında ergenliğin fırtına ve stres dönemi olarak tanımlanmasına karşı çıkmaktadır. Ona göre bu dönemde üç türlü büyüme şekli bulunmaktadır. Birinciye göre ergenler, çocukluktan yetişkinliğe geçişi stres dolu ve acı verici olarak yaşayabilmektedirler. İkinciye göre ergenler, bu dönemi daha yavaş ve dalgasız yani sürekli bir gelişim ile geçirebilmektedir. Böylece kişi çatışmadan uzak ve herhangi bir stresle karşılaşmadan, yavaş ve huzurlu bir şekilde yetişkinliğe ulaşır. Üçüncüye göre ise, iki modelin kesişimi söz konudur ve bu dinamik model olarak da bilinmektedir. Bu modele göre ergenlerin bilinçli davrandığı, karşılıklarına çıkan krizlerin üstesinden gelmeye çalıştıkları söylenebilir. Tüm bunlar ışığında sonuç olarak, ergenliğin nasıl yaşantılandığına ergenlik dönemi kişi için değişmektedir. Özetle ergenlik zor bir dönem olarak da yaşanabilir, herhangi bir problem yaşanmadan da (aktaran Kulaksızoğlu 2002, s. 28).

Sullivan'ın (1953) ergenlik kuramına göre ise; “yakınlık, sevgi, güven, eşit ilişki” gibi ihtiyaçları tanımlamış ve kişilerarası bu ihtiyaçların doyurulmasının şart olduğunun öneminden bahsetmiştir. Ön ergenlik döneminde kişi çoğunlukla iç dünyasını anlatabileceği aynı cinsten bir yakın arkadaşına, sırdaşa ihtiyaç duyar. Yakın arkadaşları sayesinde kişi, diğer insanlar tarafından nasıl görüldüğünü öğrenir ve bu da olumsuz yönlerini görmesine ve değiştirmesine olanak sağlar. Eğer ergen bu dönemde yakın arkadaşlıklar kuramazsa, yalnızlık duygusu içine düşebilir ve bu da kişiyi düşük benlik algısına götürebilir. Erken ergenlikte ise gizil dönemde bastırılmış olan cinsel ilgi tekrar ortaya çıkar ve çoğu zaman ergen hissettiği bu arzu ile ne yapması gerektiğini ya da ne yapacağını bilemez. İhtiyacını duyduğu yakınlık ve güvenlik duygusu ile bağdaştırılamayan bu duygu ergen tarafından ya reddedilir ya da daha fazla yalnızlık içinde kalmamak adına bu gereksinimi karşılayabileceği nesnelere seçer ve ayırır. Bu iki ihtiyaç birbirinden ayrılamadığı zaman ise, ergende cinsel sapmalar meydana gelebilir (aktaran Gençtan, 2000b; Özbay, 2000; Özbay ve Öztürk, 1992).

Geç ergenlik ise, artık kişinin cinsel tercihini yaptığı, sosyal olarak görev ve sorumluluklarını üstlendiği bir dönemdir. Bu dönemde kişi, çevresindeki diğer insanların görüşlerini önemsemeye ve kişilerarası ilişkilerindeki sorunları fark etmeye ve çözüm yolları bulmaya başlar. Böylece hem kendi hayatını hem eğitim hayatını gözden geçirmeye imkan bulur. Kısacası ergenin bir birey olarak toplumda yerini aldığı ve hayatını nasıl yaşamak istediğine dair yolunu çizdiği bir dönemdir (aktaran Gençtan, 2000b; Özbay, 2000).

2.1.3. Ergenlik Dönemi Gelişim

Ergenlik döneminde çeşitli gelişim alanlarında değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle ergenlik dönemi fiziksel gelişim, bilişsel gelişim, kimlik gelişimi ve sosyal gelişim başlıkları altında ele alınacaktır.

2.1.3.1. Ergenlik Dönemi Fiziksel Gelişim

Ergenlik dönemiyle beraber kişide gözle görülebilecek çeşitli fiziksel değişimler görülür. Artık çocukluk bedeninin yerine kadınlık ya da erkeklik bedeni

almaya başlar. Bu bölümde ergenlik döneminde görülen bu fiziksel gelişim ve değişimler açıklanmıştır.

Ergenlik dönemi en çok kızlarda ve erkeklerde yaşanan fiziksel değişmele göze çarpar. Çocukluğun sona ermesiyle ile erinliğin başlangıcı arasındaki kişinin cinsel bakımdan olgunlaşmaya başladığı dönem ergenliktir. Birincil ve ikincil cinsiyet özelliklerinin belirmeye başladığı bu dönem aynı zamanda en hızlı büyüme ve gelişmenin gerçekleştiği dönemlerinden biridir, ani bir büyüme söz konusudur. (Gander ve Gardiner, 2007).

Bu dönemde ergen boy ve kilo kazanırken bir yandan da cinsel olgunlaşma başlar ve bu beraberinde çeşitli değişimleri meydana getirir. Kadınlarda göğüsler gelişmeye, erkeklerde ses değişimi ve yüz kıllanmaları olmaya başlar (Gander ve Gardiner, 2007).

Erkeklerde meydana gelen değişimlerden birisi testislerin büyümesidir ve ortalama 11.5 yaşında başlar. Bir süre sonra ise kasıklarda ve daha sonra da yüzde kıllanmalar görülür. Erkeklerdeki ergenlik dönemi değişiminin son işareti ise sesim kalınlaşmasıdır (Morris, 2002). Ergenlik dönemine dair kızlarda görülen ilk işaret ise, ortalama 10.5 yaşında göğüslerin gelişmeye başlaması ve kasıklarda kıllanmaların oluşmasıdır. İlk adet dönemi ise yaklaşık olarak 12.5-13 yaşları arasında görülür (aktaran Morris, 2002).

Ergenler, 13-15 yaşlarında bedenlerinde meydana gelen değişimlerin farkına varırlar. Bu dönem fiziksel değişimlerin ergeni zorladığı, bir türlü alışamadığı dengesizliklerin yaşandığı bir dönemdir. Ergenliğin başlangıcında kızların hemen hemen yarısı erkeklerin ise üçte biri fiziksel görünüşleri nedeniyle mutsuzdurlar (Morris, 2002). Erkeklerin fiziksel görünüşlerinden hoşnutsuzlukları 14 yaşında en az iken, kız öğrencilerin en az hoşnut oldukları yaşın 13 olduğu bilinmektedir (Sayıl ve ark. 2002).

2.1.3.2.Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim

Bu başlık altında ergenlik döneminde kişide gerçekleşen bilişsel gelişim özellikleri ele alınmıştır. Ergenlik dönemi zihinsel, bedensel ve cinsel değişimlerin bir arada yaşandığı farklı bir dönemdir. Bireyler bilişsel gelişim esnasında, yalnızca kendilerini, içinde buldukları aileyi, kendi yaşitlarını, arkadaşlarını ve öğretmenlerini değil, dünyaya dair bakış açıları ve görme biçimleri üzerinde de uzun

düşünme süreçleri yaşarlar. Bu dönem ergenlerin kendilerini geleceğe yönelik ve soyut düşünceler içinde buldukları bir dönemdir (Gander ve Gandiner, 2007).

Çocuklar, yaşları ilerledikçe muhakeme etme yetileri gelişmeye ve daha olgun düşünmeye başlarlar. Ergenlik döneminde kişi bu gelişen muhakeme yetisi sayesinde diğer insanların düşüncelerini kabullenmeye başlar ve diğer yandan da problem çözme yetileri gelişir (Gül ve Güneş, 2009).

Piaget'nin (2004) kuramında dört evre belirlenmiştir. Bu evreler; duyu-hareket, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler evreleridir. Ergenliğin başlangıcı olarak belirlenen dönem 12 yaş civarına denk gelmekte ve dördüncü evre olan soyut işlemler evresi olarak nitelendirilmektedir. Ergenlerdeki meydana gelen bu gelişim somut işlemlerden formel işlemlere doğru bir değişim olarak nitelenir. Soyut işlemler evresine gelen ergenler, soyut kavramları anlayabilirler ve soyut terimlerle akıl yürütebilirler, varsayımlar kurabilirler, durumlar arasında mantıksal sonuçlar çıkarabilirler. Bu evrede ergenlerin ister somut ister soyut olsun, karmaşık problemleri sistemli biçimde çözebildikleri görülür.

Elkind (1978), ergenlerin bu dönemde yaşanan bedensel ve cinsel değişimlere fazla duyarlı olduklarını, çevrelerindeki insanların onların davranışlarıyla ve görünüşleriyle saplantı bir şekilde ilgilendiklerini ve mütemadiyen ilgi odağı olduklarını düşündüklerini belirtir. Bu bize ergenlerin kendi yarattıkları düşünsel bir seyirci kitleyle çevrili bir dünya yarattıklarını göstermektedir. Bu düşsel yaşantı ergende diğer insanlardan önemli ve özel olduğu hissini yaratır.

Ergenlik döneminde kişi kendisini diğer herkesten farklı görme eğilimindedir ve kendi başına asla kötü bir olay gelmeyecek düşüncesinde gibidir, yani bir bakıma tüm güçlüdür. Bu bizi ergenin düşüncesindeki ikinci hataya yani kişisel efsanesine götürür. Bu durumda kendini tüm güçlü gören ergen cesaretle riskli davranışlarda bulunabilir (Morris, 2002). Çoğu ergen, başlarına bir kötülük gelebileceği, sonsuza kadar yaşayacakları ve yenilmez oldukları düşüncesi ile yaşar. Örneğin, içkiliyken araba kullandıklarında bile kendilerine kötü bir şey olmayacağını düşünürler (Kapıkıran, 2008). Literatürde yapılan açıklamalarda görüldüğü gibi ergenlik döneminde birey bedensel ve ruhsal gelişimle birlikte bilişsel olarak da değişimler yaşamakta, düşünme kapasitesi ve zihinsel yetenekleri yetişkin kapasitesine doğru hızlı bir değişim ve gelişim göstermektedir.

2.1.3.3.Ergenlik Döneminde Kimlik Gelişimi

Kişilik, bireyin ahlaki, bilişsel, fiziksel, sosyal özellik ve psikolojik tepkilerinin tamamını kapsayan bir yapıdır (Kulaksızoğlu, 2002, s. 106-130).

Erikson'a (1984) göre, her gelişim dönemi bir önceki dönemden etkilendiği gibi kendisinden sonra gelen dönemi de etkilemektedir. (aktaran Ekşi, 1990, s. 287). Anne-baba tutumlarına uygun yetişkin rollerini kabul eden ergenlerde kimlik diğerlerine oranla daha erken belirginleşir. Ailesinin veya toplumun değer yargılarına göre hareket etmeyen ya da benimsemeyen ergenler ise bir kimlik karmaşası yaşar ve kendilerini bulmakta zorluk çekerler (Kulaksızoğlu, 2004, s. 106-130). Bu açıdan değerlendirildiğinde ruh sağlığı bakımından topluma uyumlu bir kişiliğin geliştirilebilmesi için anne-baba tutumları ve yaşanan çocukluk dönemi önemlidir. (aktaran Ekşi, 1990, s. 287).

Erikson (1984) kimlik oluşumunu sorunsuz tamamlayan ergenin kendine güvenen ve kendinden emin bir kişi olarak hayatına devam edeceğini aksi takdirde büyük bir rol karmaşası yaşayabileceğini ve bu karmaşanın yaşamının ileriki yıllarında da kişinin kriz çözümüne engel olabileceğini öne sürer. Örneğin; sürekli iş değiştiren, ne yapmak istediğine bir türlü karar veremeyen yetişkinler henüz kimlik oluşumunu tamamlamamışlardır (aktaran Senemoğlu, 1997, s. 77-90).

2.1.3.4.Ergenlik Döneminde Sosyal Gelişim

Sosyal gelişim, kişinin doğumundan itibaren ebeveyn iletişimi ile başlayan ve ömür boyu süren, içinde yaşadığı toplum tarafından belirlenen çeşitli değer yargıları ve kuralları benimseyerek bunlar çerçevesinde davranış biçimleri geliştirmesi olarak tanımlanmaktadır (Kulaksızoğlu, 2002; Yavuzer, 1998).

Ergenlikte benlik bilincinin önem kazanması ve yükselmesi ile birlikte başkaları tarafından değerlendirileceği düşüncesi önem kazanmaktadır. Başkaları tarafından değerlendirilme düşüncesi ergenin dış görünüşüne ve diğer insanların kendisi hakkındaki düşüncelerine önem vermesine neden olur. İçinde bulunulan dönem nedeniyle ergen normalden fazla kişiyle iletişime girmekte ve daha fazla sosyal etkileşimde bulunmaktadır. Her ne kadar sosyal ortamlara girme ihtiyacı yoğun olsa da bu ortam çoğu zaman ergende sevilme, beğenilme, eleştirilme ve alay edilme gibi endişeleri de taşımasına neden olur. Eğer bu endişe giderilmez ve

kişide kaygı artmaya devam ederse ergenin sosyal ortamlardan kaçınmaya başlayacağını söyleyebiliriz (Çakır, 2010).

Ergenlik döneminde anne-baba ve çocuk ilişkileri dikkate değer bir şekilde değişmektedir. Çocuk bu döneme girdiğinde anne-baba ve çocuk arasında kurulan dengeler değişmeye başlar. Artık evde çocuk yerine koyulmak istemeyen aksine bir birey olduğunu kanıtlamaya çalışan biri vardır. Anne-baba ise bu birey olma çabasının yanında çocuğundaki fiziksel, bilişsel ve psikolojik olarak meydana gelen değişikliklere yabancıdır ve bu değişikliklere ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Çoğu zaman ergenin verdiği tepkiler karşısında anne-baba huzursuz olmaktadır. Ortaya çıkan bu anne-baba ve ergen arasında uyumsuzluk ve huzursuzluk çeşitli çatışmalara neden olmaktadır. Her ne kadar ergende meydana gelen değişimler anne-baba için yeni ve endişe verici olsa da ergenin ebeveynlerinden ayrılması, bağımsızlığını ve bireyselliğini kazanması aynı zamanda da gelişimsel görevini yerine getirebilmesi için ailenin de kendi üstüne düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir (Özatça, 2009).

Ergenlerin sosyal gelişimlerinde ailenin yanı sıra yaşlılarla kurulan ilişkinin de büyük etkisi bulunmaktadır. Ergenlik döneminde gençler, onay görmek için akranları nasıl davranıyorsa, onların değerleri nasılsa bu davranış, değer ve tutumlara göre hareket etmektedirler. Sosyal gelişimin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için ergenlerin akranlarıyla birlikte vakit geçirmeye ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçla birlikte kişi akranlarıyla olan ilişkisinde eşit bir ilişki kurmaya, kendi düşüncesini ifade etmeye, güvenli davranış gösterilip gösterilmediğine ve başkalarının fikirlerinin hoşgörü ile karşılanmasına dikkat etmekte ve bunları aynı zamanda kendisi de gerçekleştirmeyi öğrenmektedir. İçinde bulunulan ya da bulunulmak istenilen grup tarafından kabul edildiğini anladığında ise genç, daha rahat davranışlarda bulunup duygularını dile getirebilecektir. Kendisine olan güveni artacak ve düşüncelerini de daha rahatça bir şekilde dile getirebilecektir (Kulaksızoğlu, 2004).

2.1.4. Ergenlik Dönemi Arkadaşlık İlişkileri

Ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri, toplumsal ilişkilere öncülük eden arkadaşlarca aranma, beğenilme ve benimsenmenin önemi artmaktadır. Bir arkadaş grubuna dahil olan ergen hem bir birey, hem de büyük bir toplumun üyesidir. Ergen birey duygularını, beğenilerini, ihtiyaçlarını paylaşarak, çeşitli yardımlaşmalarda

bulunarak dostluk bağları kurmaya başlar. Bu dostluk bağları sayesinde toplumsal becerileri gelişen ergen aslında bir yandan da insanlarla nasıl iletişim kuracağını öğrenir. (Yörükoğlu, 1985, s. 59-67). Yaşlılarıyla iletişim kurmakta sıkıntı yaşayan ergen diğerlerinin kendisini kabul etmediği ya da dışlandığı hissine kapılabilir. Eğer kişi çocukluğunda dışlanmış ise bunun etkisini ergenlikte görecektir ve eğer atlatamamışsa yetişkinliğinde de taşıyacaktır (Kulaksızoğlu, 2002, s. 104).

Ergenlik dönemine giren gençler, önceki dönemlere kıyasla daha bağımsız hareket etmekte ve yönlendirmelere karşı çıkabilmektedirler çünkü ergenlik döneminde ebeveynin kendilerinden beklentisi ve isteği sorgulanılmaya başlanır (Aydın, 1997, s. 167). Ergenlik dönemindeki kişi, gelişimsel olarak bir süreç izler ve zamanla anne-babadan bağımsız hale gelip, onları referans alarak kendi arkadaş gruplarına yönelmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010, s. 220).

2.1.5. Ergenlik Dönemi ve Aile İlişkileri

Çocuk tarafından kurulan ilişkilerinin nasıl olacağı ve içinde bulunmayı tercih edeceği sosyal çevresinin, hayatının ilk yıllarında karşılaştıkları anne-baba ve diğer yetişkinlerin davranışlarına ve onlardan öğrendiklerine bağlıdır. İçinde buldukları yaşa bağlı olarak çocuk, aile çerçevesinde farklı davranışlarla karşılaşabilir. Anne-babalar çoğu zaman çocuklarındaki fiziksel özellikler ve alışkanlıklarıyla çocuklarının tutum ve davranışlarını ya da kişilik özelliklerini birbiriyle bağlantılandırarak önyargılı olabilirler (erkek çocuklar yaramaz kız çocuklar uslu olur vb.). Dolayısıyla çocuğa nasıl davranıldığı ve değerlendirildiği, çocukların benlik algılarını ve anne-babalarıyla ve çevreleriyle kurduğu ilişkileri şekillendirmektedir (Kulaksızoğlu, 2002).

Ergen içinde bulunduğu dönem nedeniyle kendisinde meydana gelen farklılıklarla birlikte gerginlik yaşayabilmekte ve bu da ergenin depresif olmasına, çoğu zaman bir yalnızlık duygusuna kapılmasına neden olmaktadır. Yaşanılan bu karamsarlık, huzursuzluk, gerginlik, yalnızlık gibi duygulardan bunalan genç bu dönemde en çok kendisini güvende hissettirecek bir anne-babaya ihtiyaç duymaktadır. Bu noktada ergenin sağlıklı gelişimi için anne-babanın, ergeni eleştirmeden, küçümsemeden ve yargılamadan dinlemesi ve kendisini açıklamasına olanak tanıyacak o güvenli ortamı yaratması gerekmektedir. Bu güven ortamı

sağlanamaz ve genç anne-babasından istediği desteği alamazsa, yalnızlık, korku, endişe gibi duygulara kapılabilir (Kulaksızoğlu, 2002).

Ergenlik dönemi, aile içinde tüm dengelerin değişmeye başladığı, aile ilişkilerinin farklılaştığı, anne-baba ve ergenin kendisi için oldukça zor bir dönemdir. Çocuk bu dönemde fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak değişmekte, gelişmekte ve büyümektedir ve bunlarla orantılı olarak yaşamında yapması gereken çeşitli gelişimsel görevler vardır. Ergenin bu gelişimsel görevleri yerine getirebilmek adına yaptığı her türlü davranış aile içi dinamiklerin değişmesine dalgalanmasına yol açar. Bu değişikliklere yol açan davranışlar, aile tarafından çocuğun büyüdüğüne işaret olarak alınmadığı takdirde ya da bu durum kabul edilmediğinde sıkıntı büyüebilmektedir.

Ergen bu dönemde yeni arayışlar ve istekler içerisindedir ve bunlar çoğu zaman ailedeki güç dengesinin değişimini de beraberinde getirir. Bu değişim çoğu zaman anne ve baba tarafından kabul edilmek istenmez ve eski dengenin korunması için çaba harcarlar ve ergenin tüm isteklerine direnirler (Kulaksızoğlu, 2002). Ebeveyn ve çocuk arasında gelişen bu çekişme haline bir başka olası açıklama ise şöyledir, anne babanın orta yaşa geçişiyle birlikte onlar da adeta ergen gibi kimlik bunalımı yaşarlar. Örneğin ergenlerin kendi mesleğine karar verme aşamasında olduğu bu dönem çoğu zaman ebeveynlerin de kendi meslek hayatlarını yeniden gözden geçirdikleri döneme denk gelmektedir (Gander, Gardiner ve Harry, 2007). Ebeveynler hayatlarına dönüp bakarken bu dönemde, ergen yeni yolların ve bu yollarda kendisini bekleyen sonsuz fırsatın heyecanı içindedir. Bu nedenle ebeveynler, aile ve ergen arasındaki bağımlılığı korumaya ve olabildiğince uzatmaya çalışırken, ergen bir an önce bu yeni fırsat ve heyecanları keşfetmek için bağımsızlığında ısrar etmektedir. Çoğu zaman da birbirinden farklı bu istekler aile içerisinde çatışmaların yaşanmasına neden olmaktadır.

Yapılan çalışmalara göre, sağlıklı bir ergenlerin bu dönemde aile ilişkilerinde hayatını etkileyecek önemli kopukluklar yaşamadığı aksine aile ve arkadaşlık ilişkilerini sürdürürken kişisel önceliklerini de ortaya koymaya çalıştıkları görülmüştür çabası içinde olduklarını göstermiştir. Bunun olabilmesi ise ergenin gelişen zihin yapısıyla beraber ilişki paternlerinde değişiklik yapması gerekmektedir (Çuhadaroğlu ve ark. 2004). Shek'in (1999) araştırmasına göre, anne-babanın taşıdığı özellikler ergenin yaşama dair doyumu, umutsuz oluşu, benlik saygısı ve yaşamdan beklenti ve amaçları gibi özelliklerle yakından ilişkilidir. Ebeveynlerin

taşıdığı olumsuz özellikler ile ergenin ruh durumu ve olaylarla baş etme becerisinin olmayışı ya da sorunlu oluşu arasında bir ilişki vardır (aktaran Çuhadaroğlu ve ark. 2004).

Ebeveynlerinin ve içinde buldukları ailelerinin desteğiyle birlikte ergenler kendini önemli, değerli ve çoğu şeyi yapmakta yeterli hissetmektedir ve aynı zamanda bu destek kişinin entelektüel gelişimine (karar verme sürecinde hızlanma, motivasyon artışı) de katkıda bulunmaktadır. Öztürk-Kılıç (1994) çalışmasında, buluş çağında kişinin algıladığı aile, arkadaş ve sosyal desteğin çeşitli faktörlere göre değiştiğini bulgulamıştır. Bu faktörler ise kişinin yaşı, cinsiyeti, çalışan ya da öğrenci olma durumudur. Aile ergenin kendini bir birey olarak geliştirmesi için yeterince özgürlük alanı yaratmışsa bu, ergenin ailesine bağlı oluşunu ve dolayısıyla sağlıklı bir kişilik gelişimi kurmasını sağlar. Ergenin bireyselleşmesine izin veriş, ergenin bu dönemi rahat bir şekilde geçirmesine olanak sağlar. Bu yaklaşımın tam tersi bir şekilde eğer aileler, çocuklarında meydana gelen bu değişikliklerden ve bağımsızlık isteklerinde endişe edip sınırlamaya çalışırlarsa bireyin gelişimi üzerinde olumsuz bir etkiye neden olacaklardır (Palmonari, Kirchler ve Pombeni, 1991).

Bireyin sosyalleşme süreci içinde yetiştiği aile yapısıyla şekillenir ancak aile bu gelişim sürecinde etkili olan tek faktör değildir. Ergenlik döneminde bireyin arkadaş ilişkileri, içine doğduğu toplum ve kendisinde bulunan bir takım özellikler de gelişiminde, sosyalleşmesinde oldukça önemlidir. Bu nedenle ailenin çocuğu yetiştirme tutumu aynı zamanda içinde bulunulan toplumun değer yargıları ve beklentilerinden etkilenmektedir. Başarılı bir çocuk yetiştirme yönteminden söz etmemiz için hem bu aile tutumun etkilendiği toplum hem de çocuğun bireysel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır (Özbay ve Öztürk, 1992). Ergenin gelişimi dikkate alındığında ana-babasıyla kurduğu iletişimin türü, niteliği, etkililiği dolayısıyla ana-babanın genci yetiştirirken gösterdiği tutum büyük önem taşımaktadır (Sayiner, Köknel ve Turanlı, 2005).

2.2. Anne Baba Tutumu

Ergenlerin değişim ve gelişim dönemlerinde anne-baba tutumları önem arz eder. Bu sebeple anne-baba tutumları ve bu tutumlar arasındaki değişikliklerin ergenler üzerinde ne gibi etkileri olduğunu incelemek önemlidir. Aşağıda anne-baba tutumlarına dair çeşitli görüşler, yaygın anne baba tutumları açıklanmaktadır.

2.2.1. Anne Baba Tutumlarına Dair Görüşler

Aile, çocuğun kişiliğinin oluşumunda ve çevre ile iletişiminin gelişiminde en önemli temel birimdir. Anne-babanın, çocuğu yetiştirmek için kullandığı yollar, kullandıkları ödül ve ceza yöntemleri, öğretme şekilleri, ailenin benimsediği değer yargıları ve tutumları çocukların farklı kişilikler geliştirmesinde etkilidir (Yıldız-Bıçakçı 2004).

Ebeveyn tutumlarının en sık kullanılan ve bilineni kabul-ret ve denetim-özerklidir. Çocuğu merkeze alan, sevgi gösteren, ihtiyaçlarını karşılayan ve buna oldukça duyarlı olan, şiddete başvurmadan uyguladığı kuralların nedenlerini ve sonuçlarını açıklayarak disiplini sağlayan tutum kabul edici anne baba tutumudur. Reddetme boyutunda ise daha çok ebeveynin çocuğuna ilgisiz, kızgın, sevgisiz ve eleştirel davrandığını ve zaman zaman fiziksel cezalar verdiği görülmektedir. Denetim-özerklik boyutu da kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır bunlar; kurallara uyulmada ve bu kuralların sürdürmedeki izin verici ve kısıtlayıcı tutumlardır. Çocukluklarından itibaren sosyalleşmesi için çaba harcanan çocuğun amacı, çevresindeki insanların kendisini yönetmesine izin vermeden kendi özerkliğini kazanmak ve kendi kendilerinin yönetimini sağlamaktır. Bu ise ancak ebeveynin çocuk üzerinde belli bir denetim sağlaması ile olur. Bazı anne baba tutumları çocuğun sosyalleşmesini olumsuz yönde etkileyebilirler; aşırı hoşgörülü- hiç kural koymayan ya da aşırı katı-sürekli denetleyen anne babaların çocuklarının bu konuda sıkıntı yaşadıkları gözlenmektedir (Saruhan 1996, Tola 2003, Döğücü 2004).

Adler anne-baba tutumları hakkında; ebeveyn desteğinin, sevgisinin ve cesaretlendirmesinin çocuğun girişken ve özgüven sahibi olabilmesi, topluma uyum sağlayabilmesi ve hayatını kurmayı öğrenebilmesi için çok mühim olduğunu vurgulamaktadır. Adler aynı zamanda, çocuğun kişisel özelliklerinin belirlenmesinde beş yaşına kadar geçen sürecin ve bu süredeki aile içi iletişimin oldukça önemli olduğunu belirtmiştir (Öztürk 1990, Geçtan 1995).

Backer'a göre anne-baba tutumlarını iki değişken belirler; ilgili sıcaklık ve sınırlayıcılık, bu değişkenleri ele aldığımızda aileleri gruplandırabiliriz. Bir başka araştırmada da ailelerin çocuklarına yaklaşımında bakım-ilgilenme ve aşırı koruma olarak iki boyut olduğu bulgulanmıştır (Gazeloğlu 2000).

Maslow'a göre yaşamın ilk yıllarında çocuğun anne-babasından ve çevresinden gördüğü sevgi, ilgi ve şefkat kişilik gelişimde çok önemlidir ve oldukça fazla olumu etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle ailelerin öncelikli olarak çocuğun fizyolojik ihtiyaçları gidermesi ve bunun yanında sevilme ve saygı görme gibi ihtiyaçlarını da karşılamaları önem kazanmaktadır. Maslow'un görüşüne benzer bir diğer görüş ise çocuğun içine doğduğu ilk sosyal ortamın, yani iletişim kurduğu ilk kişilerin (ailenin) çoğu toplumda, çocuğun kişiliğinin temellerinin atılmasında ve gelişmesinde etkili olduğu söylenmektedir (Öztürk 1990, Yıldız-Bıçakçı 2004).

Watson'a göre çok sıkı bir denetim altında büyüyen çocuklar kendilerini ifade ederken saldırganlık ve başkaldırma gibi davranışlar sergilerken, kendi fikirlerini açıklamada sorun yaşamaktadırlar. Bunun tam tersi hoşgörülü ve ailedeki tüm fikirlere saygı duyulan, demokratik tutumla büyüyen çocukların ise arkadaş edinmekte problem yaşamayacağı, daha girişken, açık ve kendilerini daha iyi ifade edebilen bireyler olacağı belirtilmektedir (İkizoğlu 1993).

Freud'un psikoanalitik yaklaşımında ebeveyn ve çocuk ilişkisinin, erken çocukluk dönemleriyle birlikte ileriki gelişimlerinde önemli bir rolü olduğunu savunmaktadır. Ancak Freud ebeveyn tutumlarından ve bunun etkilerinin ne olabileceğinden çok çocuğun tuvalet eğitimi, anne yani ilk nesne ile olan ilişki üzerinde durmuştur (Kehale 2002).

Erikson, anne baba tutumlarından bahsederken ailesel sıcaklık ve ailesel kontrol olarak iki tutumu benimser. Kontrolcü aileler çocuklarını cezalandırmakta, onları ihmal etmekte, küçümsemekte ve sürekli eleştirmekte iken; sıcaklık tutumunun hakim olduğu aileler, çocuklarına karşı daha ılımlı, ödüllendirici, sıcak ve destekleyici davranmaktadırlar. (Yıldız-Bıçakçı 2004).

Ebeveyn tutumlarına dair bu düşünceler, ailenin çocuklar, özellikle ergenler üzerinde ne kadar etkili olabilecekleri konusuna dikkat çekmektedirler. Ailenin ne tür bir yapıda olduğu, anne-babanın tutumları ve aile içi iletişimlerin ergenlerin davranışlarını belirlemekte ve kişilik gelişimlerine yön vermektedir. Aile çocuğun içine doğduğu ilk sosyal ortam olarak aynı zamanda ileride nasıl bir sosyal çevre içerisinde yer alacağını da belirler (Örgün 2000, Yıldız-Bıçakçı 2004).

2.2.2. Yaygın Anne Baba Tutumları

Toplumun geleneklerini, beğenilerini, inanç ve önyargılarını özetle kültürünü yansıtan en temel birim ailedir. Anne ve babalarından aldıkları kalıtsal özelliklerle hayata gözlerini açan çocuklar, sosyal çevreye ve topluma uyum sağlamayı, temel davranışları ve bunlara dair ilk örnekleri ailede kazanmaktadırlar. Doğumdan yetişkinliğe değil ve aslında ölene kadar geçen süre içerisinde çocuk, bir birey olmayı, kendi kararlarına göre hareket edebilmeyi, kendini en doğru şekilde ifade edebilmeyi, özgüvenli, girişken ve sevecen olabilmeyi ebeveynlerinin desteği sayesinde öğrenmekte ve deneyimlemektedir (Yavuzer 2000, Tola 2003).

Çocuğun içine doğduğu ailedeki tutum ve ilişkiler onun ileriki yaşantısındaki diğer kişilerle, hayata ve nesnelere olan bağının, iletişiminin ve tutumunun temellerini oluşturmaktadır. Aile bir yandan çocuğun sosyalleşmesini sağlarken diğer yandan da çeşitli alanlardaki gelişiminde etkili olmaktadır;

- Aile, toplum içinde uyumlu ve tutarlı bir birey olabilmesi için, çocuğa güven duygusu verir ve bunu kazandırır,
- Çocuğun sosyal ortamlarda kendini ifade edebilmesi ve kabul görmesi için gerekli olan ortamı hazır eder,
- Çocuğun sosyalleşmesi için gerekli olan tüm davranışlar için model olur,
- Çocukta uyum problemi var ise bunu gidermek adına davranışları belirler, ve topluma uygun olacak sosyal çevredeki yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olur

Çocuğun cinsiyeti, sağlığı, görünüşü, hareket durumu, canlılığı gibi öğeler, ebeveynin tutum, davranış ve kişilik özellikleri ile sürekli bir etkileşim içindedir. Çocuğun aile içindeki konumu bu etkileşim ile belirlenirken ebeveynin tutumları sayesinde kişinin gelecekteki davranışlarının da temelleri atılmış olur. Anne-babanın tutumları kişiliği şekillendirdiğinden dolayı kişiyi iyi ya da kötüye götürebilir. Ebeveynin olumlu ve yapıcı davranışları çocuğun ilk yaşantı örüntüsü açısından önemli olmakla birlikte, çocukta sağlam bir kişilik oluşumunu sağlar. Ebeveynlerden gelen yıkıcı, belirsiz, olumsuz ve sert tavırlar ise kişilik oluşumunda çeşitli kırımlara neden olmakta ve gelişimi kötü etkileyebilektedir (Kuzgun 1991, İkizoğlu 1993, Yıldız-Bıçakçı 2004).

Ergenlik dediğimiz dönem sosyal, fiziksel ve psikolojik olarak değişimlerin görüldüğü ve gelişimlerin hızlandığı bir dönemdir. Bu dönemde birey, bu hızlı değişime ayak uydurabilmek, sosyal sorumlulukları gerçekleştirmek, dağıldığında

rehberlik edecek ve ona yardımcı olacak birilerine ihtiyaç duymaktadır. İşte bu noktada bu ihtiyaçları karşılayan, ergenin içinde bulunduğu toplumda görevlerini ve sorumluluklarını gerçekleştirmesinde ona yardımcı olan ve ona bir statü kazandıran kurum ailedir. Ancak aile kurumunda ergenlik döneminin başlangıcıyla birlikte, ilişkilerde de çeşitli değişiklikler yaşanmaya başlanır. Ergenin benlik saygısı, yaşama dair doyumu, umutsuzluğu ve hayatta edindiği amaçlar, anne babaların özellikleri ve tutumlarından etkilenmektedir (Yavuzer, 2000; Çuhadaroğlu ve ark. 2004; Nar, 2006).

Kişinin bağımsızlıklarını kazanabilmeleri ve normal bir gelişim seyri izlemeleri için ergenlik döneminde, olumlu anne-baba tutumlarına ihtiyaçları vardır. Bu dönemde gençler, çatışmaların çözümünde yardım edecek ve kendileriyle özdeşim kurabilecekleri bir model arayışındadırlar. Bu noktada eğer ergenler, ebeveynin normal olmayan olumsuz tutum ya da davranışları ile karşılaşılırsa bundan kötü etkilenecek ve gelişimleri sekteye uğrayacaktır. Bu nedenle ergenlerin, sağlıklı bir benlik oluşturabilmesi, sosyalleşebilmesi, toplumla uyumlu ve tutarlı davranışlar sergilemesi, kendine yetebilen biri olmaları için ebeveyn ile sağlıklı bir ilişki kurulması ve olumlu tutum ya da davranışlarla karşılaşması önemlidir (Şemin 1992, Gander ve Gardiner 2007, Hortaçsu 1997).

Ebeveyn tutumları, çocuğa karşı gösterilen tüm duygusal tepkiler, sevginin nasıl gösterildiği, ne tür kurallar ile disiplinin sağlandığı gibi olumlu veya olumsuz her türlü tavır tutumu meydana getirmektedir. Anne-babanın çocuk ya da çocuklarını nasıl yetiştirdiğini belirleyen davranış biçimleridir. Tutum kişinin düşüncelerini, davranışlarını ve duygularını düzenli bir şekilde oluşturması eğilimidir. Tutum, bireyin kendisinde geliştirdiği duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturma eğilimidir. Tutumları gözleyemeyiz ancak onlar sayesinde gözleyebildiğimiz, inceleyebildiğimiz davranışlar ortaya çıkmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010).

Ailelerde çocuklar farklı anne-baba tutumlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Kimi zaman her koşulda sevilen, sevgiyle büyüyen çocuklar olurken kimi zaman ise anne ve babalarından gereğinden fazla katılık, disiplin ya da baskı görebilmektedirler. Bazı çocuklar istenmeyen çocuk olurken bazıları ise son derece hoşgörüle yaklaşılabilir ve istenen çocuklar olabilmekte ve bu şekilde bir davranışla karşılaşmaktadırlar. Çocukların karşılaştığı bu farklı tutum çeşitliliği çocuğun ahlaki,

sosyal ve psikolojik gelişimini etkilemektedir (Seçer, Sarı ve Olcay, 2006, s. 540-541).

Kuzgun ve Eldeleklioğlu'na (2005) göre Türkiye'de üç tür anne-baba tutumu vardır.

Bunlar;

1. Otoriter,
2. Demokratik,
3. Koruyucu, anne-baba tutumlarıdır.

Bu anne-baba tutumlarının genel özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

2.2.2.1. Otoriter Anne Baba Tutumu

Otoriter anne-baba tutumunda, çocuğa ondan istedikleri şekilde davranması şartı ile sevgi gösterilip, ondan sürekli itaat etmesi beklenir. Bu tutuma sahip anne babalar çocuğun söz hakkı olabileceğine inanmaz ve onunla ilgili tüm kararları kendileri alırlar (Kılıççı 1989). Otoriter tutum kural ve emirlerin çok sıkı uygulandığı çocukların sürekli denetlendiği bir tutumdur. Çocuk her kurala uymak durumdadır, anne-babasıyla tartışamaz, isteklerini dile getiremez ya da dile getirdiğinde istekleri kabul edilmez. Otoriter anne-babası olan çocuklar, anlaşılmadıklarını ve sınırlandırıldıklarını düşünürler. Eğitimde ceza ön plandadır. Kendini baskı altında hisseden genç küskün, kolay etki altında kalabilen ve hassas bir yapıya sahip olan bir bireye dönüşür. Ergenlik döneminde meydana gelen değişiklikler ise yaşanan bu değersizlik duyguları ve kendisine saygı duymaması nedeniyle ergeni olumsuz davranış ve iletişim gruplarına itebilmektedir. Bu olumsuz davranışlar, çocuğun dışlanmışlık hissi ve sağlıklı gruplara dahil olamaması bireyin kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Öğretir 1999, Dönmezer 1999, Yavuzer 2000).

Bu türde anne-baba tutumuna sahip olanlar, kendi gelenekleri veya daha yüksek bir otorite tarafından belirlenmiş kurallara uygun davranmasını istediği çocuğa, sevgisini ancak istediği şekilde davrandığında gösterir. Otoriter kişiler temelde dogmatik, değişmeyen, değiştirilemeyen bir düşünce tarzına yatkın olmaktadır. Bu düşünce tarzı nedeniyle ebeveyn ve çocuğun sağlıklı bir ilişki ve iletişim kurması beklenemez. Otoriter tutuma sahip anne-baba kendi istek ve

emirlerine sorgusuz sualsiz uyulmasını bekler ve isterler, getirilmediği takdirde ise ceza verilir (Kuzgun 1972).

Anne-baba çocuk ilişkileri içinde yaşanan toplumun kuralları tarafından belirlenir. İçinde yaşadığımız toplumun yapısı, genellikle daha otoriter, kuralcı ve kısıtlayıcıdır. Çocuklar saygılı, boyun eğen, pasif ve uysal olmalıdır; istenilen bir davranış gerçekleştiğinde kişi ödüllendirilirken, istenmeyen davranışlar kısıtlanır veya cezalandırılır. Tüm bu kontrol mekanizmasıyla çevrili oluş nedeniyle kişi asla kendini özgür hissedemez, aktif, eleştirel, atılgan davranışları kısıtlanır (Yavuzer 2000: 47). Otoriter tutum sergileyen anne-babalar itaat etmesini istedikleri çocukları yetiştirirler, onları dinlemek yerine sadece gözlemlerler. Ancak tüm bu itaatkar etme çabalarına rağmen bu tutuma sahip anne-babaların çocukları genellikle, öfkeli davranan, kurallara uymakta güçlük çeken, saygılı olmakta zorlanan ve otoriteye başkaldıran çocuklar olurlar (Öztürk 2007).

Otoriter anne-babaya sahip ergenler çoğunlukla anne ve babalarının istediği şekilde davranma eğilimi taşırlar çünkü bu gerçekleşmediği takdirde ceza alacaklarını düşünürler. Bu tutumla yetişen birey duygu (öfke, mutluluk) ve düşüncelerini ifade etmekten kaçınmakta, cezalandırılma ve dışlanma korkusu boyun eğmelerine neden olmaktadır. Çocuğun bastırıldığı tüm duygu ve düşünceler kimi zaman açığa çıkar ve kişi sorgulayıcı bir tavır takınabilir ya da istenmeyen bir davranışta bulunabilir. Bu tavır ve davranışların anne ve baba tarafından engellendiği görülmektedir. Bu engelleme içerisinde kimi zaman şiddeti de beraberinde getirir. Çocuk ve ergene fiziksel şiddete maruz kaldıklarında bu ceza onlarda öfke yaratır, ancak itaat söz konusu olduğu için bu duygular bastırılır ve pasif saldırganlığın temeli atılmış olur (Kulaksızoğlu 2004).

Otoriter tutumda kişi “zor yoluyla denetleme” veya “sevgi esirgeyerek denetleme” boyutlarına maruz kalır ve çoğu zaman yaptıkları herhangi bir davranışın nasıl tepki alacağı konusunda bir fikre sahip değildir. Bu nedenle çocuklar, ya çoğu zaman bir belirsizlik nedeniyle isyan ederler ya da beklenilenden fazla bir şekilde boyun eğici davranışlarda bulunurlar. Baskının yoğun olduğu durumda kişide isyankarlıkla beraber aşağılık duygular açığa çıkarken, sürekli cezalandırılan, suçlanan ve her davranışına karışılan bir ailede büyüyen ergenlerde ise çok çabuk, küsme, üzülmeye, ağlama ve karşısındakine kırılma ancak bunu belli dahi edememe davranışları görülmektedir (Lamborn 1991, Yavuzer 2000, Larson ve ark.. 2002).

Otoriter bir anne-baba tutumuna sahip aile yapılarındaki baskıcı ve sıkı disiplin kuralları nedeniyle çocuk düşük özgüvenli, kaygılı ve kendini suçlayıcı bir kişilik yapısı geliştirir. Aynı zamanda da bu şekilde yetişen çocukların çevrelerine sorgusuz sualsiz uyan, başarılı olmaya eğilimli ancak sosyal ortamlarda kendilerine güvenemeyen, depresif duygu durumuna ve maddeyi kötüye kullanmaya daha eğilimli çocuklar olduğu görülmektedir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005). Gördükleri aşırı baskı, suçlama ve disiplin nedeniyle bu çocuklar, sevgiden, meraktan, ilgiden mahrum kalmakta ve kendilerini yetersiz, şaşkın ve engellenmiş hissetmektedirler. Bu engellenmişlik zamanla kişiyi kendini suçlamaya ve suç işlemeye kadar götürmektedir (Humpyres, 1998; Gazeloğlu, 2000; Kehale, 2002).Yapılan araştırmalar, anne-babasını otoriter gören çocuklarda kendilerini suçlama eğilimlerinin ve saldırganlık davranışlarının ebeveynlerini demokratik olarak algılayanlara oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir (Öztürk, 1990).

2.2.2.2. Demokratik Anne-Baba Tutumu

Çocuklara karşı hoşgörülü yaklaşılan, çocukların bazı kısıtlamalar dışında isteklerini diledikleri gibi gerçekleştirdikleri, içten bir sevginin bulunduğu ve bunun hiçbir şarta bağlı olmadan gösterildiği, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarının önemsendiği tutum, demokratik anne-baba tutumu olarak adlandırılır. Aile içinde önemli konulara dair alınan kararlar herkes tarafından konuşulmakta, çocuk kendi kararlarını alması için cesaretlendirilmekte ve görüşlerine değer verilmektedir (Yavuzer 2000, Tola 2003).

Demokratik tutumda ilişkiler sevgi ve saygı üzerine kurulmaktadır. Anne-babalar çocuklarına engelleyici bir biçimde davranmamakta, kendi gelişimi adına makul düzeyde bir özgürlük alanı vermektedirler. Kurallar çocukların görüşleri alınarak belirlenir ve bu kuralların çocukların yaşlarına ve gelişimlerine uygun olmasına özen gösterilir. Kurallara uyulmadığı takdirde ise yine çocuğa seçme şansı tanınarak çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır. Ancak bu yaptırımlar asla fiziksel ve duygusal şiddet içermemektedir (Weiss, 1998; Dönmezer, 1999). Demokratik anne-babalar ergenlik döneminin getirdiği duygu ve düşüncelerdeki hızlı değişimleri hoş görmekte ve ergenin düşüncelerini özgürce dile getirmesine fırsat verilmektedir (Yörükoğlu, 1993).

Demokratik bir anne-baba tutumuyla, çocuk bazı sorumlulukları almakta ve bunları yerine getirmede sorumlu olabilmektedir. İstenmeyen bir davranış sonucu bir ceza verilmektedir ancak bu ceza önemli davranışlar için verilmekte ve ne olursa olsun neden verildiği çocuğa açıklanmaktadır. Verilen cezalar tutarlı olmakta ve bir sefer neye göre veriliyorsa ikinci sefer de aynı sebeplere göre verilmektedir, kısacası o güne, ailenin ruh durumuna ya da zamana göre kurallar değiştirilmemektedir. Bu Demokratik tutum ile ebeveynler, çocuklarına değer verdiklerini göstermekte, onları kendilerinden bağımsız bir kişi olarak görmekte ve buna göre yetiştirmektedirler (Karadeniz, 1994; Tuzgöl, 1998; Çıkrıkçı, 1999).

Tutumunun demokratik oluşu her durumda her şeye izin verildiği anlamını taşımamaktadır. Aile çocuğa benliğini tanıma olanağı sağlayarak onu her haliyle kabul ettiğini göstermekte ve çocuğun onaylanma isteğini sağlıklı bir şekilde sağlamaktadır. Bu tür ailelerde duygu ve düşünceler açıkça söylenmekte, sorunlar beraberce çözümlenmektedir. Anne-babanın normal düzeydeki hoşgörüsü çocuğun kendine güvenmesini, yaratıcı ve sosyal ortama uyum sağlayan bir birey olmasına yardımcı olmaktadır (Örgün 2000, Yavuzer 2000, Özgüven 2001, Tola 2003).

Demokratik olan bir ailede yetiştirilen çocuklar, başarılı, girişken, oto kontrollü, kendi kararlarının arkasında durabilen, sorumluluk sahibi, benlik algısı ve saygısı yüksek, vicdanı olan, yaratıcı fikirler üretebilen, kendini ifade etmekte problem yaşamayan bir kişilik geliştirirler. Sevgi gördükleri için sevgi ve saygı duymayı öğrenmekte, arkadaşlarıyla ilişki kurmada daha etkin olmakta ve kendilerini toplum içinde rahatça ifade ederek, kabul görmektedirler. Sosyal ilişkilerde daha girişken olduklarından bu ilişkileri sürdürmekte sıkıntı yaşamamakta ve kendilerini değerli görmektedirler (Öztürk, 1990; İkizoğlu, 1993; Dönmezer, 1999; Yavuzer 2000).

Yapılan araştırmalara göre ailesi demokratik olan çocukların zihinsel gelişime daha yatlın olduğu bulunmuştur. Bu aileler çocuğa bir özgürlük alanı vermekle kalmayıp aynı zamanda ona kendisini tanıması, anlatması ve bireysel olarak kendi yaşamı üzerinde bir denetim sağlaması konusunda rehberlik de yapmaktadırlar. Böyle bir ortamda yetişen çocuklar özgüvenli, kendilerinden emin, daha cesaretli, bağımsız ve korkusuz olmaktadır (Eldeleklioğlu, 1996). Demokratik anne baba tutumuna sahip ailelerde çocuk, kendini rahatça ifade edebilmekte, dışadönük, aktif, yaratıcı, liderlik özelliklerine sahip, kendine güvenen ve bağımsız davranabilen bir

birey olarak yetişebilmektedir. Böyle yetişen çocuklar etkili kişilerarası ilişkiler geliştirebilmektedir (Alisinanoğlu, 1995).

2.2.2.3. Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu

Koruyucu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar adeta ailenin merkezindedirler. Çocukluğundan itibaren her istediği ve her ihtiyacı yerine getirilmektedir. Koruyucu anne-babalar çocuklarını kendilerinde ayrı kişiler olarak düşünememekte ve farkında olmasalar da onlarla eksikliğini yaşadıkları duygusal ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadırlar. Aynı zamanda da çocuğun bağımsız olması ve kendi başına bir birey olmasını engelleyecek davranışlarda bulunmaktadırlar. (Kulaksızoğlu, 2004). Anne-babanın koruyucu tutuma sahip olmasıyla birlikte tüm ilgi ve dikkat çocuğun üzerinde toplanmaktadır ve bu yoğun ilgi çocuğun sosyal çevreyle iletişim kurabilmesini engelleyebilmektedir. Aşırı bir şekilde korunan ve her durumda ve her koşulda hoş görülen bir çocuk yavaş yavaş bağımlı bir kişilik yapısı yaratır. Bağımlı oluş nedeniyle girişkenlik yetenekleri zayıf kalır ve kendilerine güvenemezler (Eldeleklioğlu, 2005).

Koruyucu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, aynı tutumu arkadaşlarından, diğer yetişkinlerden, okul ve diğer kurumlardan da beklerler. Bu beklentileri yeterince karşılanmadığında ise büyük bir hayal kırıklığı yaşarlar. Bu çocuklar, başkalarına bağımlı olup, kendi başına kalma kapasiteleri yetersiz ve mutsuz olurlar. Ergenlik döneminde ise istekleri abartılı hale gelir ve tek başına yaşamakta ve başarı sağlamak zorlanırlar. Bu ergenler dışarıda ise arkadaş bulmakta ve sosyalleşmekte zorlanır, özgüvenleri yetersiz olur (Semerci, 2007). Böyle yetişen çocuklar bağımlı olur, yaşına uygun davranış geliştiremez ve ergenlik dönemlerinde de çocuksu davranışlar gösterirler. Genellikle dayanıksız, kararsız ve güvensiz olurlar. Sorumluluk almayı öğrenemediklerinden öngörü duyguları da gelişmez (Dönmezer, 1999).

2.2.3. Anne-Baba Tutumlarına Dair Kuramsal Açıklamalar

Çocuk yetiştirme tutumlarının çok farklı uygulamalar barındırdığı görülmektedir. Toplumdan topluma değişmekle birlikte bazen aynı toplumda yer alan aileler arasında dahi farklı ebeveyn tutumlarıyla karşılaşmaktayız. Dolayısıyla

bu birbirinden farklı tutum ve davranışlar çocuklarda psikolojik, sosyal, davranışsal ve duygusal gelişim açısından farklı sonuçlar yaratmaktadır. Kuramcılar anne-baba tutumlarının çocuklar üzerindeki kişilik gelişimine etkisinin önemi konusunda aynı fikirdeyken, çeşitli kuramcılar çocuklarda kişilik gelişimi üzerine farklı noktalara vurgu yapmaktadır.

Freud' a göre, ilk çocukluk yıllarındaki yaşantılar çocuğun kişilik gelişimi için önem arz eder. Bu kuramda çeşitli gelişim dönemleri yer almakta ve bu dönemler kendine has çözülmesi gereken problemleri içeren evreler olarak görülmektedir. Her bir evre kritik öneme sahiptir ve normal gelişimin sağlanabilmesi için kişinin her dönemde temel ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Temel ihtiyaçlar karşılanmadığı zaman kişilik gelişimi sekteye uğrayacak ve ilk dönemde bu karşılanmayan ihtiyaçlardan dolayı çocuk ileride normal olmayan davranış biçimlerine sahip olacaktır. Çocukların anne babaları ile olan iletişimin niteliği, bu ihtiyaçların giderilmesinde ve her bir kritik evrenin sağlıklı bir şekilde atlatılmasında etkili olacaktır (Senemoğlu, 1997).

Erikson insan hayatında sağlıklı bir şekilde tamamlanması gereken sekiz dönemden yola çıkarak bu dönemlerin kişinin gelişiminde büyük öneme sahip olduğundan söz etmektedir. Bu dönemler kişilerin, aile ve sosyal ilişkilerinde ve özellikle kendi algılarında çatışmalar yaşadığı dönemlerdir. Sağlıklı bir kişilik kazanımı için bu çatışmaların başarıyla çözümlenmesi gerekmektedir. Eğer bir dönemin çatışması çözülemez ve problem devam ederse bu ondan sonra gelecek olan problemi de etkileyecektir (Selçuk, 2009). Bu kuram Freud'un kuramına benzemekle birlikte onun aksine, bir çocuk geçilmesi gereken evreyi sağlıklı geçemezse orada takılıp kalmaz. Diğer evreye geçilir ancak bir önceki çözülemeyen kriz kişiyi etkilemeye devam edecektir. Diğer yandan ise Erikson ve Freud'un anlaştığı bir önemli bir nokta bulunmaktadır; kişilik gelişiminin sağlıklı olabilmesi için anne-babanın çocuğun duygusal, sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılaması önemlidir (Senemoğlu, 1997).

Watson'a göre tutum olarak çocuklarına sert davranan, sıkı denetim altında tutan ve baskıyla büyüten ebeveynlerin çocuklarında başta agresiflik, saldırganlık ve aileye başkaldırı görülmektedir. Bunlara ek olarak bu şekilde yetiştirilen çocukların kendi fikirlerini açıklamakta zorlandığı ve sosyal ilişkilerde tutuk davrandıkları göze çarpmaktadır. Tam tersi çocuklarına hoşgörü ile yaklaşan, çocukların fikrinin alındığı demokratik bir turumun bulunduğu ailelerde yetişen çocukların ise sosyal ortamlarda

daha girişken, etkin ve kendini rahat ifade edebilen bir kişiliğe sahip oldukları görülmektedir (aktaran İkizoğlu, 1993).

Maslow, kişilik gelişimi için yaşamın ilk dönemlerinin ve çevresel etkenlerin önemli olduğunu dile getirmektedir. Aile, bu çevresel etmenlerin en başında gelmektedir. Anne-baba tarafından gösterilecek olan sevgi, şefkat ve olumlu tutumlar çocukta oluşacak kişilik gelişiminde etkilidir. Bu noktada Maslow, ailelerin çocuklarının sadece fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamasının yeterli olmayacağını, bunların yanında onları sevmeye, onlara saygı görme gibi ihtiyaçlarına da önem verilmesinin ve bu ihtiyaçların karşılanması gerektiğinin altını çizmiştir (aktaran Yıldız-Bıçakçı, 2004).

Sağlıklı bir kişilik yapısının gelişimi için anne-baba tutumlarının ve çocuk aile arasındaki ilişkinin önemi üzerinde Adler de durmaktadır. Adler, çocuğunun beş yaşına kadar içinde bulunduğu ailenin ve hatta çocuğun doğum sırasının, kişilik gelişiminin yanı sıra tüm gelişim basamaklarında etkili olduğunu belirtmektedir. Bunların yanında çocukların toplumla uyumlu, girişken ve cesaretli olabilmeleri için ailenin sevgi göstermesi ve destekleyici olmaları gerekmektedir (aktaran Geçtan 1995).

2.3. Erteleme Davranışı

Latince bir kelime olan “Procrastinatus” kelimesinden gelmekte olan erteleme, literatürde “başka bir güne kadar işi geciktirme ya da işi son zamana bırakma” anlamında kullanılmaktadır. Erteleme kelimesi Latince de ileri hareketine karşılık gelen “pro” zamirinden ve yarın demek olan “crastinus” kelimelerinin bir ara gelişinden doğmaktadır. Ferrari, O'Callaghan ve Newbegin, yaptıkları bir araştırmada erteleme davranışının bireyselci ve batılılaşmış toplumlarda yaygın olduğu sonucunu elde etmişlerdir (aktaran Aydoğan, 2008). Sanayileşmenin ilerlemiş olduğu toplumlar beraberinde ertelemeyi de getirmektedir, bu toplumlarda erteleme eğiliminin yüksek olduğu öne sürülmektedir (Kandemir, 2010).

De Simone'a göre (1993), bugün kullandığımız erteleme kavramı sanayi öncesi toplumlarda bulunmamakla birlikte ona işaret eden ve daha az olumsuz anlamda kullanılan kelimeler bulunmaktadır. Buna örnek olarak Mısırlıların kullandığı erteleme anlamına gelen iki fiil gösterilebilir. Birincisi gerekli olmayan işlerden kaçmayı ve dürtüsel çabaları dizginlemeyi sağlayan bir alışkanlık olarak

belirtilirken diğeri hayatı devam ettirebilmek için yapılması gereken işleri bitirmede tembellik etmeyi yani bize zararı olan alışkanlıkları nitelemektedir (aktaran Çakıcı, 2003).

Erteleme kelimesinin Latince yazıtlarda, özellikle Romalıların askeri metinlerde oldukça sık kullanıldığı görülmektedir. Askeri yapılanmaya önem verilen bir kültürde erteleme kullanılması daha çok, askeri uzlaşmazlıklarda gerekli olan sabrın gösterilmesi için verilecek olan kararları erteleme için gerekli ve akıllıca olacağı düşüncesini içerir. Özetle erteleme, önemli kararların alınma aşamasında hızlı harekete geçilmemesi ve yeteri kadar öngörüye sahip olunmayan durumlarda dürtüsellikten kaçınılması gibi durumlarda kullanılmaktadır (Ferrari ve ark., 1995).

Tarihsel olarak erteleme davranışının kökeni net olmamakla birlikte günümüzde, zamanın yönetimi ve planlama çok önemli hale gelmiştir. Günlük hayatta bir çok şey planlanmakta ve bu planlar üzerinden yapılmaktadır. Vaktinde tamamlanması beklenen görevler ya da uyulması beklenen planlara ertelendiğinde kişi gerek iş hayatında gerek evliliğinde gerekse akademik ortamda öfke, yetersizlik, suçluluk ve gerginlik yaşamaktadır. Erteleme davranışı bu noktada, tamamlanması gereken tüm bu görevler ve yoğunluk karşısında insanın yaşadığı önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve çözülmeyi beklemektedir (Sarioğlu, 2011).

Kişinin işten kaçmak istemesini ve bu işi ya da görevi daha sonraki bir zamanda yapacağına dair söz vermesini, gecikme sonucunda ise kendisini haklı çıkarmak için çeşitli bahanelere sığınmasını erteleme davranışı olarak tanımlayabiliriz (Ellis ve Knaus, 1977). Değişik bir bakış açısıyla erteleme, kişinin bilebile yaptığı kötü tercihi devam ettirmesi ve görev ya da işi gönüllü olarak yapmamasıdır.

Steel'e (2002) göre ise, erteleme, kişiye zarar vereceği belli olduğu halde bilinerek ve istenilerek geciktirilen planlı bir eylemdir. Milgram (1991) erteleme için dört bileşeni olduğunu ileri sürmektedir; birincisi erteleme olabilmesi için bir davranışın geciktirilmesi gerekmektedir, ikinci olarak bir ürünün ya da bir işin standartların altında sonuçlanması gerekmektedir, üçüncü bileşen ise ortada kişi tarafından önemli olarak algılanan bir görev olması gerekmektedir, dördüncü ve son olarak ise sonuç duygusal karmaşa olmalıdır. Ona göre erteleme, kişinin önceliklerini belirlemede, programa sadık kalmada ya da oluşturmada, bir veya birden fazla alanda karar vermekte zorlanma ile ortaya çıkan ve kişisel endişenin bir kaynağı olan bir yaşam biçimidir (aktaran Kandemir, 2010). Milgram ve Tenne (2000) ertelemeyi

davranışsal bir yatkınlık ya da bir kişilik özelliği şeklinde görmekte ve kararları vermekten, görevleri yerine getirmekten kaçınma diyerek betimlemektedirler.

Burka ve Yuen'a göre (1983) erteleme işleri sonraya bırakma davranışıdır. Ertelemenin kişide sorun yaratıp yaratmadığı ertelemenin seviyesini belirler. Onlara göre ertelemenin kişide sorun ve sıkıntı yaratıp yaratmadığı iki boyut ile belirlenebilmektedir. Birincisi, ertelemenin daha az bedelli dışsal sonuçlardan (örneğin kütüphaneye kitapların geç verilmesi gibi) daha ciddi dışsal sonuçlara (iş kaybetme gibi) neden olması gerekir. İkincisi ise görevi ya da işi erteleyen kişinin, erteleme davranışı nedeniyle sınırlılık, pişmanlık ya da çaresizlik gibi duygular yaşaması yani içsel sonuçları olması gerekmektedir. Bu bakış açısı Solomon ve Rothblum'un erteleyicilerin bu davranışları nedeniyle tedirginlik hissettikleri görüşünü desteklemektedir.

Sabini ve Silver'e göre ise en son dakikaya kadar bekletilen her iş ve görev ertelemeye işaret etmektedir. Bir davranışı erteleme olarak niteleyebilmek için kişinin işi akla uygun olmayan sebeplerle geciktirmesi ve bu gecikme sürecinin kişiyi ciddi bir biçimde sıkıntıya sokuyor olması gerekmektedir. Eğer geciktirmenin nedenleri akla uygunsa ve birey o işi yetiştirebileceğine dair inanca sahipse, bu durumdaki bir geciktirmeyi erteleme olarak nitelemek yanlış olacaktır (Akbaş, 2009).

Araştırmacılar ertelemenin sadece davranışsal olarak görevden kaçınma ya da görevi geciktirme gibi bir boyuta sahip olmadığı ayrıca bilişsel ve duyuşsal boyutlara da sahip olduğu konusunda hemfikirdirler (Haycock, McCarthy ve Skay, 1998; Solomon ve Rothblum, 1984).

Bu görüşe göre ertelemenin davranışsal boyutu ertelemeyi, zamanında yapılması gereken bir işin geciktirilmesi ve/ya da bitirilmemesi olarak açıklanmaktadır (Tuckman, 1991; Knaus, 1998). Bazı araştırmacılara göre ise erteleme, yapılması gereken işlerin bitmesinin gereğinden fazla zaman alması ya da çok uzun sürmesi olarak tanımlanmaktadır (Senecal, Lavoie ve Koestner, 1995; Rothblum, Solomon ve Murakami, 1986). Sonuçta belli bir zamanda bitirilmesi gereken işin, oyalanma davranışı ile beraber başlatılmasında, sürdürülmesinde ve tamamlanılmasında zorluk çekilmesi ve gecikmenin alışkanlık halini alması eğilimi ertelemenin davranışsal boyutunu oluşturmaktadır.

Ertelemenin bilişsel boyutu ise araştırmacılara göre kişinin gösterdiği performans ile niyetleri, amaçları ya da öncelikleri arasında bir uyumsuzluk ile

ortaya koyulabilir (Lay, 1986; Lay ve Burns, 1991; Ferrari, 1993; Senecal ve ark., 1995; Blunt ve Pychyl, 2000).

Ertelemedeki duyuşsal boyut ise Knaus (1998), Haycock ve diğerleri (1998), Rothblum ve ark., (1986), Senecal, Koestner ve Vallerend (1995), Solomon ve Rothblum (1984) gibi araştırmacılar tarafından kişinin bir işe başlayamaması, bu işi sürdürme ya da tamamlama sırasında stres, baskı, gerginlik ya da rahatsızlık gibi duygular yaşaması ile tanımlanmaktadır.

Ellis ve Knaus (1977) erteleme davranışını;

- a) Genel erteleme: zamanı yeterince iyi yönetememe ve düzenleme sıkıntılarından dolayı kişinin gündelik sorumlulukları yerine getirmede yaşadığı sorunlar,
- b) Kompulsif ya da işlevsel olmayan erteleme: bireyin aynı anda hem karar vermeyi hem de davranışsal olarak işleri erteleme eğilimi,
- c) Karar vermeyi erteleme: zamana uygun olarak karar vermedeki yetersizlik,
- d) Nevrotik erteleme: önemli yaşam kararlarını vermedeki erteleme eğilimi,
- e) Akademik erteleme: ev ödevlerinin, sınavlara hazırlanmanın ya da dönem sonunda teslim edilecek ödevlerin son dakikada yapılması, olmak üzere beş boyut olarak değerlendirmektedirler.

Akademik erteleme davranışı, çoğunlukla akademik görev ve işlerin çeşitli nedenlerle geciktirilmesi olarak tanımlanlanmakta olup aynı zamanda erteleme davranışının bir türüdür (Senecal, Koestner ve Vallerand,1995).

2.3.1. Akademik Erteleme Tanımı

Akademik erteleme, erteleme davranışının bir türüdür ve genel olarak akademik olarak verilen görevlerin veya işlerin bazı nedenlerden dolayı geciktirilmesi olarak açıklanmaktadır. Senecal, Koestner ve Vallerand'a (1995) göre akademik erteleme, kişinin yapması gereken akademik ödevleri zamanında yapmaması ve aşırı bir stres yaşayana kadar da bu ödevi yapmaya başlamamasıdır.

Akademik erteleme davranışı aynı zamanda; akademik görev tamamlamayı, ve ona başlamayı bir gün sonraya ya da başka günlere bırakma eğilimidir. Diğer yandan akademik erteleme davranışı zaman yönetiminde zayıflık ve tembel oluştan daha fazlasını iğerin bir motivasyonel sorun olarak nitelenmektedir (Senecal ve ark., 1995).

Solomon ve Rothblum (1984), akademik erteleme davranışını ödevlerin hazırlanması, okulla ilgili çeşitli idari işler, sınava hazırlanma gibi ana akademik görevlerin kişice belirli nedenlerden dolayı geciktirilmesi olarak açıklamaktadırlar.

Tice ve Baumeister'ın araştırmasına göre, akademik erteleme eğilimi olan öğrenciler, diğerlerinde kıyasla daha sık bir şekilde fiziksel sağlıkla ilgili sorun yaşamaktadırlar. Aynı zamanda erteleme eğilimi olan öğrenciler, erteleme eğilimi olmayan öğrencilere göre dönem başında daha az stres ve fizyolojik rahatsızlık yaşarken, dönem sonuna doğru stres düzeylerinin ve fizyolojik rahatsızlıkları artmaktadır. Genel olarak erteleme eğilimi gösteren öğrenciler çalışmalardan düşük notlar alırken aynı zamanda da daha sık hastalandıkları görülmektedir. Araştırmacılara göre, erteleme eğilimi kısa vadede yararlar sağlayan ancak uzun vadede engellere neden olan kişinin kendi kendini baltaladığı bir davranış paternidir (aktaran Balkıs, 2006).

2.3.2. Akademik Erteleme Davranışı Nedenleri

Erteleme eğilimi kişinin zamanı yönetememesi, önceliklerini belirlemede zorlanması, nasıl verimli ve etkili çalışacağına dair alışkanlıklarının olmayışı, kişilik özellikleri, çevresine ve kendisine dair yaptığı yanlış bilişsel atıflar gibi nedenlerle ilişkili olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında erteleme eğilimini ortaya çıkaran nedenlerin çevresel faktörlerden çok, kişinin kendisini yönetmedeki becerileri, kişiliği ve bilişsel süreçleriyle açıklandığı ancak bunlara dair yapılan araştırmaların azlığı dikkati çekmektedir. Diğer yandan 'bugün git yarın gel' söylemiyle birlikte günümüzde çevresel faktörlerin erteleme eğilimine neden olarak özellikle bürokratik işleyişi nasıl şekillendirdiği gözlenebilmektedir (Balkıs, 2006).

Akademik erteleme davranışının başarısızlık korkusu nedeniyle ortaya çıkabileceği de incelenen nedenler arasındadır. Kişinin başarıya dair duyduğu korku ya da başarısızlık korkusu çoğunlukla bir kaçınma davranışıyla sonuçlanmaktadır. Bir görevi ya da ödevi yapmak için gerekli olan yeteneğin kendisinde olmadığını düşünmek veya başarısız olacağına dair duyulan korku kişinin bu işi ya da görevi yapmayı geciktirmesine neden olacaktır. Ferrari ve ark. (1998) gerçekleştirdikleri araştırmada, başarısızlık ve sosyal olarak onaylanmama korkusu ile görev beğenmemenin akademik erteleme davranışını açıklayabildiğini bulmuşlardır (Ferrari ve ark., 2005). Uzun-Özer (2005) buna benzer olarak akademik erteleme

davranışı nedenlerini, başarısızlıktan korkma, tembellik, risk alabilme ve kontrole karşı isyan bulunmuştur. Schraw ve ark. (2007), yapmış oldukları çalışmada kişisel olarak daha az ilgilenilen şeylerin daha fazla ertelenebildiğini bulgulamışlardır.

Akademik erteleme ile ilgili yapılan çalışmalar, ertelemenin motivasyonel bir sorundan da kaynaklandığını göstermektedir. Bu görüşe göre erteleme temelde bir güdüleme problemidir, kişi ertelediği davranışlar açık ve aktif bir şekilde ilgilenmediği bunun yerine başka işlerle ilgilendiği zaman erteleme ortaya çıkacaktır. Güdülenme aynı zamanda öğrencilerin akademik erteleme davranışını da ortaya çıkartmakta etkilidir. Akademik görev yerine daha çok boş zaman aktivitelerine enerji harcayan öğrenciler öğrenme için gerekli motivasyon ve çalışma disiplinini sağlayamamaktadır (Franziska, Manfred ve Stefan, 2007).

Öğrencilerin konuyu tam olarak anlayabilmesi ve hakim olabilmesi için o konu üzerinde içsel motivasyonun çok olması gerekir ki öğrenme gerçekleşebilsin. Öğrenciler bir konuya yüzeysel olarak çalışır ya da o konuyu üstün körü öğrenirlerse çalışmayı daha çok erteleyeceklerdir. Oysa derinlemesine öğrenilen ya da çalışılan konuya olan ilgi daha fazla olurken ve bunun yanında konudan, metaryelden zevk alma, hoşlanma, daha çok öğrenmek isteme olasılığı normalden fazla olacaktır. Özetle akademik erteleme davranışında bulunan öğrencilerde erteleme, öğrenmenin altında yatan bir olgudur. Öğrenilen konu yüzeysel düzeyde ise öğrenciler rahatsızlık ve hoşnutsuzluk duyar ve o işten zevk almazlar (Orpen, 1998).

Brownlow ve Reasinger (2000), çalışmalarında 96 öğrenci kullanmışlar ve akademik erteleme davranışları yüksek olan öğrencilerin, düşük olanlara oranlar motivasyonlarının daha az olduğunu bulgulamışlardır. Akademik erteleme davranışının nedenleri üzerine yapılan istatistiksel analiz sonuçlarında göre ise alınan görevden hoşlanılmaması ve karar almada zorluk yaşanması akademik erteleme için bir neden olarak görülmüştür. Erteleme davranışı yüksek olanlar, düşük olanlara göre karar almakta daha fazla zorlanmaktadırlar.

Erteleme davranışının aynı zamanda, bir strateji olarak kırılma benlik saygısını korumak için kullanıldığı söylenebilir (Burka ve Yuen, 1983). Erteleme yapmadan kendilerine verilen görevi tüm becerilerini sergileyerek yerine getiren benlik saygısı yüksek olan bireyler ertelemekten kaçınırlar, çünkü bu sayede yeteneklerinin gerçek performanslarından daha yüksek olduğuna dair inançları korumuş olurlar.

Schouwenburg ve arkadaşlarına (2004) göre de, ertelemeyi sık kullanan bireyler ideal benlikleri ile hayatlarını devam ettirmektedirler. Sınav olacağı zaman yaklaştığında bir öğrenci, “yarın çalışırım”, “sabah çalışırım”, “grupça çalışırız” gibi ideal benlikleriyle hareket etme eğiliminde olabilmektedir. Özetle, benlik saygısının düşüklüğü, kişinin zamanı yönetmemesi özyeterliliğe dair olumsuz inançlar, başarısızlığa dair duyulan korku, okuldan aldıkları başarı doyumu, mükemmeliyetçilik, öğrenme stratejileri, kaygı, motivasyon, gerçekçi olmayan inanç ve beklentiler, kişilik özellikleri, anne-baba tutumları erteleme nedenleri arasında gösterilebilir (Kandemir, 2010).

Genel ruh hali de akademik ertelemeyi ortaya çıkaran nedenler arasında yer almaktadır. Sınav döneminde ya da bir projeyi yetiştirmeye çalıştığı sırada bir öğrenci, sınava çalışmak ve arkadaşlarıyla dışarı çıkmak arasında içsel bir çatışma yaşayabilir. Duygularıyla çatışma yaşayan bu öğrenci daha sonra akademik amaçlarını devam ettirmekte zorlanır ve hatta bu yüzden sınavları için çalışmayı bile erteleme davranışı gösterebilir (Aydoğan, 2008). Deniz ve ark., (2007) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmanın sonuçlarına göre, duygusal zekâ alt boyutlarından uyumluluk ve stresle başa çıkmanın tüm alt boyutları akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Diğer bir sonuca göre ise; öğrencilerin akademik erteleme davranışları ile duygusal zeka yetenekleri içerisinde yer alan kişisel beceriler, uyumlu oluş, stresle başa çıkma ve genel ruh durumu alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülmektedir.

2.3.3.Akademik Erteleme Davranışının Sıklığı

Erteleme eğiliminin sıklığına bakıldığında (prevalans), ertelemenin akademik olarak ve normal hayat içerisinde sadece erteleme olarak oldukça yaygın olduğu söylenebilir. Hemen hemen her insanın erteleme davranışında bulunduğu öne sürülmektedir (Senecal, Koestner ve Vallerand, 1995). Dolayısıyla erteleme genel bir problem olarak ele alınabilir (Harriot ve Ferrari, 1996)

Erteleme eğiliminin yaygınlığını belirlemek üzere öğrencilerle yapılan araştırmalara göre, öğrencilerin büyük bir bölümünün erteleme eğilimi içerisinde olduğu söylenebilir. Ellis ve Knaus'un (1977, s. 11) çalışması klinik gözlemlere dayalı olmakla birlikte sonuca göre akademik erteleme eğiliminin görülme yaygınlığı % 95 oranındadır. Hill ve ark. (1978) yaptıkları araştırmada, üniversite öğrencilerinin

%50'sinin akademik işlerinin yarıdan fazlasını ertelediklerini, %90'ının ise en az bir kere akademik işlerini ertelediklerini bulgulamışlardır.

Clark ve Hill (1994), yaptıkları araştırmada 194 üniversite öğrencisi ile çalışmışlar ve öğrencilerin akademik erteleme davranışlarını alanlara göre incelemişlerdir. Buna göre üniversite öğrencilerinin %28'i sınavlara hazırlanmakta, %36'sı haftalık olarak verilen okuma ödevlerini yapmada ve %30'u dönem ödevi yazmada erteleme davranışı göstermektedirler. Onwuegbuzie (2004) ise, üniversite öğrencilerin %60'ının haftalık okumalarını yapmada, %42'sinin dönem ödevini hazırlamada ve %39'unun sınava hazırlanırken erteleme davranışı gösterdiklerini bulgulamıştır. Solomon ve Rothblum (1984)'un çalışmasına göre ise, üniversite öğrencilerin %46'sı dönem ödevini hazırlamayı %28'i sınava hazırlanmayı ve %30'u da akademik olarak haftalık okumaları yapmayı ertelemektedirler (Akay, 2009).

2.4.3 Akademik Erteleme Davranışının Sonuçları

Akademik erteleme davranışı çeşitli olumsuz sonuçlara neden olmaktadır; öğrenciler akademik erteleme davranışı ile birlikte derslerinden geri kalmakta (Rothblum, Solomon ve Murakami, 1986), akademik olarak derslerinde başarısız olmakta (Burka ve Yuen, 1983; Knaus, 1998; Ferrari ve diğ., 1995), okula devamsızlıkları artmakta ve kimi zaman da okulu bırakmaktadırlar.

Tice ve Baumeister (1997) yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerini eğitim-öğretim yılının başlangıcında erteleme davranışı gösterenlerle göstermeyenleri karşılaştırdıklarında sağlık durumlarının benzerlik gösterdiğini ancak yılsonunda erteleme yapan kişilerin daha fazla stres tepkisi gösterdiğini bulmuşlardır.

Burka ve Yuen'a (1983) göre ise, öğrenciler çoğu zaman işleri ya da ödevleri ertelediklerinin farkında değildirler, bunun farkına vardıklarında ise çeşitli olumsuz duygular yaşamaktadırlar; panik, suçluluk, endişe, sıkıntı, gerginlik ve yetersizlik.

Knaus (1998), erteleme ile birlikte kişinin yaşadığı olumsuz duyguların yapan bilişsel nedenlere bağlı olduğunu ve bu iki faktörün bir döngü olduğunu belirtmektedir. Örneğin kişinin bir iş veya bir ödevi kendisinden istenildiği şekilde ve yeterince iyi yerine getirmekte yeteneklerinden şüphe etmesi onda bir değersizlik duygusuna neden olmakta ve kişi bu duyguyla birlikte işleri ertelemeye devam etmektedir. Kişi işleri ertelemeye devam ettikçe kendine dair şüpheleri artmakta ve

bununla birlikte endişe, çaresizlik, gerginlik ve depresif duygulanımlar yaşanmaya başlanmaktadır. Böylece kişi bir döngüye girer, bu döngüyü neresinden bozacağını kestiremez ve erteleme davranışı devam eder.

Bu olumsuz sonuçlar öğrencileri zora sokmaktadır ancak erteleme davranışının akademik performans üzerinde herhangi bir olumsuz etkisi olduğu henüz bulunamamıştır (Beswick ve diğ., 1988; Lay, 1986; Pychyl, Morin, ve Salmon, 2000; Steel, 2002; Tice ve Baumeister, 1997; Vacha ve McBride, 1993; Solomon ve Rothblum, 1984). Erteleme davranışını sıklıkla gerçekleştiren ‘erteleyiciler’ çoğu zaman işlerin bitmeyişi, performansın yavaş oluşu ve yapılan işlerin ödevlerin doğruluğunun kesin olmayışı ile birlikte yaşadıkları baskı altında boğulur gibi olurlar. Ancak bazı diğer yetenekli öğrenciler diğerlerine kıyasla ödevlerini veya işlerini son dakikalarda daha nitelikli yapma becerisine sahiptirler (Sommer, 1990; Steel, 2002; Steel, Brothen, ve Wambach, 2001).

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde akademik erteleme davranışı ve anne-baba tutumları ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılmış çalışmalar sunulmaktadır.

3.1.1. Akademik Erteleme İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Akbay(2009), Mersin Üniversitesi'nde okumakta olan 363 erkek ve 400 kız öğrenci üzerinde cinsiyete göre akademik güdülenme, akademik özyeterlik inancının değişip değişmediği, akademik yüklenme stilleri ve bunların akademik erteleme davranışlarını ne kadar etkilediğini araştırmıştır. Sonuçlarına göre, erkeklerin akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve akademik yüklenme stilleri, akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Kız öğrencilerde ise akademik güdülenme ve akademik yüklenme stillerinin akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde yordadığı, akademik özyeterlik inancının ise akademik erteleme davranışına bir etkisi olmadığı bulgulanmıştır.

Çakıcı (2003), genel ve akademik erteleme davranışını lise ve üniversite öğrencileri üzerinde incelemiş ve sonuç olarak, üniversitede okuyan öğrencilerin lise öğrencilerine göre çok daha fazla genel ve akademik erteleme eğilimi sergilediklerini bulgulanmıştır. Özsaygısı yüksek olmayan lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışında sık buldukları görülürken, akademik ertelemeyi; ana-baba okul başarısını değerlendirme ve okul başarısından alınan doyum düzeyi, kişinin kendisine yönelik mükemmeliyetçiliği ve kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliğinin de yordadığı görülmüştür (Çakıcı, 2003; Akkaya, 2007). Üniversite öğrencilerinde de akademik erteleme (Çakıcı, 2003; Balkıs 2006; Akkaya, 2007) akademik başarı ile olumsuz bir ilişki içindedir; kişinin kendi mükemmeliyetçiliği ve başkalarının kendisinden beklendikleri ile ilgili mükemmeliyetçi tutumun akademik ertelemeyi yordadığı saptamıştır (Çakıcı, 2003).

Akkaya (2007) Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde farklı bölümlerde eğitim görmekte olan 368 lisans öğrencisi üzerinde yaş, akademik başarı, cinsiyet, mükemmeliyetçilik ve depresyonun akademik erteleme davranışını etkileyip etkilemediğini incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Tüm katılımcıların

akademik erteleme davranışı puanları üzerinde yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre akademik erteleme davranışı, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, akademik başarı ve depresyondan anlamlı derecede etkilenmektedir. Çalışmada kullanılan değişkenler arasında akademik erteleme davranışını yordamada cinsiyete göre farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerde tüm kategoriler yordayıcı iken erkek öğrencilerde akademik erteleme davranışını sadece kendine yönelik mükemmeliyetçilik yordamaktadır.

Gülebağlan (2003) ve Güner (2007) yaptıkları çalışmalarda yetişkin yaşamındaki erteleme davranışı ile cinsiyet arasında ilişki bulmuşlardır. Buna göre, erkekler kızlara göre daha fazla erteleme davranışında bulunmaktadır (Uzun Özer, Demir ve Ferrari 2009; Akkaya, 2007). Benzer sonuçlar Balkıs (2006) tarafından da gözlenmiştir. Kızlar için başarısızlıktan korkmak ve tembellik ertelemelerinin nedeni olarak görülürken; erkekler, daha çok kontrole karşı isyan etmek ve risk almanın bir sonucu olarak erteleme davranışında bulunmaktadır. Yaş ile genel erteleme davranışları arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Erteleme davranışında yaş arttıkça azalma görülmektedir.

Balkıs (2006), yaptığı çalışmada öğretmen adayları üzerinde karar verme ve düşünme stilleri ile adaylarının davranışlarındaki erteleme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Rasyonel karar verme ile erteleme eğilimi ve düşünme stilleri arasında anlamlı ancak olumsuz düzeyde bir ilişki görülürken; kaçınan, bağımlı ve anlık karar verme stilleri arasında ise anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca erteleme eğiliminin, yaşa, cinsiyete, öğrenime devam edilen bölümün tercihine ve bu bölümden hoşlanmaya, okunulan sınıfa, öğrenim görülen alana, çalışmak için seçilen zamana, akademik başarıya, kişiyi güdüleyen kaynaklara göre farklılık taşıdığı görülmüştür.

Uzun Özer (2005), üniversite öğrencilerinde cinsiyet ve başarının, akademik erteleme davranışıyla olan ilişkisini araştırmıştır. Öğrencilerin %52 sinin akademik erteleme davranışı gösterdikleri, erkeklerin ise kızlardan daha fazla erteleme davranışı gösterdikleri bulgulanmıştır. Gülebağlan (2003) ise cinsiyetin ertelemeye önemli bir faktör olmadığını tespit etmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre ise erteleme davranışının sıklıkla meydana geldiği alanlar, haftalık ve ev ödevlerinin hazırlanması ile sınava hazırlanma iken; ertelemenin az olduğu alanlar daha çok, okulla ilgili genel görevler, idareye dair işler, görevlere katılıma durumu gibi alanlardır. Son olarak ise akademik erteleme ile akademik başarı arasında olumsuz

yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur yani akademik erteleme arttıkça akademik başarı düzeyi azalmaktadır.

Balkıs ve Duru(2010) yaşları 17 ile 31 arasında, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan 323 öğrenci üzerinde akademik erteleme eğilimi-akademik başarı ilişkisinde, performans ve genel benlik saygısının dolaylı rollerini incelenmek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre akademik erteleme eğilimi ile akademik başarı arasındaki ilişki, öğrencilerin genel ve performans benlik saygısı düzeylerine bağlı olarak güçlenmekte veya zayıflamaktadır.

Uzun Özer (2009), erteleme davranışının nedenleri, yaygınlığını ve öğrencilerin umut düzeyinin erteleme davranışı üzerindeki etkisi olup olmadığını bir grup lise öğrencisi ile araştırmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin % 54'ü akademik konuları sıklıkla ertelerken, akademik erteleme davranışına ilişkin herhangi bir cinsiyet farkına rastlanmamıştır. Akademik erteleme davranışının olası sebeplerini belirlemek için yapılan faktöre analizine göre, 'başarısızlıktan korkma', 'karar vermekte zorlanma', 'risk alma davranışı' ve 'tembellik' lise öğrencilerinin olası erteleme sebepleri olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca diğer bir sonuca göre lise öğrencilerin durumluk umut düzeyinin akademik erteleme davranışı üzerinde güçlü ve anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

Deniz, Traş ve Aydoğan (2007) üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yeteneklerinin denetim odağı ve akademik davranış üzerindeki etkisini incelemek amacıyla, Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan toplam 435 öğrenci ile bir çalışma yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ yetenekleri ile akademik erteleme ve denetim odağı puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Akademik erteleme davranışı arttıkça denetim odağı düşmekte ya da tam tersi görülmektedir.

Sevim ve Kağan (2007) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışma akademik erteleme ile genel erteleme ve akademik erteleme ile zaman yönetimi arasında olumlu ve anlamlı bir ilişkinin, akademik erteleme ve kaygı arasında düşük düzeyde olumlu ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu bize göstermektedir. Aynı zamanda akademik erteleme, genel erteleme, zaman yönetimi ve güdülenme tarafından yordanmaktadır. Benzer bir çalışma olarak, Balkıs, Duru ve Duru (2007), akademik erteleme davranışı ile çalışma ve öğrenme stratejileri arasındaki ilişkileri üniversite öğrencileri üzerinde incelemiştir. Araştırmanın

sonuçlarına göre güdülenme, zaman yönetimi ve kendini test etme alt boyutları akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde yordamakla birlik akademik erteleme davranışı ile akademik başarı arasında olumsuz yönde bir ilişki bulunmaktadır.

Aydoğan ve Özbay (2009) tarafından, lise son sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranışları; durumluluk kaygı, öz yeterlilik inançları ve benlik saygısının açıklanabilirliği açısından incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, akademik erteleme davranışı ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunurken akademik erteleme davranışı ile durumluluk kaygı ve öz-yeterlilik inançları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı görülmektedir. Ayrıca benlik saygısı akademik erteleme davranışı için anlamlı bir yordayıcı iken, durumluluk kaygı ve öz-yeterlilik inancı akademik ertelemeyi yordamamaktadır. Ayrıca elde edilen diğer bir bulguya göre yüksek ve orta düzeyde akademik erteleme davranışı gösteren öğrencilerin düşük düzeyde akademik erteleme davranışı gösteren öğrencilere göre daha fazla durumluluk kaygı yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla erteleme davranışı sergiledikleri tespit edilmiştir.

Uzun ve Demir (2011), 432 (219 kadın ve 213 erkek) lisans öğrencisi üzerinde engellenmeye tahammülsüzlük ile akademik erteleme eğilimi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında; engellenmeye tahammülsüzlüğün akademik ertelemeyi anlamlı olarak yordadığı bulgulanmıştır. Ayrıca araştırma bulgularına göre kadın öğrencilerin engellenmeye tahammülsüzlük düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu, fakat katılımcıların akademik erteleme eğilimi düzeylerinde cinsiyete yönelik anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

3.1.2. Akademik Erteleme İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Yaş ortalaması 19.1 olan 86 kadın öğrenci ile yürütülen bir çalışmada anababa kontrolü ve karar vermeyi erteleme arasındaki ilişki incelenmiştir (Ferrari ve Olivette, 1993). Sonuçlar her iki ebeveynini de otoriter olarak algılayan kişilerin daha fazla kronik kararsızlık eğilimi geliştirdiklerini göstermektedir. Ayrıca anababa otoritesinin kişinin karar vermeyi ertelemesinde dolaylı bir etkisinin olabileceği de belirtilmektedir.

Aynı katılımcılarla birlikte ebeveynlerinin de yer aldığı bir başka çalışmada Ferrari ve Olivette (1994) anne-baba otoritesi, işlevsel olmayan erteleme ve öfke

arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sonuçlara göre izin verici anne veya baba tutumları ile katılımcıların erteleme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte otoriter babalar karar vermeyi erteleme eğilimi ve kaçınan erteleme eğilimi gösteren kızlar yetiştirirken, tersine açıklayıcı-otoriter babaların kızlarıysa erteleme eğilimi göstermemektedirler. Ayrıca kadınların otoriter baba tutumuna karşı hissettikleri öfkeyi ertelemeyi kullanarak ifade ettikleri belirtilmektedir. Anne otoritesiyle katılımcıların erteleme puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken kaçınan erteleme eğilimi gösteren annelerin büyük olasılıkla kaçınan erteleme eğilimi gösteren kızları olduğu saptanmıştır. İşlevsel olmayan erteleme eğilimi gösteren katılımcılar erteleme eğilimi göstermeyen katılımcılara oranla babalarından algıladıkları baskıya daha çok kızmaktadırlar ve daha kararsız annelere sahiptirler.

Bir başka araştırmada üniversite öğrencilerinde ego kimlik statüsü ve akademik erteleme arasındaki ilişki incelenmiştir (Ferrari, Wolfe, Wesley, Schoff ve Beck, 1995). Bilgi odaklı ego kimlik statüsü ve kaçınan ego kimlik statüsü olmak üzere iki kimlik statüsü ele alınmıştır. Kaçınan ego kimlik statüsü ile akademik erteleme arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki varken bilgi odaklı ego kimlik statüsüyle akademik erteleme arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki saptanmıştır.

Ferrari, Harriott ve Zimmerman (1999) tarafından 107 kadın üniversite öğrencisiyle yapılan bir araştırmada kişinin erteleme eğiliminin arkadaşlarından gördüğü sosyal ve duygusal destekle ilişkili olduğu ancak ailesinden gördüğü desteklerle ilişkili olmadığı saptanmıştır. Ayrıca bireyin akademik erteleme eğilimi arttıkça babasıyla ve aynı cinsiyetten arkadaşıyla olan ilişkilerinde daha fazla çatışma yaşadığı bulunmuştur. Aynı zamanda bu ilişkilerin derinliğinin de daha az olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda ertelemenin zayıf aile ilişkileri ve yıpranmış ya da tatmin etmeyen sosyal ilişkilerle ilgili olabileceği belirtilmektedir.

Washington (2004), erteleme eğilimi ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemek için düzenlediği çalışmayı 420 üniversite öğrencisi ile tamamlamıştır. Yapılan veri analizlerinde erteleme eğilimi ile depresyon arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı pozitif bir ilişki görülmüştür.

Senecal, vd.(1995), yaş ortalaması 18.6 olan 498 Kanadalı Fransız öğrencinin katıldığı bir çalışmada akademik erteleme eğiliminin bir öngörücüsü olarak özerklik ve kendini düzenlemenin rolünü incelemişlerdir. Verilerin analizlerinde erteleme

eğilimi ile depresyon ve anksiyete arasında orta düzeyinde pozitif yönde, benlik saygısı ile negatif yönde bir ilişki görülmüştür. Yapılan t testi analizlerine göre kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin erteleme eğilimi düzeyleri arasında yüksek düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla akademik erteleme eğilimlerinin daha düşük olduğu rapor edilmiştir. Sonuç olarak bu araştırmanın bulguları yaşamın önemli bir boyutu olan eğitim alanında erteleme eğilimi ile öz düzenleme stilleri arasında ilişki olduğunu göstermektedir.

Farran (2004)'ın akademik erteleme eğiliminin öngörülerini incelemek için düzenlediği çalışmaya 186 üniversite öğrencisi katılmış. Yapılan analizlerde akademik erteleme eğilimi ile depresyon, kaygı ve akademik görevlere yönelik yeterlilik duygusu ve öğrencilik rolüne yönelik değerlilik duygusu ve global değerlilik duygusuna yönelik olumsuz inançlar arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Akademik benlik kavramının akademik erteleme eğilimini güçlü bir şekilde öngörebildiği, akademik erteleme eğilimi ile depresyon ve akademik erteleme eğilimi ile kaygı arasında arabulucu rolü üstlendiği görülmüştür.

Pychyl, Coplan ve Reid'in yaptığı(2002) yaşları 13 ila 15 arasında değişen 105 ergenin katıldığı çalışmada; genel erteleme yordayıcıları olarak cinsiyet, anne-baba tutumları ve global benlik saygısı değişkenleri incelenmiştir. Buna göre açıklayıcı otoriter anne-baba tutumuna sahip olan hem kız hem erkek katılımcılar daha az ertelediklerini belirtmişlerdir. Kızlar için anne tutumu benlik değerini yordamaktadır, benlik değerininse ertelemeyi yordadığı bulunmuştur. Baba tutumu ise benlik değeri değişkeni kontrol edildikten sonra kızların ertelemesi üzerinde doğrudan etkili bulunmuştur. Erkeklerde ise anne-baba tutumu, benlik değeri ve erteleme arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmacılar sorunlu bir davranış çeşidi olan ertelemenin toplumsal olarak erkeklerde daha kabul edilebilir bir davranış olarak görülebileceğini belirtmişlerdir.

Shanahan ve Pychyl'in (2007) 139 lisans öğrencisi ile yaptığı çalışmada ise kimlik statüsü, eylemlilik ve erteleme arasındaki ilişki incelenmiştir. Başarılı, askıya alınmış, ipotekli ve dağınık olmak üzere dört kimlik statüsü ele alınmıştır. Ertelemeyle askıya alınmış ve dağınık kimlik statüleri arasında pozitif ilişki, başarılı kimlik statüsüyle negatif ilişki saptanmıştır. İpotekli kimlik statüsüyle ise erteleme arasında bir ilişki bulunamamıştır. Erken bağlanmış kimlik statüsüyle ise anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Askıya alınmış ve başarılı kimlik statülerinin ertelemenin anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak yapılan çalışmalarda

akademik ertelemeyle cinsiyet ve yaş değişkenleri arasında çelişkili bulgular elde edilmiştir. Anne-baba tutumuyla akademik erteleme ilişkili bulunmuştur. Anne-baba tutumu, öz-düzenleme, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, depresyon ve akademik başarı akademik ertelemenin bazı anlamlı yordayıcılarıdır. Ayrıca akademik erteleme eğilimi arttıkça babayla ve aynı cinsiyetten arkadaşlarla çatışmalar artmakta, daha az derin ilişkiler kurulmaktadır.

3.1.3. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Dinçer (2008), lise ikiye giden 150 ergen üzerinde yaptığı çalışmada alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve algılanan anne baba tutumları incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenler arasında arkadaşlık ilişkileri alt boyutları ve algılanan anne-baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Demokratik anne baba tutumu algılayan ergenlerde arkadaş ilişkilerine dair puanlarının arttığı gözlemlenmiştir.

Özyürek (2004) araştırmasında kırsal kesimde ve kentte yaşayanlarda anne babaların tutumlarını incelemiş sonucunda anne-babanın tutumlarının yaşa bağlı olarak değişmediğini fakat anne babanın eğitim durumunun arttıkça aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin davranışlarının azaldığını bulmuştur. Ayrıca annelerden çalışanların daha demokratik tutuma sahip olduğunu, çalışmayan annelerin daha katı ve koruyucu bir tutuma sahip olduğunu bulmuştur.

Yılmaz (2007), anne-baba tutumlarının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin gelişimine olan etkisini incelemek amacıyla, 1006 ilköğretim ikinci kademe öğrencisiyle bir çalışmada yapmıştır. Bu çalışmada aynı zamanda cinsiyet, çocuk sayısı, doğuş sırası, anne-babanın eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi gibi demografik bilgiler ile de inceleme yapılmıştır. Sonucunda anne-baba tutum ölçeği faktör puanları ve ergen özerklik ölçeği puanlarının gruplar arasında anlamlı farklar yarattığı görülmüştür.

Aksaray (1992) 115 ergenin katıldığı, anne-baba tutumlarının ergenlerin benlik imajına etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre demokratik anne-baba tutumu ergenlerde benlik imajını olumlu yönde etkilerken otoriter tutum ise olumsuz etkilemektedir. Ayrıca anne-babanın demokratik ve otoriter olarak algılanışı kız ve erkekleri eşit derecede etkilemektedir.

Hatunoğlu (1994) lise son sınıfa devam eden öğrencilerin anne-baba tutumları ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 328 ergenin katıldığı bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucuna göre anne-babalarını otoriter olarak algılayan ergenlerin saldırganlık eğiliminin arttığı gözlenmiştir. Sosyo-ekonomik düzey ergenin saldırganlık düzeyini etkilerken, saldırganlık ile cinsiyet arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Bostan (1993) ergenlerin anne-baba tutum algıları ile uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, ortaokul ve lisede okuyan ondört-onaltı yaşlarında bulunan toplam 338 ergenin yer aldığı bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda ise algılanan demokratik anne-baba tutumlarının sosyal, genel ve kişisel uyum düzeyini olumlu yönde etkilediği, ilgisiz ve otoriter olarak algılanan anne-baba tutumlarının ise ergenlerin uyum düzeyini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Eldeleklioğlu (1996) içerisinde 500 öğrencinin yer aldığı, öğrencilerin karar verme stratejileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve sonucunda, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumlarıyla kararsız olma arasında olumlu yönde bir ilişki gözlenirken, otoriter anne-baba tutumuyla mantıklı karar verme arasında da olumsuz bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca, demokratik anne-baba tutumu ile mantıklı ve bağımsız karar verme arasında olumlu, kararsız olma arasında ise olumsuz bir ilişki bulgulanmıştır.

Karadayı (1994) öğrencilerin anne-baba ile ilişkileri, anne-baba tutumları, anne-babanın disiplin biçimi ve bunların bazı psikolojik ve kişilik özellikleriyle olan ilişkisini 164 üniversite öğrencisi ile incelemiştir. Bu araştırmaya göre, yakınlık kriteri açısından anne önde gelmekte iken, gençlerin anne-babasıyla yakın ilişkileri ile iyimserlik, bağımlılık, rahatlık ve güven arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir sonuca göre baskıcı anne-baba tutumunun kötümserlik, utangaçlık ve arkadaşına aşırı bağımlılık ile ilişkili olduğu, babanın ise yakınlık açısından kardeşten sonra üçüncü sırada yer aldığı bulgulanmıştır.

Taris and Bok (1996) tarafından 1023 lise öğrencisinin katılımı ile yapılan anne-baba tutumu, çocuğun yaşı, sosyo-ekonomik düzeyi ve cinsiyetinin eğitim başarısı üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmada; anne-babasını aşırı koruyucu olarak algılayanların anne-babasını sıcak ve sevgi dolu olarak algılayan gençlere oranla, oranla daha başarısız oldukları ve eğitimlerini kesintiye uğrattıklarını belirlemiştir.

Koç (2000) 305 ergenin algıladıkları anne-baba tutumu ile sosyal uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi, ergenlerin sosyal uyumunu etkileyen etmenler üzerinde çalıştığı araştırmasında incelemiştir. Sonuçlara göre; anne-babasını demokratik olarak algılayan ergenlerin sosyal uyum düzeyi, otoriter ya da ilgisiz olarak algılayan ergenlerin sosyal uyum düzeylerinden daha yüksektir.

Şahin ve Güvenç (1996) araştırmalarında, 400 ergenin aileye ve benliğe ilişkin algı boyutlarını cinsiyet ve eğitim düzeyine göre karşılaştırmışlardır. Sonuçlara göre; erkekler aile içinde çatışmanın olumlu bir şekilde çözüldüğünü ve aile bireylerinin birbirini daha iyi anladığını, kızlar ise, ailede bireylerin birinin kaybına ilişkin üzüntüsünü daha rahat dile getirebildiğini belirtmişlerdir. Benlik algısına ilişkin sonuçlara göre, erkekler akademik ve işte yeterlik, fiziki görünüm, ve bütünsel özdeğer boyutlarda kendilerini kızlara oranla daha olumlu algılamaktadırlar.

Herken (1997) 1559 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırmasında, anne-baba tutumunun, sosyo-kültürel değişkenlerin ve sosyal öğrenmenin gençlerdeki sigara kullanma davranışına olan etkilerini incelemiştir. Sonuçlara göre, gençlerin sigara içmesinde anne-babanın otoriter tutumu, ailenin sosyal, ekonomik ve kültürel konumundan daha çok etkilidir. Anne-babasını otoriter olarak algılayan gençlerin sigara içme oranı artmakta iken, demokratik tutumda bu oran azalmaktadır. Ayrıca anne-babanın aşırı otoriter tutumunun, gençlerde davranış bozukluklarına da yol açtığı araştırma bulguları arasındadır.

Musaağaoğlu (2004), ergenlik sürecinde özerkliğin gelişimi ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelediği araştırmaya 758 ergeni dahil etmiştir. Araştırma sonucuna göre, izin verici-hoşgörülü anne-baba tutumuna sahip ergenlerin, otoriter anne-baba tutumuna sahip ergenlere kıyasla; demokratik anne-baba tutumuna sahip ergenlerin ise otoriter anne-baba tutumuna sahip ergenlere kıyasla daha fazla davranışsal özerklik gösterdiği bulgulanmıştır.

Yılmaz (2001) eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı araştırmasına toplam 534 öğrenci dahil edilmiştir. Sonucunda anne eğitim düzeyi ile akademik yeterlik, akademik başarı, fiziksel görünüm, bütünsel özdeğer ve sosyal onay arasındaki ilişkilerin olumlu olduğu ve annenin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kendilerini olumlu algılamalarının da arttığı ile demokratik anne baba tutumunun öğrencilerin olumlu benlik algıları ile akademik başarılarını etkilediği saptanmıştır.

Ertem ve Yazıcı (2006) ise ergenlik dönemindeki psikososyal sorunlar ve depresyonu incelemek amacıyla yaptıkları araştırmalarında 1342 ergen ile çalışmışlardır. Ergenlere anket formu ve “Beck Depresyon Ölçeği” uyguladıkları araştırma sonucunda ergenlerin ailede en fazla sorun yaşadığı kişinin anne olduğunu, aile içinde çatışmaların en çok, ders çalışma, kardeşler arası kıskançlık ve ekonomik sorunlar alanlarında yaşandığını, eğitim düzeyi düşük olan annelerin ergenlere daha baskıcı tutum sergilediklerini belirlemişlerdir.

Erbil ve ark. (2006) tarafından ergenlerin benlik saygısına anne baba tutum ve davranışlarının etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmaya 690 ergen katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, ailesiyle ilişkileri iyi olan, kararlara katılan, kendilerine ve görüşlerine saygı duyulan, kız-erkek ayırımının olmadığı, aileleriyle her konuda konuşmaktan çekinmeyen ve demokratik ailelere sahip ergenlerin benlik saygısının yüksek olduğu görölmürken, ergenlerin kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi ve anne-baba tutum ve davranışlarına göre benlik saygısı puanlarının anlamlı fark gösterdiği görölmüştür.

Demiriz ve Öğretir (2007) alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki on yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi amacıyla toplam 300 çocuk dahil edildiği bir araştırma yapmışlardır. Sonuçlara göre, alt sosyo-ekonomik düzeydeki annelerin daha koruyucu, annelik rolünü daha fazla reddeden ve daha sıkı disiplin uygulayan kişiler oldukları, annelerin çocuk sayısına göre farklı tutumlar sergiledikleri ve çalışmayan annelerin çalışan annelere göre aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumuna sahip oldukları bulgulanmıştır.

Cerit (2007) 600 ergen ve 600 anne ile yaptığı çalışmada ergenlerin aile ilişkilerini algılamalarının bazı değişkenlere göre incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda erkeklerin kızlara göre problem çözmeye daha başarılı oldukları, ailede tek çocuk olanların daha rahat problem çözdükleri, annelerinin eğitim düzeyi yüksek olan ergenlerin duygularını daha rahat ifade edebildikleri ve ailede ilk doğum sırasında olan ergenlerin genel işlevlerde daha başarılı oldukları görölmüştür.

Sayıl ve ark. (2002) kentsel bölgede yaşayan ergenlerin duygusal gereksinimlerini, endişelerini, anne babalarıyla çatışma alanlarını ve benlik kavramlarını incelemek amacıyla 170 ergenle çalışmışlardır. Sonuçlara göre ergenlerin en çok fiziksel büyüme ve okul başarısıyla ilgili endişeleri dile getirdikleri, en önemli gördükleri duygusal gereksinimlerinin de anlayış, ilgi,

hoşgörü olduğu görülmüştür. Ayrıca ergenlerin anne-babalarıyla en çok ders çalışma, okul başarısı, anne-babaya karşı davranışlar, kıyafet ve saç biçimi ile karşı cinsle arkadaşlık konularında anlaşamadıkları görülmüştür.

Youniss ve Smoller (1985) yaptıkları bir çalışmada, yaşları 15 ve 18 arasında değişen 230 kız ve erkek ergenin ana-babaları ile olan iletişimlerini ele almışlardır. Ergen ve ana-baba arasındaki iletişim, iletişim konuları (okul, arkadaş ilişkileri, korkular ve kaygılar gibi) ve iletişimde açıklık (savunuculuk, anlaşmazlıkları çözümlene gibi) süreçleri ele alınarak, bireysel görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında, kızlar babalarına göre anneleri ile daha iyi ve yakın ilişkiler kurduklarını belirtirken, hem kız hem erkek ergenler babalarının otoriter ve yargılayıcı olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca babaları ile olan ilişkilerinde sınırlı iletişim olduğunu bildirmişlerdir.

Ulukol (2001) tarafından ergenlerin alışkanlıklarının, davranışlarının ve sosyal özelliklerinin karşılaştırılması amacıyla, gönüllü olarak iki farklı lisede okuyan 170 ergen üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada kullanılan anket ergenlerin yaş, cinsiyet, sigara içimi, alkol tüketimi, uyuşturucu madde veya ilaç kullanımı, egzersiz şekilleri gibi sağlıkla ilgili davranış özellikleri, boş zamanlarını değerlendirme aktiviteleri, genel olarak sağlık durumları, aile ve arkadaş çevresi ile ilişkilerini sorgulayan 34 sorudan oluşmaktadır. Sonuçlara göre, sosyo-ekonomik açıdan aralarında farklılık olan ergenlerde sağlıkla ilgili davranışlar ve sağlık bilgileri bakımından çeşitli farklılıkların olduğu görülmüştür. Ayrıca, cinsel konularda bilgisinin yetersiz olduğunu belirten ergenlerin sayısı, orta ve alt sosyoekonomik grupta daha fazladır. Ayrıca her iki grupta da cinsel bilgi kaynağı olarak arkadaşlar ve medya ön sırada yer almaktadır. Araştırma bulgularına göre; iki grup arasındaki öğrencilerin sosyo-ekonomik, kültürel ve bazı davranış özellikleri belirgin farklılıklar göstermekte ve her iki grupta da ergenlerin kendi vücut imajları hakkındaki görüşleri olumlu olmakta, aileleri ile ilişki düzeyleri yüksek olmakta, gelecekle ilgili planları ve olumlu beklentileri de bulunmaktadır.

4. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanmasında izlenen yol ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin anne baba tutumları ve akademik erteleme davranışları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek üzere ilişkisel tarama modeline göre hazırlanmıştır.

Tarama modelleri araştırmaya dahil edilen olay, durum, birey veya nesneyi değişkenlerde herhangi bir müdahalede bulunmaksızın kendi koşullarında betimlemeyi içerir. İlişkisel tarama modelleri iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını, varsa derecesini bulmayı amaçlayan modellerdir.

İlişkisel tarama modellerinde, değişkenler arası ilişkiler kolerasyon ve karşılaştırma türü olarak ikiye ayrılır. Kolerasyon türü ilişkisel taramalarda, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, birlikte değişim mevcutsa bunun nasıl olduğu belirlenmeye çalışılır. Karşılaştırma türü ilişkisel taramada ise, en az iki değişken belirlenir ve bunlardan birine (sınanmak istenen bağımsız değişkene) göre gruplar oluşturularak, diğer değişkene (bağımlı değişkene) göre aralarında bir farklılık olup olmadığı incelenir (Karasar, 2002). Bu araştırmada akademik erteleme düzeyleri bağımlı (yordayan) değişken iken, akademik erteleme davranışındaki etkisi araştırılan anne baba tutumları ise bağımsız değişken olarak alınmıştır.

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini İstanbul'da Bakırköy ilçesine bağlı 2 dershanede 2014-2015 eğitim  ğretim döneminde öğrenimine devam etmekte olan YGS'ye girmiş lise son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise tesadüfi (Random)  rnekleme yöntemi ile seçilen 2 dershanenin (Bakırköy Kültür Dershanesi, Final Dergisi Dershanesi)  ğrencilerinden başta seçilmiş olan 350  ğrenci oluşturmuştur. Daha sonra ise 50  ğrenci ölçekleri eksik doldurduğu için çıkarılmıştır. Bunun sonucunda örnekleme 183 erkek, 117 kız toplam 300 öğrenciden oluşmuştur.

4.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler Kişisel Bilgi Formu, Anne Baba Tutum  leği ve Akademik Erteleme  leği kullanılarak elde edilmiştir.

4.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireylerin öncelikle Kişisel Bilgi Formunu doldurmaları istenmiştir (Bkz.Ek.1). Bu formda katılımcıların cinsiyeti, okul türleri, üniversitede okumak istediği bölümün puan türü, üniversitede okumak istediği bölümle ilgili olarak YGS Puan türleri, üniversitede okumak istediği bölümle ilgili olarak YGS' de aldığı puanlar, 12. sınıf 1. Dönem karnesinde başarısız olduğu dersin olup olmadığı, 12. sınıf 1. Dönem karne notu, kaç kardeş ve kaçıncı ocuk oldukları, ekonomik durumları, anne babalarının birliktelik durumları, annenin ve babanın öğrenim durumları sorulmuştur.

4.3.2. Anne Baba Tutum  leği

Kuzgun ve Eldeleklioğlu tarafından geliştirilen Ana Baba Tutumları  leği, algılanan anne baba tutumlarını Demokratik (15 madde), Koruyucu/İstekçi (15 madde) ve Otoriter (10 madde) olmak üzere 40 madde yoluyla belirlemektedir. ABTÖ likert tipinde bir ölçektir ve her madde 1 ile 5 arasında puan almaktadır. Demokratik, Koruyucu/İstekçi ve Otoriter tutumların her birinin puanları ayrı

hesaplanmaktadır. Ölçeğin Demokratik alt ölçeğine ilişkin iç tutarlılık katsayısı: 0.89, kararlılık katsayısı: 0.92, Koruyucu/İstekçi alt ölçeğine ilişkin iç tutarlılık katsayısı: 0.82, kararlılık katsayısı: 0.75, Otoriter alt ölçeğine ilişkin iç tutarlılık katsayısı: 0.78, kararlılık katsayısı: 0.79 bulunmuştur (Kuzgun ve Eldeklioğlu, 2005). (bkz. Ek3).

4.3.3. Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ)

Öğrencilerin akademik erteleme davranışları belirlemek amacıyla, Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Akademik Erteleme Ölçeği” kullanılmıştır. Akademik Erteleme Ölçeği, öğrencilerin öğrenim yaşantılarında yapmakla sorumlu oldukları görevleri içeren (ders çalışma, sınavlara hazırlanma, proje hazırlama gibi) 12 olumsuz, 7 olumlu olmak üzere 19 ifadeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yer alan ifadelere verilen tepkiler “beni hiç yansıtıyor”, “beni çok az yansıtıyor”, “beni biraz yansıtıyor”, “beni çoğunlukla yansıtıyor”, “beni tamamen yansıtıyor” biçiminde olmak üzere beş basamaklı Likert tipinde derecelendirilmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, akademik erteleme davranışının olduğunu göstermektedir. Akademik erteleme ölçeğinin Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Birinci Faktörü için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .89, İkinci Faktörü için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .84’dür. Spearman Brown iki yarım test güvenirliği, 10 maddelik birinci yarım test için .87, 9 maddelik ikinci yarım test için .86 olmak üzere toplam .85 olarak hesaplanmıştır. Akademik Erteleme Ölçeğinin 65 lise öğrencisine on yedi gün ara ile uygulanmasından hesaplanan test-tekrar korelasyon katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısı 1.Faktör için .80, 2.Faktör için .82 olarak hesaplanmıştır (Çakıcı, 2003). Bu çalışma içerisinde akademik erteleme ölçümü toplam puan üzerinden gerçekleştirilmiştir (AEÖ için bkz. Ek.2).

4.4. Veri Toplama Aşaması

Araştırmada veri toplamak için kullanılan ölçme araçları, araştırmada uygulama yapmak için seçilen İstanbul ili Bakırköy ilçesindeki dersanelerde uygulanmıştır. Uygulamaya geçilmeden önce gerekli izin oluru alındıktan sonra uygulamaya geçilmiştir.

Uygulamaya başlanmadan önce, veri toplama araçları her öğrenci grubuna dağıtıldıktan sonra araştırma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmanın önemi vurgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerden ölçeklerin üzerlerine kimlik bilgilerini yazmamaları istenmiş ve elde edilen bilgilerin sadece araştırmacı tarafından kullanılacağı belirtilmiştir. Böylece öğrencilerin ölçekleri içtenlikle yanıtlayacakları düşünülmüştür. Uygulamalar sınıfların normal ders saatlerinde ve sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Uygulamalarda araştırmacı olabildiğince çoğu sınıfa kendisi uygulama yapmak için girmiştir. Ölçeklerin uygulanması yaklaşık 30 dk. sürmüştür.

4.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Çalışmadaki veriler SPSS 21 paket program kullanılarak analiz edilmiştir. İki den fazla kategorinin bulunduğu gruplar arasındaki Akademik Erteleme Ölçeği ve Ana Baba Tutum Ölçeği Puanları normal dağılımın ve yeterli vaka sayısının sağlandığı durumlarda ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) ile, normal dağılım ve yeterli vaka sayısının sağlanmadığı durumlarda Kruskal Wallis Analizi ile test edilmiştir. İki kategoriden oluşan gruplar arasındaki Akademik Erteleme Ölçeği ve Ana Baba Tutum Ölçeği Puanları T Testi ile analiz edilmiştir. Akademik Erteleme Ölçeği ve Ana Baba Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Testi ile analiz edilmiştir.

5. BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Demografik Özellikleri ile Akademik Hedeflerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan lise son sınıf öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik tanımsal değerler Tablo 5.1.1.'de, akademik başarı ve hedeflerine göre dağılımlarına yönelik tanımsal değerler ise Tablo 5.1.2.'de verilmiştir.

Tablo 5.1.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine Yönelik Frekans ve Yüzde Değerleri

Özellikler		Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	183	61
	Kız	117	39
Gelir Düzeyi	Düşük	15	5
	Orta	245	81,7
	Yüksek	40	13,3
Anne-Baba Birliktelik Durumu	Evli	257	85,7
	Boşanmış	28	9,3
	Ebeveynlerden Biri Vefat	15	5
Kardeş Sayısı	Kardeş Yok	44	14,7
	1 Kardeş	130	43,3
	2 Kardeş	70	23,3
	3 Kardeş	33	11
	4 ve üzeri Kardeş	23	7,7
Doğum Sırası	İlk Çocuk	112	37,3
	Ortanca Çocuk	57	19
	Son Çocuk	103	34,3
	Tek Çocuk	28	9,3
Anne Öğrenim Durumu	Okur-yazar Değil	7	2,3
	İlkokul Mezunu	79	26,3
	Ortaokul Mezunu	49	16,3
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	103	34,3
	Üniversite Mezunu	51	17
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	11	3,7
Baba Öğrenim Durumu	Okur-yazar Değil	3	1
	İlkokul Mezunu	64	21,3
	Ortaokul Mezunu	56	18,7
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	97	32,3
	Üniversite Mezunu	61	20,3
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	19	6,3

Araştırmaya katılan 300 lise son sınıf öğrencisi demografik özelliklerine göre incelendiğinde 183 (%61)'ünün kız, 117 (%39)'sinin ise erkek öğrencilerden oluştuğu görülmüştür. Öğrencilerin 15 (%5)'inin gelir düzeyi düşük iken 245 (%81,7)'inin gelir düzeyi orta ve 40 (%13,3)'inin gelir düzeyi yüksek olarak bulgulanmıştır. Katılımcıların 257 (%85,7)'si anne-babalarının birlikte yaşadığını, 28 (%9,3)'i anne-babalarının boşandığını ve 15 (%5)'i ebeveynlerinden birinin vefat ettiğini ifade etmişlerdir. Kardeşi olmayan öğrencilerin sayısı 44 (%14,7), tek kardeşi olan öğrencilerin sayısı 130 (%43,3), 2 kardeşi olan öğrencilerin sayısı 70 (%23,3), 3 kardeşi olan öğrencilerin sayısı 33 (%11) ve 4 ve üzeri kardeşi olan öğrencilerin sayısı 23 (%7,7) olarak saptanmıştır. Öğrencilerin 112 (%37,3)'sinin ilk çocuk, 57 (%19)'sinin ortanca çocuk, 103 (%34,3)'ünün son çocuk ve 28 (%9,3)'inin tek çocuk olduğu görülmüştür. Lise öğrencilerinin annelerinin eğitim durumu okur-yazar olmayan 7 (%2,3), ilkokul mezunu 79 (%26,3), ortaokul mezunu 49 (%16,3), lise ve dengi okul mezunu 103 (%34,3), üniversite mezunu 51 (%17) ve yüksek lisans ve doktora mezunu 11 (%3,7) olarak belirtilmiştir. Lise öğrencilerinin babalarının eğitim durumu okur-yazar olmayan 3 (%1), ilkokul mezunu 64 (%21,3), ortaokul mezunu 56 (%18,7), lise ve dengi okul mezunu 97 (%32,3), üniversite mezunu 61 (%20,3) ve yüksek lisans ve doktora mezunu 19 (%6,3) olarak belirtilmiştir (Tablo 5.1.1).

Araştırmaya katılan lise son sınıf öğrencilerinin 102 (%34)'si genel lisede, 57 (%19)'si meslek lisesinde, 132 (%44)'si anadolu lisesinde, 9 (%3)'ü fen lisesinde öğrenim görmektedir. Öğrencilere üniversitede okumayı hedefledikleri bölüm için elde etmeleri gereken puan türleri sorulduğunda 18(%6)'i YGS, 46 (%15,3)'sı TS, 94 (%31,3)'ü TM, 133 (%44,3)'ü MF ve 9 (%3)'ü DİL puanı cevabını vermiştir. Katılımcılara hedefledikleri bölüm için gereken YGS puan türü sorulduğunda 82 (%27,3)'si YGS1, 63 (%21)'ü YGS2, 43 (%14,3)'ü YGS3, 17 (%5,7)'si YGS4, 89 (%29,7)'ü YGS5 ve 6 (%2)'sı YGS6 cevabını vermiştir. Öğrencilerin 91 (%30,3)'i girdikleri YGS'den 0-250 arası puan, 70 (%23,3)'i 251-300 arası puan, 60 (%20)'i 301-305 arası puan, 49 (%16,3)'ü 351-400 arası puan ve 30 (%10)'ü 401-450 arası puan aldığını belirtmiştir. 12. sınıf 1. döneme ait derslerden başarısız dersi bulunan 56 (%18,7) öğrenci, başarısız dersi bulunmayan 244 (%81,3) öğrenci olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin 12. sınıf 1. döneme ait karne notları incelendiğinde 50-59 arası puanı bulunan 9 (%3), 60-69 arası puanı bulunan 63 (%21), 70-84 arası puanı

bulunan 160 (%53,3) ve 85-100 arası puanı bulunan 68 (%22,7) öğrenci olduğu görülmüştür (Tablo 5.1.2.).

Tablo 5.1.2. Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı ve Hedeflerine Göre Dağılımlarına Yönelik Tanımsal Değerler

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)	
Okul Türü	Genel Lise	102	34
	Meslek Lisesi	57	19
	Anadolu Lisesi	132	44
	Fen Lisesi	9	3
Okumak İstenilen Bölümün Puan Türü	YGS	18	6
	TS	46	15,3
	TM	94	31,3
	MF	133	44,3
	DİL	9	3
Okumak İstenilen Bölümle İlgili YGS Puanı	YGS1	82	27,3
	YGS2	63	21
	YGS3	43	14,3
	YGS4	17	5,7
	YGS5	89	29,7
	YGS6	6	2
Okumak İstenilen Bölümle İlgili YGS'de Alınan Puan	0-250	91	30,3
	251-300	70	23,3
	301-350	60	20
	351-400	49	16,3
	401-450	30	10
12. sınıf 1. Dönemde Başarısız Derse Sahip Olma Durumu	Var	56	18,7
	Yok	244	81,3
12. Sınıf 1. Dönem Karne Notu	50-59	9	3
	60-69	63	21
	70-84	160	53,3
	85-100	68	22,7

5.2. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumları Ölçeği ve Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ) Puanlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan lise son sınıf öğrencilerine uygulanan Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ) ve Anne-Baba Tutumları Ölçeği sonuçlarında elde edilen verilere ait tanımsal değerler Tablo 5.2.1.'de verilmiştir.

Tablo 5.2.1. Katılımcıların Akademik Erteleme (AEÖ) ve Anne-Baba Tutumları Ölçeği Puanları

Ölçekler	N	Min.	Max.	Ort.	Ss
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	300	17,00	75,00	58,17	12,02
Koruyucu/İstekçi Tutum	300	16,00	72,00	40,56	11,09
Otoriter Tutum	300	10,00	50,00	22,83	8,32
2. Akademik Erteleme Ölçeği					
	300	38	95	56,01	7,96

Öğrencilerin Anne-Baba Tutumu Ölçeği alt test puanları incelendiğinde demokratik tutum puan ortalamalarının $58,17 \pm 12,02$, koruyucu/istekçi tutum puan ortalamalarının $40,56 \pm 11,09$ ve otoriter tutum puan ortalamalarının $22,83 \pm 8,32$ olduğu görülmüştür. Öğrencilerin Akademik Erteleme Ölçeği puanları incelendiğinde ise ortalamanın $56,01 \pm 7,96$ olduğu tespit edilmiştir.

5.3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanlarının ve Akademik Erteleme Puanlarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Bu araştırmada yanıt aranan üçüncü alt problem "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin cinsiyetlerine göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" on altıncı alt problem ise "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerde, cinsiyete göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan t testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.3.1.'de verilmiştir.

Analiz sonucunda kadın ve erkek öğrenciler arasında demokratik anne-baba tutumu ve koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı düzeyde bir fark olmadığı bulgulanmıştır ($p > .05$). Ancak otoriter tutum puanları bakımından karşılaştırıldığında kadın ve erkek öğrenciler arasında orta düzeyde anlamlı bir farkın olduğu bulgulanmıştır ($p < .01$). Erkek öğrencilerin otoriter anne-baba tutumu puanlarının kadın öğrencilere oranla anlamlı derece yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 5.3.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Cinsiyet	Ort.	SS	t	p
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	Kadın	59,15	12,57	1,765	.079
	Erkek	56,64	10,99		
Koruyucu/İstekçi Tutum	Kadın	40,05	11,15	-0,993	.321
	Erkek	41,35	10,99		
Otoriter Tutum	Kadın	21,62	7,83	-3,184	.002*
	Erkek	24,71	8,73		
2. Akademik Erteleme Ölçeği					
	Kadın	55,54	8,03	-1,267	.206
	Erkek	56,74	7,83		

Akademik erteleme puanları incelendiğinde kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$).

Bu araştırmada yanıt aranan on birinci alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ekonomik durum kategorileri arasında anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?”, yirmi dördüncü alt problem ise “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ekonomik durum kategorileri arasında akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin gelir düzeylerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan ANOVA sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.3.2.’de verilmiştir.

Analiz sonucunda demokratik anne-baba tutumu ($p<.01$), koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ($p<.01$) ve otoriter anne-baba tutumu ($p<.05$) puanları bakımından öğrencilerin gelir düzeyleri kategorileri arasında anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır. Farkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey Post-hoc testi sonuçlarına göre düşük gelire sahip çocukların demokratik tutum puanlarının orta düzeyde gelire sahip çocuklara oranla anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 5.3.2. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Gelir Düzeylerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Gelir Düzeyi	Ort.	SS	F	p
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	Düşük	51,40	16,50	5,237	.006*
	Orta	59,18	10,93		
	Yüksek	54,52	15		
Koruyucu/İstekçi Tutum	Düşük	48,53	9,53	4,869	.008*
	Orta	39,83	10,74		
	Yüksek	42,02	12,58		
Otoriter Tutum	Düşük	26,26	9,62	4,154	.017*
	Orta	22,18	7,79		
	Yüksek	25,50	10,17		
2. Akademik Erteleme Ölçeği					
	Düşük	57,80	7,32	1,106	.332
	Orta	56,14	7,93		
	Yüksek	54,53	8,36		

Bununla birlikte düşük gelir düzeyine sahip çocukların koruyucu/istekçi tutum puanlarının orta gelir düzeyine sahip çocuklara oranla anlamlı derecede yüksek olduğu bulgulanmıştır. Otoriter tutum puanları incelendiğinde ise yüksek gelir düzeyine sahip çocukların puanlarının orta gelir düzeyine sahip çocuklara oranla anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin gelir düzeylerine göre akademik erteleme puanları karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı bulgulanmıştır ($p > .05$).

Bu araştırmada yanıt aranan on ikinci alt problem "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ebeveynlerinin birliktelik durumlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?", yirmi beşinci alt problem ise "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ebeveynlerinin birliktelik durumlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin anne-baba birliktelik durumlarına göre akademik erteleme ve ana baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan ANOVA sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.3.3.'de verilmiştir.

Tablo 5.3.3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Birliktelik Durumlarına Göre Ana Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Anne-Baba Birliktelik Durumu	Ort.	SS	F	P
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	Evli	58,70	11,55		
	Boşanmış	53,67	14,17	2,238	.108
	Ebeveynlerden Biri Vefat	57,60	14,54		
Koruyucu/İstekçi Tutum	Evli	58,17	12,02		
	Boşanmış	40,55	11,28	0,119	.888
	Ebeveynlerden Biri Vefat	40,00	11,30		
Otoriter Tutum	Evli	41,73	7,12		
	Boşanmış	40,56	11,09	0,427	.653
	Ebeveynlerden Biri Vefat	22,65	8,39		
2. Akademik Erteleme Ölçeği	Evli	24,10	8,16		
	Boşanmış	23,46	7,58	1,039	.356
	Ebeveynlerden Biri Vefat	22,83	8,32		

Araştırmaya katılan anne babası evli, anne babası boşanmış ve ebeveynlerinden biri vefat etmiş öğrenciler arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter ana baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise anne-baba birliktelik durumlarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Bu araştırmada yanıt aranan dokuzuncu alt problem "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin kaç kardeşe sahip olduklarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?", yirmi ikinci alt problem ise "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin kaç kardeşe sahip olduklarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin kardeş sayılarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan ANOVA sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.3.4.'de verilmiştir.

Tablo 5.3.4. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Anne Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı	Ort.	SS	F	P
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	Kardeş Yok	56,81	12,31	0,319	.865
	1 Kardeş	58,83	12,14		
	2 Kardeş	58,22	12,40		
	3 Kardeş	58,27	10,32		
	4 ve üzeri Kardeş	56,73	12,55		
Koruyucu/İstekçi Tutum	Kardeş Yok	40,15	11,73	0,449	.773
	1 Kardeş	40,22	11,24		
	2 Kardeş	40,10	11,10		
	3 Kardeş	42,81	10,53		
	4 ve üzeri Kardeş	41,43	10,15		
Otoriter Tutum	Kardeş Yok	23,00	8,51	1,387	.239
	1 Kardeş	22,12	8,12		
	2 Kardeş	22,51	8,37		
	3 Kardeş	25,87	8,74		
	4 ve üzeri Kardeş	23,13	7,99		
2. Akademik Erteleme Ölçeği	Kardeş Yok	56,34	9,58	1,277	.279
	1 Kardeş	55,58	7,33		
	2 Kardeş	56,84	8,42		
	3 Kardeş	57,42	8,31		
	4 ve üzeri Kardeş	53,22	5,43		

Analiz sonucunda lise son sınıf öğrencilerinin kardeş sayıları kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise kardeş sayılarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Bu araştırmada yanıt aranan onuncu alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ailedeki doğum sırasına göre kaçınıcı çocuk oluşlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?”, yirmi üçüncü alt problem ise " Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin ailedeki doğum sırasına göre kaçınıcı çocuk oluşlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin doğum sıralarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan ANOVA sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.3.5.'te verilmiştir.

Tablo 5.3.5. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Doğum Sıralarına Göre Anne Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Doğum Sırası	Ort.	SS	F	P
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	İlk Çocuk	58,05	12,74	0,402	.751
	Ortanca Çocuk	59,21	10,72		
	Son Çocuk	58,28	11,82		
	Tek Çocuk	56,17	12,66		
Koruyucu/İstekçi Tutum	İlk Çocuk	40,50	12,12	0,714	.544
	Ortanca Çocuk	38,80	9,46		
	Son Çocuk	41,40	10,81		
	Tek Çocuk	41,28	10,95		
Otoriter Tutum	İlk Çocuk	22,71	8,27	0,752	.522
	Ortanca Çocuk	21,70	7,80		
	Son Çocuk	23,15	8,52		
	Tek Çocuk	24,42	8,86		
2. Akademik Erteleme Ölçeği	İlk Çocuk	56,09	8,32	0,513	.673
	Ortanca Çocuk	56,28	8,42		
	Son Çocuk	55,39	7,57		
	Tek Çocuk	57,39	7,09		

Analiz sonucunda lise son sınıf öğrencilerinin doğum sırası kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter ana baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p > .05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise doğum sırasına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p > .05$).

Bu araştırmada yanıt aranan on üçüncü alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin annelerinin öğrenim durumlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?”, yirmi altıncı alt problem ise "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin annelerinin öğrenim durumlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.3.6.'da verilmiştir.

Analiz sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin annelerinin eğitim durumları kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmamıştır($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise annelerinin eğitim durumlarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Bu araştırmada yanıt aranan on dördüncü alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin babalarının öğrenim durumlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?”, yirmi yedinci alt problem ise " Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin babalarının öğrenim durumlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.3.7.'de verilmiştir. Okur-yazar olmayan babaların sayılarının analiz için yetersiz olması sebebiyle bu kategori analiz dışında bırakılmıştır.

Analiz sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin babalarının eğitim durumları kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise babalarının eğitim durumlarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Tablo 5.3.6. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Annelerin Eğitim Durumu	Ort.	SS	X ²	P
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	Okur-yazar Değil	49,71	16,99	5,599	.347
	İlkokul Mezunu	58,73	10,81		
	Ortaokul Mezunu	60,10	11,62		
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	58,40	12,75		
	Üniversite Mezunu	56,86	12,25		
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	54,90	9,37		
Koruyucu/İstekçi Tutum	Okur-yazar Değil	47,57	11,22	5,253	.386
	İlkokul Mezunu	41,03	10,77		
	Ortaokul Mezunu	38,63	10,92		
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	40,21	11,02		
	Üniversite Mezunu	41,25	12,22		
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	41,36	8,76		
Otoriter Tutum	Okur-yazar Değil	26,42	8,73	5,728	.334
	İlkokul Mezunu	22,86	8,45		
	Ortaokul Mezunu	21,48	7,77		
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	22,41	8,06		
	Üniversite Mezunu	23,35	8,34		
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	27,81	10,78		
2. Akademik Erteleme Ölçeği					
2. Akademik Erteleme Ölçeği	Okur-yazar Değil	54,57	8,65	7,485	.187
	İlkokul Mezunu	56,05	7,68		
	Ortaokul Mezunu	54,39	6,96		
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	55,93	8,00		
	Üniversite Mezunu	56,76	8,57		
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	61,00	9,71		

Tablo 5.3.7. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Babaların Eğitim Durumu	Ort.	SS	X ²	P
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	İlkokul Mezunu	55,67	12,353	4,235	.083
	Ortaokul Mezunu	58,76	12,33		
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	58,79	11,99		
	Üniversite Mezunu	59,78	10,67		
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	59,63	9,51		
Koruyucu/İstekçi Tutum	İlkokul Mezunu	42,23	10,14	3,801	.184
	Ortaokul Mezunu	39,03	10,63		
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	39,75	10,70		
	Üniversite Mezunu	40,57	12,51		
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	41,68	11,11		
Otoriter Tutum	İlkokul Mezunu	23,90	8,08	6,211	.434
	Ortaokul Mezunu	21,89	7,76		
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	21,95	7,67		
	Üniversite Mezunu	22,34	8,84		
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	26,73	10,21		
2. Akademik Erteleme Ölçeği					
	İlkokul Mezunu	56,50	8,21	8,232	.375
	Ortaokul Mezunu	56,36	9,06		
	Lise ve Dengi Okul Mezunu	54,22	6,90		
	Üniversite Mezunu	56,66	7,92		
	Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu	59,47	7,68		

5.4. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanlarının ve Akademik Erteleme Puanlarının Akademik Başarı ve Hedeflerine Yönelik Sorulara Göre Karşılaştırılması

Bu araştırmada yanıt aranan dördüncü alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin devam ettiği okul türlerine göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?”, on yedinci alt problem ise " Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin okul türlerine göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin okul türlerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.4.1.'de verilmiştir.

Tablo 5.4.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okul Türlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Okul Türü	Ort.	SS	X ²	P
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	Genel Lise	59,10	11,55	6,614	.085
	Meslek Lisesi	55,21	12,43		
	Anadolu Lisesi	59,13	11,82		
	Fen Lisesi	52,33	14,86		
Koruyucu/İstekçi Tutum	Genel Lise	40,69	10,18	1,169	.760
	Meslek Lisesi	40,56	10,92		
	Anadolu Lisesi	40,71	12,15		
	Fen Lisesi	36,77	4,02		
Otoriter Tutum	Genel Lise	22,63	8,71	1,506	.681
	Meslek Lisesi	23,43	7,04		
	Anadolu Lisesi	22,64	8,49		
	Fen Lisesi	24,00	9,66		
2. Akademik Erteleme Ölçeği	Genel Lise	56,34	8,09	9,820	.020*
	Meslek Lisesi	53,77	9,36		
	Anadolu Lisesi	56,58	7,20		
	Fen Lisesi	58,00	5,95		

Analiz sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p > .05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanları incelendiğinde ise öğrenim gördükleri okul türleri arasında düşük düzeyde anlamlı bir farkın olduğu bulgulanmıştır ($p < .05$). Akademik erteleme puan ortalamalarının en düşük olduğu grubun meslek lisesi grubu olduğu, en yüksek olduğu grubun ise fen lisesi grubu olduğu görülmüştür.

Bu araştırmada yanıt aranan beşinci alt problem ‘‘Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümün puan türüne göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı fark var mıdır?’’, on sekizinci alt problem ise ‘‘Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümün puan türlerine göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf ğrencilerinin okumak istedikleri bölümün puan türlerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.4.2.’de verilmiştir.

Tablo 5.4.2. Lise Son Sınıf ğrencilerinin Okumak İstedikleri Bölümün Puan Türlerine Göre Anne -Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Okumak İstenilen Bölümün Puan Türü	Ort.	SS	X ²	P
1. Anne-Baba Tutum leği					
Demokratik Tutum	YGS	54,0556	11,77	3,107	.540
	TS	56,9130	14,19		
	TM	58,1596	11,80		
	MF	59,0752	11,45		
	DİL	59,7778	11,24		
Koruyucu/İstekçi Tutum	YGS	41,6111	8,24	1,069	.899
	TS	40,5652	11,85		
	TM	40,9149	11,66		
	MF	40,4060	10,91		
	DİL	37,1111	9,87		
Otoriter Tutum	YGS	23,9444	7,14	1,324	.857
	TS	23,1087	8,85		
	TM	22,3191	7,70		
	MF	23,0075	8,66		
	DİL	22,0000	10,11		
2. Akademik Erteleme leği					
	YGS	53,56	7,89	3,638	.457
	TS	54,59	6,77		
	TM	56,41	7,41		
	MF	56,59	8,74		
	DİL	55,22	6,90		

Analiz sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin okumak istedikleri bölümün puan türü kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter ana baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise okumak istedikleri bölümün puan türüne göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Bu araştırmada yanıt aranan altıncı alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS Puan türlerine göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?”, on dokuzuncu alt problem ise "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS Puan türlerine göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin okumak istedikleri bölümle ilgili YGS puan türlerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.4.3.'te verilmiştir.

Analiz sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin okumak istedikleri bölümle ilgili YGS puan türü kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının okumak istedikleri bölümle ilgili YGS puan türüne göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Tablo 5.4.3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okumak İstedikleri Bölümle İlgili YGS Puan Türlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Okumak İstedikleri Bölümle İlgili YGS Puan Türü	Ort.	SS	X ²	P
1-Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	YGS1	57,0000	11,57	4,325	.504
	YGS2	60,5714	11,38		
	YGS3	57,9535	13,76		
	YGS4	55,8824	13,69		
	YGS5	58,1685	11,66		
	YGS6	57,3333	13,00		
Koruyucu/İstekçi Tutum	YGS1	41,1220	10,60	2,485	.779
	YGS2	40,2222	11,04		
	YGS3	40,1860	12,13		
	YGS4	42,2941	10,63		
	YGS5	40,4494	11,57		
	YGS6	36,0000	4,85		
Otoriter Tutum	YGS1	24,4390	8,73	7,967	.158
	YGS2	21,4762	7,84		
	YGS3	21,9070	8,70		
	YGS4	25,4118	9,60		
	YGS5	22,4944	7,77		
	YGS6	19,5000	5,89		
2- Akademik Erteleme Ölçeği					
	YGS1	57,52	9,47	4,232	.516
	YGS2	54,90	7,49		
	YGS3	55,00	7,10		
	YGS4	55,18	6,41		
	YGS5	56,24	7,36		
	YGS6	53,00	7,61		

Bu araştırmada yanıt aranan yedinci alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS’ de aldığı puana göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?”, yirminci alt problem ise "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin üniversitede okumak istedikleri bölümle ilgili olarak YGS’ de aldığı puanlara göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin okumak istedikleri bölümle ilgili YGS’de aldıkları puanlara göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.4.4.’te verilmiştir.

Tablo 5.4.4. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okumak İstedikleri Bölümün Puan Türlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	Okumak İstenilen Bölümle İlgili YGS’de Alınan Puan	Ort.	SS	X ²	P
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	0-250	59,37	11,67	9,746	.045*
	251-300	58,45	11,63		
	301-350	59,50	12,26		
	351-400	58,00	11,34		
	401-450	51,53	13,15		
Koruyucu/İstekçi Tutum	0-250	38,69	9,67	9,740	.045*
	251-300	43,98	11,04		
	301-350	39,71	12,47		
	351-400	40,57	11,31		
	401-450	39,93	10,86		
Otoriter Tutum	0-250	21,41	7,91	7,776	.100
	251-300	24,45	8,55		
	301-350	22,15	8,69		
	351-400	23,61	8,90		
	401-450	23,43	6,72		
2. Akademik Erteleme Ölçeği					
2. Akademik Erteleme Ölçeği	0-250	55,00	7,96	3,941	.414
	251-300	56,84	7,99		
	301-350	56,70	7,65		
	351-400	55,88	8,54		
	401-450	55,93	7,73		

Analiz sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin okumak istedikleri bölümle ilgili YGS’de aldıkları puan türü kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu ve koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır ($p < .05$). Demokratik ana baba tutumu puanlarının en düşük olduğu grubun YGS’den 401-450 arası puan alan öğrenciler olduğu görülürken;

en yüksek olduğu grubun YGS'den 301-350 arası puan alan öğrenciler olduğu görülmüştür. Korucuyu/istekçi anne-baba tutumu puanları incelendiğinde ise en yüksek olan grubun YGS'den 251-300 arası puan olan öğrenciler olduğu; en düşük olduğu grubun ise YGS'den 0-250 arası puan alan öğrenciler olduğu görülmüştür. Katılımcıların okumak istedikleri bölümle ilgili YGS'den aldıkları puan kategorileri arasında otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın olmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının okumak istedikleri bölümle ilgili YGS'den aldıkları puanlara göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Bu araştırmada yanıt aranan sekizinci alt problem "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin 12. sınıf 1. dönem karnesinde başarısız dersinin olup olmamasına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?", yirmi birinci alt problem ise "Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin 12. sınıf 1. dönem karnesinde başarısız dersinin olup olmamasına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin 1. Dönemde başarısız derse sahip olma durumlarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan t testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.4.5.'te verilmiştir.

Tablo 5.4.5. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	12. sınıf 1. Dönemde Başarısız Derse Sahip Olma Durumu	Ort.	SS	t	p
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	Var	58,78	10,18	0,420	.675
	Yok	58,03	12,42		
Koruyucu/İstekçi Tutum	Var	43,19	9,90	1,979	.049
	Yok	39,95	11,27		
Otoriter Tutum	Var	23,76	8,07	0,932	.352
	Yok	22,61	8,37		
2. Akademik Erteleme Ölçeği					
	Var	57,02	8,38	1,053	.293
	Yok	55,77	7,86		

Analiz sonucunda 12. sınıfın 1. döneminde başarısız derse sahip olan ve başarısız dersi olmayan öğrenciler arasında demokratik anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı düzeyde bir farkın bulunmadığı görülmüştür ($p>.05$). Ancak koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları bakımından 1. dönemde başarısız dersi olan ve başarısız dersi olmayan öğrenciler arasında düşük düzeyde anlamlı bir farkın olduğu bulgulanmıştır ($p<.05$). Koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanının başarısız derse sahip olan öğrencilerde başarısız dersi bulunmayan öğrencilere oranla anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının 12. sınıf 1. dönemde başarısız derse sahip olma durumuna göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Bu araştırmada yanıt aranan yirmi sekizinci alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin 12. sınıf 1. dönem karne notlarına göre anne-baba tutum puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?”, yirmi dokuzuncu alt problem ise “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin 12. sınıf 1. dönem karne notlarına göre akademik erteleme puanları bakımından anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin 12. sınıf 1. dönem karne notlarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5.4.6.’da verilmiştir.

Analiz sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin 12.sınıf 1.dönem karne notu kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının 12.sınıf 1.dönem karne notlarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Tablo 5.4.6. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin 12. Sınıf 1. Dönem Karne Notlarına Göre Anne-Baba Tutumları ve Akademik Erteleme Puanlarının Karşılaştırılması

	12. sınıf 1. Dönem Karne Notu	Ort.	SS	X ²	P
1. Anne-Baba Tutum Ölçeği					
Demokratik Tutum	50-59	55,00	11,91	0,883	.643
	60-69	56,52	13,97		
	70-84	58,53	10,85		
	85-100	59,29	12,74		
Koruyucu/İstekçi Tutum	50-59	46,22	9,20	2,679	.262
	60-69	41,17	11,42		
	70-84	40,51	10,89		
	85-100	39,35	11,41		
Otoriter Tutum	50-59	25,11	5,13	3,543	.170
	60-69	25,01	10,01		
	70-84	22,68	7,92		
	85-100	20,86	7,41		
2. Akademik Erteleme Ölçeği					
	50-59	59,11	6,82	1,944	.378
	60-69	55,06	7,43		
	70-84	56,11	8,53		
	85-100	56,22	7,18		

5.5. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanları ile Akademik Erteleme Puanları Arasındaki Korelasyonun İncelenmesi

Bu araştırmada yanıt aranan otuzuncu alt problem “Lise son sınıfta öğrenimine devam eden ergenlerin akademik erteleme puanları ile anne-baba tutum puanları arasında ilişki var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Lise son sınıf öğrencilerinin demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumları ile akademik erteleme ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analizine ait veriler Tablo 5.5.1.’de verilmiştir.

Tablo 5.5.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumu Puanları ile Akademik Erteleme Puanları Arasındaki Korelasyon

Ölçekler	Akademik Erteleme Puanları		
	N	Pearson (r)	p
Anne-Baba Tutum Ölçeği			
Demokratik Tutum	300	-0,101	.081
Koruyucu/İstekçi Tutum	300	0,286	.000*
Otoriter Tutum	300	0,342	.000*

Analiz sonucunda akademik erteleme puanları ile demokratik anne-baba tutumu puanları arasında anlamlı bir korelasyonun olmadığı bulgulanmıştır. Ancak akademik erteleme ile koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı pozitif yönde düşük güçte bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır. Koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür. Bununla birlikte otoriter anne-baba tutum puanları ile akademik erteleme puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı pozitif yönde orta güçte bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır. Otoriter anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür.

6. TARTIŞMA

6.1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanlarının ve Akademik Erteleme Puanlarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

- Öğrencilerin cinsiyetlerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan analiz sonuçlarına göre kadın ve erkek öğrenciler arasında demokratik anne-baba tutumu ve koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı düzeyde bir fark olmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$). Ancak otoriter tutum puanları bakımından karşılaştırıldığında kadın ve erkek öğrenciler arasında orta düzeyde anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<.01$). Erkek öğrencilerin otoriter anne-baba tutumu puanlarının kadın öğrencilere oranla anlamlı derece yüksek olduğu görülmüştür.

Akademik erteleme puanları incelendiğinde kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$).

Öğrencilerin gelir düzeylerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan analiz sonuçlarına göre demokratik anne-baba tutumu ($p<.01$), koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ($p<.01$) ve otoriter anne-baba tutumu ($p<.05$) puanları bakımından öğrencilerin gelir düzeyleri kategorileri arasında anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır. Farkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey Post-hoc testi sonuçlarına göre düşük gelire sahip çocukların demokratik tutum puanlarının orta düzeyde gelire sahip çocuklara oranla anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür. Bununla birlikte düşük gelir düzeyine sahip çocukların koruyucu/istekçi tutum puanlarının orta gelir düzeyine sahip çocuklara oranla anlamlı derecede yüksek olduğu bulgulanmıştır. Otoriter tutum puanları incelendiğinde ise yüksek gelir düzeyine sahip çocukların puanlarının orta gelir düzeyine sahip çocuklara oranla anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Demiriz ve Öğretir (2007)'in toplam 300 ile yaptığı, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki on yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi amacıyla yaptıkları araştırma sonucunda da buna benzer olarak; alt sosyo-ekonomik düzeydeki annelerin daha koruyucu, annelik rolünü daha fazla reddeden ve daha sıkı disiplin

uygulayan kişiler oldukları, annelerin çocuk sayısına göre farklı tutumlar sergiledikleri ve çalışmayan annelerin çalışan annelere göre aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumuna sahip oldukları saptanmıştır.

Öğrencilerin gelir düzeylerine göre akademik erteleme puanları karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin anne-baba birliktelik durumlarına göre akademik erteleme ve ana baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan anne babası evli, anne babası boşanmış ve ebeveynlerinden biri vefat etmiş öğrenciler arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter ana baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise anne-baba birliktelik durumlarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin kardeş sayılarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan analiz sonucunda sonucunda lise son sınıf öğrencilerinin kardeş sayıları kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise kardeş sayılarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin doğum sıralarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan analiz sonucunda lise son sınıf öğrencilerinin doğum sırası kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter ana baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise doğum sırasına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin annelerinin eğitim durumları kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir

farklılık bulunmamıştır($p>.05$). Ancak alan yazınında Yılmaz (2001)'in eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda ise anne eğitim düzeyi ile akademik yeterlik, akademik başarı, fiziksel görünüm, bütünsel özdeğer ve sosyal onay arasındaki ilişkilerin olumlu olduğu ve annenin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kendilerini olumlu algılamalarının da arttığı ile demokratik anne baba tutumunun öğrencilerin olumlu benlik algıları ile akademik başarılarını etkilediği saptanmıştır.

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise annelerinin eğitim durumlarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda lise son sınıfa giden öğrencilerin babalarının eğitim durumları kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise babalarının eğitim durumlarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

6.2. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanlarının ve Akademik Erteleme Puanlarının Akademik Başarı ve Hedeflerine Yönelik Sorulara Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

- Lise son sınıf öğrencilerinin okul türlerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre lise son sınıfa giden öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanları incelendiğinde ise öğrenim gördükleri okul türleri arasında düşük düzeyde anlamlı bir farkın olduğu bulgulanmıştır ($p<.05$). Akademik erteleme puan ortalamalarının en düşük olduğu

grubun meslek lisesi grubu olduğu, en yüksek olduğu grubun ise fen lisesi grubu olduğu görülmüştür.

- Lise son sınıf öğrencilerinin okumak istedikleri bölümün puan türlerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre lise son sınıfa giden öğrencilerin okumak istedikleri bölümün puan türü kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter ana baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ise okumak istedikleri bölümün puan türüne göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin okumak istedikleri bölümle ilgili YGS puan türlerine göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre lise son sınıfa giden öğrencilerin okumak istedikleri bölümle ilgili YGS puan türü kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının okumak istedikleri bölümle ilgili YGS puan türüne göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin okumak istedikleri bölümle ilgili YGS’de aldıkları puanlara göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre lise son sınıfa giden öğrencilerin okumak istedikleri bölümle ilgili YGS’de aldıkları puan türü kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu ve koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır ($p<.05$). Demokratik ana baba tutumu puanlarının en düşük olduğu grubun YGS’den 401-450 arası puan alan öğrenciler olduğu görülürken; en yüksek olduğu grubun YGS’den 301-350 arası puan alan öğrenciler olduğu görülmüştür. Korucuyu/istekçi anne-baba tutumu puanları incelendiğinde ise en yüksek olan grubun YGS’den 251-300 arası puan olan öğrenciler olduğu; en düşük olduğu grubun ise YGS’den 0-250 arası puan alan öğrenciler olduğu görülmüştür. Katılımcıların okumak istedikleri bölümle ilgili YGS’den aldıkları puan kategorileri arasında otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın olmadığı bulgulanmıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının okumak istedikleri bölümle ilgili YGS'den aldıkları puanlara göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin 1. Dönemde başarısız derse sahip olma durumlarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan t testi sonuçlarına göre 12. sınıfın 1. döneminde başarısız derse sahip olan ve başarısız dersi olmayan öğrenciler arasında demokratik anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı düzeyde bir farkın bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$). Ancak koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları bakımından 1. dönemde başarısız dersi olan ve başarısız dersi olmayan öğrenciler arasında düşük düzeyde anlamlı bir farkın olduğu bulgulanmıştır ($p<.05$). koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanının başarısız derse sahip olan öğrencilerde başarısız dersi bulunmayan öğrencilere oranla anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Taris ve Bok (1996) tarafından 1023 lise öğrencisinin katılımı ile yapılan anne-baba tutumu, çocuğun yaşı, sosyo-ekonomik düzeyi ve cinsiyetinin eğitim başarısı üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmada çıkan sonuçlar da bizim sonucumuzu destekler niteliktedir; anne babasını sıcak ve sevgi dolu olarak algılayan gençlerin, aşırı koruyucu olarak algılayanlara oranla daha başarılı oldukları ve eğitimlerini kesintisiz tamamladıklarını belirlemişlerdir.

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının 12. sınıf 1. dönemde başarısız derse sahip olma durumuna göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

- Lise son sınıf öğrencilerinin 12. sınıf 1. dönem karne notlarına göre akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını karşılaştırmak için yapılan Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre lise son sınıfa giden öğrencilerin 12.sınıf 1.dönem karne notu kategorileri arasında demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumu puanları bakımından anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Öğrencilerin akademik erteleme puanlarının 12.sınıf 1.dönem karne notlarına göre değişmediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

6.3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutum Puanları ile Akademik Erteleme Puanları Arasındaki Korelasyonun İncelenmesine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Lise son sınıf öğrencilerinin demokratik anne-baba tutumu, koruyucu/istekçi anne-baba tutumu ve otoriter anne-baba tutumları ile akademik erteleme ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonucunda akademik erteleme puanları ile demokratik anne-baba tutumu puanları arasında anlamlı bir korelasyonun olmadığı bulgulanmıştır. Bunun nedeni Taris ve Bok (1996)'un anne-baba tutumu, çocuğun yaşı, sosyo-ekonomik düzeyi ve cinsiyetinin eğitim başarısı üzerindeki etkisinin inceledikleri araştırmasında çıkan sonuç ile açıklanabilir; anne babasını sıcak ve sevgi dolu olarak algılayan gençlerin, aşırı koruyucu olarak algılayanlara oranla daha başarılı oldukları ve eğitimlerini kesintisiz tamamladıklarını belirlemişlerdir. Dolayısıyla demokratik anne baba tutumuna sahip olan ergenlerin akademik erteleme davranıcı sergilemesini beklememekteyiz.

Ancak akademik erteleme ile koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı pozitif yönde düşük güçte bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır. Koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür. Bununla birlikte otoriter anne-baba tutum puanları ile akademik erteleme puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı pozitif yönde orta güçte bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır. Otoriter anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür. Ferrari ve Olivette (1994) anne-baba otoritesi, işlevsel olmayan erteleme ve öfke arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sonuçlara bulgularımızı destekler niteliktedir; onlara izin verici anne veya baba tutumları ile katılımcıların erteleme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte otoriter babalar karar vermeyi erteleme eğilimi ve kaçınan erteleme eğilimi gösteren kızlar yetiştirirken, tersine açıklayıcı-otoriter babaların kızlarıysa erteleme eğilimi göstermemektedirler. Ayrıca kadınların otoriter baba tutumuna karşı hissettikleri öfkeyi ertelemeyi kullanarak ifade ettikleri belirtilmektedir.

Anababa kontrolü ve karar vermeyi erteleme arasındaki ilişkiyi inceledikleri diğer bir çalışmada da (Ferrari ve Olivette, 1993) sonuçlar her iki ebeveynini de

otoriter olarak algılayan kişilerin daha fazla kronik kararsızlık eğilimi geliştirdiklerini göstermektedir. Ayrıca anababa otoritesinin kişinin karar vermeyi ertelemesinde dolaylı bir etkisinin olabileceği de belirtilmektedir. Kararsız oluş ise ertlemeyi beraberinde getirmektedir.

Yılmaz (2001) da aynı şekilde eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı araştırmasına demokratik anne baba tutumunun öğrencilerin olumlu benlik algıları ile akademik başarılarını etkilediği saptanmıştır.

6.4. Öneriler

Bu araştırma Bakırköy’de random seçilen iki dershanede lise son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Türkiye’nin çeşitli coğrafi bölgeleri ve farklı kültürlerindeki lise öğrencilerine aynı çalışma yapılarak sonuçlar tekrar değerlendirilebilir. Yalnızca lise öğrencileriyle değil üniversite ve ilköğretim seviyelerindeki öğrencilerle de araştırmalar yapılarak araştırma genişletilebilir. Böylece daha fazla örnekleme ulaşılmış olur.

Yapılacak yeni araştırmada kullanılan ölçeklere farklı ölçekler eklenerek anne-baba tutumları ve akademik erteleme davranışı daha kapsamlı bir şekilde ölçülebilir.

Lise çağı ergenlerde problem yaratan akademik erteleme davranışı için aralıklı ölçümler yapılarak okullardaki rehberlik servislerince risk gruplarını belirlenebilir. Bu risk grupları ile bilinçlendirme çalışmaları yaparak problemleri akademik erteleme ortadan kaldırılması sağlanabilir. Sadece risk grupları ya da sadece ergenler değil bilinçli tüm öğrenciler, aileleri ve öğretmenlere çeşitli seminerler verilerek akademik erteleme etkileri ve algılanan anne-baba tutumlarının ne gibi sonuçlara yol açtığı anlatılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Adams, J. F., (1995). *Ergenliği Anlamak*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Akbaý, S. E. (2009). *Cinsiyete Göre niversite đrencilerinde Akademik Erteleme Davranıřı: Akademik Güdülenme, Akademik zyeterlik ve Akademik Yüklenme Stillерinin Rolü*. Yayınlanmamıř yüksek lisans tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi.
- Akkaya, E. (2007). *Eğitim Fakültesi ğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Cinsiyet, Yaş, Akademik Başarı, Mükemmeliyetçilik ve Depresyonun Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksaray, S. (1992). *Adölesanların Benlik İmajlarını Etkileyen Etmenlerden Anne Baba Tutum Algısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: ukurova Üniversitesi.
- Alisinanoğlu, F. (1995). *niversite ğrencilerinin Ben (Ego) Durumları ile Ana-Baba Tutumlarını Algılamalarını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Aydın, B. (1997). *ocuk ve Ergen Psikolojisi* (4.baskı). İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Aydoğan, D. (2008), *Akademik Erteleme Davranışının Benlik Saygısı, Durumluluk Kaygı ve zyeterlik ile Açıklanabilirliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Aydoğan, D. ve zbay, Y. (2009). *Akademik erteleme davranışı ve akademik başarı, benlik saygısı ve kaygı ilişkisi*. X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, 2122-23 Ekim, Adana.
- Balkıs, M. (2006). *ğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğiliminin, Düşünme ve Karar Verme Tarzları İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Balkıs, M., Duru, E. ve Duru, S. (2007). *Akademik Erteleme Eğilimi, ğrenme ve alışma Stratejileri İlişkisi*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, 17-19 Ekim, eşme, İzmir.

Balkıs, M. ve Duru, E. (2010). Akademik Erteleme Eğilimi, Akademik Başarı İlişkisinde Genel ve Performans Benlik Saygısının Rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27: 159-170.

Beswick, G., Rothblum, E. D. ve Mann, L. (1988). Psychological Antecedents of Student Procrastination. *Australian Psychologist*, 23, 207-217

Blunt, A. K., ve Pychyl, T. A. (2000). Task Aversiveness and Procrastination: a Multidimensional Approach to Task Aversiveness Across Stages of Personal Projects. *Personality and Individual Differences*, 28, 153-167.

Bostan, S. (1993). *14-16 Yaş Ergenlerin Uyum Düzeylerinin ve Anne Baba Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Bozkurt, N. (2004). Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim* 29(133); 52–59.

Brownlow, S. ve Reasinger, D. R. (2000). Putting off Until Tomorrow What is Better Done Today: Academic Procrastination as A Function of Motivation Toward College Work. *Journal of Social Behavior & Personality*. 15-34.

Burka, J. B. ve Yuen, L. M. (1983). *Procrastination: Why You Do It, What To Do About It*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Busko, D. A. (1998). *Causes and Consequences of Perfectionism and Procrastination: A Structural Equation Model*. Unpublished Master's Tesis, University of Guelph, Canada.

Cerit, T. (2007). *Ergenlerin Aile İlişkilerini Algılamalarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Chissom, B., ve Iran-Nejad, A. (1992). Development of an instrument to assess learning strategies. *Psychological Reports*, 71, 1001-1002.

Clark, J. L., ve Hill, O. W. (1994). Academic Procrastination Among African American College Students. *Psychological Reports*, 75, 931-936.

Çakıcı, Ç. D. (2003), *Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Genel Erteleme ve Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çıkrıkçı, S. (1999). *Ankara İl Merkezinde Resmi Banka Anaokullarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Okul Olgunluğu ile Aile Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Çuhadaroğlu, F. (1996). Adolesansta Psikolojik Gelişim Özellikleri. *Katkı Pediatri Dergisi*.17: (5) Eylül-Ekim. (783-788).

Çuhadaroğlu, F., Canat, S., Kılıç, E., Şenol, S., Rugancı, N., Öncü, B., Hoşgör, A., Işıklı, S. ve Avcı, A. (2004). Ergen ve ruhsal sorunları. "Durum Saptama Çalışması". Türkiye Bilimler Akademisi Raporları, 213s., İstanbul.

Demiriz, S. ve Öğretir A.D. (2007). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1); 105-122.

Deniz, M.E, Traş, Z. ve Aydoğan, D. (2007). Akademik Erteleme ve Denetim Odağının Duygusal Zeka Yeteneklerine Göre İncelenmesi. *IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Deniz, M. E., Traş, Z. ve Aydoğan, D. (2007). *Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğilimi ve Karar Verme Stratejileri*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, 17-19 Ekim, Çeşme, İzmir.

Dinçer, B. (2008). *Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algılamaları İle Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Döğücü, F. (2004). *Tosya İlçesinde Farklı Liselerde Öğrenim Gören Ergenlerin Arkadaş İlişkilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dönmezer, G. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık

Dryden, W. (2000). *Ertelemek Yaşamı Kaçırmaktır*. Günhan Günay (Çev.). İstanbul: Rota Yayınları.

Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana Babalar*. (4.baskı) İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar Stratejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Elkind, D. (1978). Erik Erikson: İnsanda gelişimin sekiz evresi (A. Dönmez, Çev.). *Dialogue*, 11(1), 3-13.

Ellis, A., ve Knaus, W. J. (1977). *Overcoming Procrastination*. NY: A Signet Book.

Erbil, N., Divan, Z. ve Önder, P. (2006). Ergenlerin Benlik Saygısına Ailelerinin Tutum ve Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(10); 7-15.

Ertem, Ü. ve Yazıcı, S. (2006). Ergenlik Döneminde Psiko-Sosyal Sorunlar ve Depresyon. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9); 7-12.

- Farran, B. (2004). Predictors of Academic Procrastination in College Students. Unpublished Doctoral Dissertation. Fordham University. ABD.
- Ferrari, J. R. (1992). Procrastinators and Perfect Behavior: An Exploratory Factor Analysis of Self-Presentation, Self-Awareness, and Selfhandicapping Components. *Journal of Research in Personality*, 26, 75-84.
- Ferrari, J. R. (2000). Procrastination and Attention: Factor Analysis of Attention Deficit, Boredomness, Intelligence, Self-Esteem, and Task Delay Frequencies. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15 (5), 185-196.
- Ferrari, J.R. ve Beck, B. (1998). Affective Responses Before and After Fraudulent Excuses by Academic Procrastinators. *Education*, 118, 529-537.
- Ferrari, J. R., Harriott, J., ve Zimmerman, M. (1999). The Social Support Networks of Procrastinators: Friends or Family in Times of Trouble? *Personality and Individual Differences*, 26, 321–334.
- Ferrari, J. R. Johnson, J. L., ve McCown, W. G. (1995). *Procrastination and Task Avoidance: Theory, Research, and Treatment*. New York: Plenum Press.
- Ferrari, J R.; Keane, S. M.; Wolfe, R. N.; Beck, Brett L. (1998). The Antecedents and Consequences of Academic Excuse-Making: Examining Individual Differences in Procrastination. *Research in Higher Education*, 39 (2), 199-215.
- Ferrari, J. R., Driscoll, M., Diaz-Morales ve Juan Francisco (2007). Examining The Self of Chronic Procrastinators: Actual, Ought and Undesired Attributes. *Individual Differences Research*, 5(2), 115-123.
- Ferrari, J.ve Morales, J. (2007). Examining the Self of Chronic Procrastinators: Actual, Ought and Undesired Attributes. *Personality and Individual Differences*. 5(2), 115–123.
- Ferrari, J. R., ve Olivette, M. J. (1993). Perception of Parental Control and the Development of Indecision Among Late Adolescent Females. *Adolescence*, 28(112), 963.
- Ferrari, J. R., ve Olivette, M. J. (1994). Parental Authority and the Development of Female Dysfunctional Procrastination. *Journal of Research in Personality*, 28, 87–100.
- Ferrari, J. R. ve Pychyl, T. A. (eds) (2000). The Scientific Study of Procrastination: Where Have We Been and Where Are We Going? *Journal of Social Behavior and Personality* [Special Issue], 15, vii-viii.
- Ferrari, J. R., Wolfe, R. N., Wesley, J. C., Schoff, L. A., ve Beck, B. L. (1995). Ego identity and academic procrastination among university students. *Journal of College Student Development*, 36, 361–367.

Franziska, D., Manfred, H. ve Stefan, F. (2007). Individual Values, Learning Routines and Academic Procrastination. *British Journal of Educational Psychology*, 77 (4), 893-906.

Gander, J. M. ve Gardiner, W.H. (2007). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Bekir Onur (Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.

Gazeloğlu, C. (2000). *İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Psiko-Sosyal Gelişimine Anababa Tutumunun Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Geçtan, E. (1995). *İnsan olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gençtan, E. (2000a). *Psikanaliz ve Sonrası*. (9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gençtan, E. (2000b). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar* (15.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gül, S.K. ve Güneş, İ.D. (2009). Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(1). 80- 100.

Gülebağlan, C. (2003). *Öğretmenlerin İşleri Son Ana Ertelemelerinin Mesleki Yeterlik Alguları Mesleki Deneyimleri ve Branşları Bakımından Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güner, D. (2007). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Erteleme Eğilimleri ve Kaygı Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güneş, T. (1993). *Ana Baba Tutumları ile Diğer Bazı Değişkenlerin Lise Öğrencilerinin Mesleki İlgilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Harriott, J., ve Ferrari, J. R. (1996). Prevalence of Procrastination Among Samples of Adults. *Psychological Reports*, 78, 611-616.

Hatunoğlu, A. (1994). *Ana-baba Tutumları ile Saldırganlık Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Haycock, L. A., McCarthy, P., ve Skay, C. L. (1998). Procrastination in College Students: the Role of Self-Efficacy and Anxiety. *Journal of Counseling & Development*, 76, 317-324.

Herken, H. (1997). *Gençlerin sigara kullanma davranışına anne-baba tutumunun, sosyo kültürel değişkenlerin ve sosyal öğrenmenin etkileri*. Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

Hill, M., Hill, D., Chabot, A., ve Barral, J. (1978). A survey of college faculty and student procrastination. *College Students Personal Journal*, 12, 256-262.

Hortaçsu, N. (1997). *İnsan ilişkileri*. 2. Baskı., İmge Kitabevi, 189 s., Ankara.

Howell, A. ve Watson, D. C. (2007). Procrastination: Associations with Achievement Goal Orientation and Learning Strategies. *Personality and Individual Differences*, 43, 167–178

Howell, A. ve Buro, K. (2008). Implicit Beliefs, Achievement Goals, and Procrastination: A Mediational Analysis. *Learning and Individual Differences*.

Humpyres, T. (1998). *Çocuk Eğitiminin Anahtarı*. Tanju Anapa (Çev.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Işıklı, S., Avcı, A. (2004). Ergen ve Ruhsal Sorunlar. Durum Saptama Çalışması, *Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Raporları*, Ankara.

İkizoğlu, M. (1993). *Demokratik ve Otoriter Ana-Baba Tutumlarının, Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Johnson, J. L. ve Bloom, A. M. (1995). An Analysis of The Contribution of The Five Factors of Personality to Variance in Academic Procrastination. *Personality and Individual Differences*, 18, 127-133.

Kagan, M., Çakır, O., İlhan, T. ve Kandemir, M. (2010). The Explanation of The Academic Procrastination Behaviour of University Students with Perfectionism, Obsessive – Compulsive and Five Factor Personality Traits. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2, 2121–2125.

Kağan ve Sevim (2007). *Üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışını açıklayan değişkenlerin belirlenmesi*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, 17-19 Ekim, Çeşme, İzmir.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi

Kandemir, M. (2010). *Akademik Erteleme Davranışını Açıklayıcı Bir Model*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karadayı, F. (1994). Üniversite Gençlerinin Algılanan Ana-Baba Tutumları, Ana Babayla İlişkileri ve Bunların Bazı Kişilik Özellikleri İle Bağlantısı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(32); 15-25.

Karadeniz, A. (1994). *Lise Son Sınıf Öğrencileri Üzerinde Demokratik ve Otoriter Olarak Algılanan Ana-Baba Tutumlarıyla Çeşitli Mesleki Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi,

Kapıkıran, N. A. (2008). Başarı sorumluluğunun ve başarı kaygısının psikopatolojik belirtilerle ilişkisinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (23), 140-149.

Karasar, N. (2004). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. (12. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kehale, D. (2002). *Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Algıladıkları Annebaba Davranışları, Kendilik Algısı ve Empatik Beceri Düzeyleri ve Bunla Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Knaus, W.J. (1998). *Do It Now! Break the Procrastination Habit*. New York: John WileyveSons, Inc.

Koç, A. (2000). *Ergenlerin Sosyal Uyumunu Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Koptagel, G. (1981). *Ruhsal Etkileşim Açısından Çocuk ve Aile*. İstanbul: AK Yayınları.

Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi*. (5.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik dönemi. Ailede Çocuk Eğitimi*. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını, s.103-134, Ankara.

Kuzgun, Y.(1972). *Anne-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Enstitüsü.

Kuzgun, Y. (1991). *Ana-Baba Çocuk İlişkileri. Aile Yazıları 3*. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, s. 115-122, Ankara.

Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu J. (2005). Anne-Baba Tutumları Ölçeği Edit: Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı: *Pdr'de Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Lamborn, S. (1991). Patterns of Competence and Adjustment Among Adolescents From Authoritative, Authoritarian, Indulgent and Neglectful Families. *Child Development*, 62(5); 1049-1065.

Larson, R., Wilson, S., Brown, B.B., Furstenburg, F.F. ve Verma, S. (2002). Changes in Adolescents Interpersonal Experiences: Are They Being Prepared for Adult Relationships in The 21st Century?. *Journal of Research on Adolescence*, 13; 31-68.

Lay, C. H. (1986). At Last, My Research Article on Procrastination. *Journal of Research in Personality*, 20, 474-495.

Lay, C. H. (1988). A Modal Profile Analysis of Procrastinators: A Search for Types. *Personality and Individual Differences*, 8(5), 705-714.

Lay, C. H., ve Burns, P. (1991). Intentions and behavior in studying for an examination: The role of trait procrastination and its interaction with optimism. *Journal of Social Behavior and Personality*, 6, 605-617.

McCown, W., Petzel, T., ve Rupert, P. (1987). An Experimental Study of Some Hypothesized Behaviors and Personality Variables of College Student Procrastinators. *Personality and Individual Differences*, 8, 781-786.

Milgram, N. A. (1991). Procrastination. *Encyclopedia of Human Biology*. 6, (New York, Academic Press), 149-155.

Milgram, N, Mey-Tal, G. ve Levison, Y. (1998). Procrastination, Generalized or Specific, in College Students and Their Parents. *Personality and Individual Differences*, 25, 297-316.

Musağaoğlu, C. (2004). *Ergenlik Sürecinde Özerkliğin Gelişimi ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi

Nar, E. (2006). *Kimse beni anlamıyor*. (1. Baskı.). İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılık.

Morris, G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak (Psikolojiye Giriş)*. H. B. Ayvaşık ve M. Sayıl, (Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Onwuegbuzie, A. J. (2004). Academic Procrastination and Statistics Anxiety. *Assessment ve Evaluation in Higher Education*, 29 (1), 3-19.

Orpen, C. (1998). The Causes and Consequences of Academic Procrastination:A Research Note. *Westminster Studies in Education*, 21.

Örgün, S. (2000). *Anne Baba Tutumları ile 8.Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Özatça, A. (2009). *Ergenlerde Sosyal ve Duygusal Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Aile İlişkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Özbay, H ve Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. (3.baskı). İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş.

Özbay, H.M. (2000). *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğine Başvuran Ergenlerin Kendilerini Algılamalarıyla Başvurmayanların Kendilerini Algılamalarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Öztürk, İ. (1990). *Ana-Baba Tutumlarının Üniversite Öğrencilerinin Bağımsızlık, Duyguları Anlama, Yakınlık, Başatlık, Kendini Suçlama ve Saldırganlık Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Öztürk, M. (2007). *Çocuk Psikiyatrisi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları
- Öztürk-Kılıç, E. (1994). Ergenlik döneminde aile ve arkadaş ilişkileri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 5 (2), 113-118.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge Ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne- Babaların Çocuk Yetiştirme İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Palmonari, A., Kirchler, E. & Pombeni, M.L.(1991). Differential Effects of Identification With Family and Peers on Coping With Developmental Tasks in Adolescence. *European Journal of Social Psychology*, 21, 381-402.
- Pfister, T. (2002). The Effect of Self-Monitoring on academic Procrastination, Self Efficacy and Achievement. The Florida State University College of Education. Florida.
- Piaget, J. (2004). *Çocukta Zihinsel Gelişim* (Çev. H. Portakal,). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Pychyl, T. A., Morin, R. W., ve Salmon, B. R. (2000). Procrastination and The Planning Fallacy: An Examination of The Study Habits of University Students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 135-152.
- Pychyl, T. A., Coplan, R. J., ve Reid, P. A. (2002). Parenting and Procrastination: Gender Differences in the Relations Between Procrastination, Parenting Style and self-Worth in Early Adolescence. *Personality and Individual Differences*, 33, 271–285.
- Roberts, M.S. (1997). *Yaşamı Ertelemeyin*. (Çev. Levent Kartal). İstanbul: Mavi Okyanus Yayıncılık.
- Roig, M. ve Bridges, K.R. (1996). Academic Procrastination and Irrational Thinking - A Reexamination With Context Controlled, *Personality and individual differences*, 22(6); 941-944
- Rothblum, E. D., Solomon, L. J., ve Murakami, J. (1986). Affective, Cognitive, and Behavioral Differences Between High and Low Procrastinators. *Journal of Counseling Psychology*, 33(4), 387-394.
- Sarioğlu, A. F., (2011). *Öğretmen Adaylarının Akademik Erteleme Eğilimi İle Mükemmelliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış

yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

Saruhan, N. (1996). *Ankara İl Merkezinde Lise Son Sınıfa Devam Eden Öğrencilerin Atılganlıkları ile Ana ve Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Sayıl, M., Uçanok, Z. ve Güre, A. (2002). Erken Ergenlik Döneminde Duygusu, Gereksinimler, Aileyle Çatışma Alanları ve Benlik Kavramı: Betimsel Bir İnceleme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 9 (3), 155-166.

Sayiner, B., Köknel, Ö. ve Turanlı M. (2005). Lise Öğrencilerinde Ana-Baba Tutumun Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 193-212.

Schouwenburg, H. C., Lay, C.H., Pychyl, T. A. ve Ferrari, J. R. (2004). Counseling the procrastinator in academic settings. *American Psychological Association*. Washington, DC 20090-2984.

Selçuk, Z. (2009). *Eğitim Psikolojisi*. (17. Baskı). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Semerci, B. (2007). *Ergen Ruh Sağlığı*, (2.basım). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Senecal, C., Koestner, R., ve Vallerand, R. J.(1995). Self-Regulation and Academic Procrastination. *Journal of Social Psychology*, 135, 607-619.

Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. (2.baskı). Ankara: Spot Matbaacılık.

Shanahan, M. J., ve Pychyl, T. A. (2007). An Ego Identity Perspective on Volitional Action: Identity Status, Agency, and Procrastination. *Personality and Individual Differences*, 43, 901–911

Solomon, L. J., ve Rothblum, E. D. (1984). Academic Procrastination: Frequency and Cognitive-Behavioral Correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509

Sommer, W. G. (1990). Procrastination and cramming: How adept students ace the system. *Journal of American College Health*, 39 (1), 5-10.

Steel, P. Brothen, T., ve Wambach, C. (2001). Procrastination and personality performance and mood. *Personality and Individual Differences*, 30, 95-106.

Steel, P. (2002). *The Measurement and Nature of Procrastination*. Unpublished Doctoral Thesis, University of Minnesota.

Steinberg, L.(2005). Cognitive and Affective Development in Adolescence. *Trends in Cognitive Science*, 9, 69-74.

Şahin, D. ve Güvenç, G. (1996). Ergenlerde Aile Algısı Ve Benlik Algısı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(38); 22-32.

Şendil, G. (2003). *Çocuk, Ergen ve Anne Baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.

Şemin, R. (1992). *Gençlik psikolojisi*. (3. Baskı.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Taris, T.W. ve Bok, I.A. (1996). Parenting Environment and Scholastic Achievement During Adolescence: A Retrospective Study. *International Journal of Adolescence and Youth*. 6; 223-244.

Tice, D. M., ve Baumeister, R. F. (1997). Longitudinal Study of Procrastination, Performance, Stress, and Health: The Costs and Benefits of Dawdling. *Psychological Science*. 8, 454-458.

Tola, D. (2003). *İlkokul 5.Sınıf Çocuklarında Ahlaki Yargı ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Tuckman, B. W. (1991). The development and concurrent validity of the procrastination scale. *Educational & Psychological Measurement*, 51, 473-481.

Tuzgöl, M. (1998). *Ana-Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

TÜBA – UNFPA Nüfus ve Kalkınma Stratejileri Alt Programı, Türkiye Bilimler Akademisi Raporları. “Ergen ve Ruhsal Sorunları - Durum Saptama Çalışması” (Sayı:4), Ankara, 20. 2004.

Ulukol, B. (2001). İki Farklı Lisede Okuyan Ergenlerin Davranış Özellikleri. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 2; 56-61.

Uzun Özer, B. (2005). *Akademik erteleme davranışı: yaygınlığı, olası sebepleri, cinsiyet farkı ve akademik başarısıyla olan ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uzun, B. ve Demir, A. (2011). *Engellenmeye Tahammülsüzlüğün Akademik Ertelemedeki Rolü*. XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, Ege Üniversitesi, İzmir.

Uzun Özer, B., Demir, A., ve Ferrari, J. R. (2009). Exploring Academic Procrastination Among Turkish Students: Possible Gender Differences in Prevalence and Excuses. *Journal of Social Psychology*, 149 (2), 241-257.

Vacha, E. F. ve McBride, M. J. (1993). Cramming: a barrier to student success, a way to beat the system, or an effective learning strategy. *College Student Journal*, 27, 2-11.

VandenBos G.R. (Ed.). (2010). The APA Dictionary of Psychology. Washington: Electronic Reproduction. Hathi Trust Digital Library.

Vestervelt, C. M. (2000). *An Examination of the Content and Construct Validity of Four Measures of Procrastination*. Unpublished Doctoral Dissertation, Carleton University, Ottawa, Ontario.

Washington, Jene A. (2004). *The relationship between procrastination and depression among graduate and professional students across academic programs: Implications for counseling*. Unpublished Doctoral Dissertation. Ed.D., Texas Southern University.

Watson, D. C. (2001). Procrastination and the Five-Factor Model: A Facet Level Analysis. *Personality and Individual Differences* 30 (1) 149-158.

Weiss, L. (1998). *Çocuğumu nasıl anlarım?*. Sinan Köseoğlu (Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları.

Winnicott, D.W. (1962). The theory of the parent-infant relationship: further remarks., *Int. J. Psychoanal.*, 43:238-239.

Yıldız-Bıçakçı, M. (2004). *Annesi Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Anne Baba Tutumlarını Algılamalarının ve Benlik İmajlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Yılmaz, A. (2001). *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Yılmaz, Y. (2007). *Anne Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yavuzer, H.(1990). *Çocuk ve Suç*.(3.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi*. (15. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2000). *Ana-baba ve çocuk*. (13. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2010) *Yaygın Anne-Baba Tutumları: Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları* (2.Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Youniss, J. and Smoller J. (1985). *Adolescent Relation with Mothers, Fathers and Friends*. Chicago: University of Chicago Press.

Yörükoğlu, A. (1985). *Gençlik Çağı*. (10.baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yörükoğlu A. (1993). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. (8. Baskı) İstanbul: Özgür Yayıncılık.

8. EKLER

EK1: Sosyodemografik Bilgi Formu

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıda bir araştırma kapsamında hazırlanmış kişisel bilgi formu ve ölçekler bulunmaktadır. Kişisel bilgi formunu ve ölçekleri, tüm içtenliğinizle okuyarak, doldurmanız beklenmektedir. Size en uygun cevapları (X) şeklinde işaretlemeniz istenmektedir. Lütfen boş soru bırakmayınız. İlgi ve katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkürler.

T.C. Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Öğrencisi
Sevgi TOPRAKYARAN

1. Cinsiyetiniz:

1. Kız () 2. Erkek ()

2. Okul Türü:

- 1.Genel Lise () 2.Meslek Lisesi () 3. Anadolu Lisesi () 4.Fen Lisesi ()

3. Üniversitede okumak istediğiniz bölümün puan türü nedir?

- 1.YGS1 () 2.YGS2 () 3.YGS3 () 4.YGS4 () 5.YGS5 () 6.YGS6 ()

- 7.TS1() 8.TS2()

- 9.TM1() 10.TM2() 11.TM3()

- 12.MF1() 13.MF2() 14.MF3() 15.MF4()

- 16.DİL1() 17.DİL2() 18.DİL3()

4. Üniversitede okumak istediğiniz bölümle ilgili olarak YGS Puan türleri nelerdir?

.....

5. Üniversitede okumak istediğiniz bölümle ilgili olarak YGS' de aldığınız puanlar nelerdir?

6. 12. sınıf 1. Dönem karnenizde başarısız olduğunuz ders var mı?

1.Evet () 2.Hayır()

7. 12. sınıf 1. Dönem karne notunuz nedir?

8. Kaç kardeşe sahipsiniz?

1 () Kardeşim yok 2 () 1 Kardeş 3 () 2 Kardeş
4 () 3Kardeş 5 () 4 Kardeş ve üstü

9. Ailedeki doğum sırasına göre kaçınıcı çocuksunuz?

1 () İlk çocuk 2 () Ortanca çocuk 3 () Son çocuk 4 () Tek çocuk

10. Ailenizin ekonomik durumunu (kira, maaş vb. toplam) aşağıdaki maddelerden hangisi en iyi tanımlar?

1 () Düşük 2 () Orta 3 () Yüksek

11. Anne-babanızın birliktelik durumu nedir?

1 () Evli 2 () Boşanmış 3 () Ebeveynlerden biri öldü.

12. Annenizin öğrenim durumu nedir?

1 () Okuryazar değil 2 () İlkokul mezunu 3 () Ortaokul
mezunu
4 () Lise ve dengi okul 5 () Üniversite 6 ()Yükseklisans
ve Doktora

13. Babanızın öğrenim durumu nedir?

1 () Okuryazar değil 2 () İlkokul mezunu 3 () Ortaokul mezunu
4 () Lise ve dengi okul 5 () Üniversite 6 ()Yükseklisans ve Doktora

EK2:

		Beni hiç yansıtmıyor	Beni çok az yansıtmıyor	Beni biraz yansıtmıyor	Beni çoğunlukla yansıtmıyor	Beni tamamen yansıtmıyor
1	Derslerimi düzenli olarak çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Ödevlerimi/projelerimi genellikle son belirlenen tarihte yetiştiririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Daha keyifli şeyler yapmak için ders çalışmayı bırakırım	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Sınavlardan önce konuları tekrar etmeye zamanım kalır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Ne zaman dersin başına otursam aklıma yapmam gereken başka işler gelir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Önemli olsalar bile sınavlara çalışmayı gereksiz yere son güne bırakırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Derslere hazırlanarak gelirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Sıkıcı derslere çalışmayı son ana bırakırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Herhangi bir dersle ilgili verilen okumaları derse okumuş olarak gelirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Ders çalışırken bir şey yapmak, birisiyle konuşmak, çay ya da kahve içmek vb. için sık sık ara veririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Ödevlerimi/projelerimi zamanında teslim ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Tarihi önceden bildirilmiş olsa bile sınav günü yaklaştığımda önceliği olmayan başka işlerle uğraştığım olur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kendime bir ders çalışma programı hazırlamışsam ona uyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Önemli derslere çalışmayı bile son güne bırakırım	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Çalışmayı son güne bıraktığım için başarısız olduğum derslerim olur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Ödevlerimi/projelerimi zamanında yetiştiremem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Bir sınavdan önce sınavla ilgili konuları her yönüyle çalışmış olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Ödevlerimi/projelerimi yapmayı önemsiz gerekçelerle son güne bırakırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Ben derslerimi çalışmayı son ana bırakan ancak bir dahaki sefere çalışmaya zamanında başlayacağım diyen bir öğrenciyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK3:

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir. Cevaplamanın nasıl olacağını bir örnekle gösterelim: Okula gidiş geliş saatlerini çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğimi sorgular.

- A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil
C) Biraz uygun D) Uygun E) Çok uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa “Hiç uygun değil” in karşılığı olarak A, sizi genellikle serbest bırakıyorsa “pek uygun değil” in karşılığı olarak B, ne yaptığınızla çoğunlukla ilgileniyor bazen sizi serbest bırakıyorsa “biraz uygun” un karşılığı olarak C, sizin hangi saatte nerede olduğunuzu, kimlerle olduğunuzu sıkı bir biçimde izliyorsa “Uygun” un karşılığı olarak D’ yi, kimlerle olduğunuzu çok sıkı bir biçimde izliyorsa “Çok Uygun” un karşılığı olarak E’ yi işaretlemeniz beklenmektedir.

		Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok uygun
		A	B	C	D	E
1	Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	()	()	()	()	()
2	Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	()	()	()	()	()
3	Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	()	()	()	()	()
4	Her zaman başıma kötü bir şey geleceğim gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	()	()	()	()	()
5	Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	()	()	()	()	()
6	Arkadaşlarımı eve çağırma izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranır.	()	()	()	()	()
7	Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.	()	()	()	()	()
8	Cevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.	()	()	()	()	()
9	Bana hükmetmeye çalışır.	()	()	()	()	()
10	Buğün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandımlaçağımı düşünerek benimle gelmek ister.	()	()	()	()	()
11	Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	()	()	()	()	()
12	Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranır.	()	()	()	()	()
13	Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	()	()	()	()	()
14	Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.	()	()	()	()	()
15	Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	()	()	()	()	()
16	Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	()	()	()	()	()
17	Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirirdi.	()	()	()	()	()
18	Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	()	()	()	()	()
19	Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.	()	()	()	()	()
20	Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	()	()	()	()	()
21	Küçük yaşlardan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.	()	()	()	()	()
22	Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır, parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	()	()	()	()	()
23	Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum	()	()	()	()	()
24	Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, kırk not aldığımda cezalandırır.	()	()	()	()	()
25	Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanır.	()	()	()	()	()
26	Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.	()	()	()	()	()
27	Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	()	()	()	()	()
28	Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	()	()	()	()	()
29	Ona yaklaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.	()	()	()	()	()
30	Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılarmıştır.	()	()	()	()	()
31	Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	()	()	()	()	()
32	Benim iyiliğimi istediğimi, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	()	()	()	()	()
33	Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	()	()	()	()	()
34	İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.	()	()	()	()	()
35	Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	()	()	()	()	()
36	Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.	()	()	()	()	()
37	Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	()	()	()	()	()
38	Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.	()	()	()	()	()
39	Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	()	()	()	()	()
40	Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	()	()	()	()	()

9. ÖZGEÇMİŞ

1977 yılında İstanbul'da doğdu. İlköğretimini Bağcılar Yıldıztepe İlköğretim Okulu'nda, lise öğrenimini Zeytinburnu Tekstil Meslek Lisesi'nde tamamladı. Lisans eğitimini 1997-2001 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamladıktan sonra 2013-2016 yılları arasında Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nı tamamladı. 2003-2005 yıllarında Bakırköy Kültür Dershanesi'nde, 2005-2006 yıllarında Bakırköy Final Dergisi Dershanesi'nde, 2006-2007 yıllarında Gökkuşluğu Koleji'nde, 2007-2009 yıllarında Beşiktaş Fen Bilimleri Dershanesi'nde Rehber Öğretmen olarak çalıştı. 2009-2011 yıllarında Okan Üniversitesi Tercih Danışmanlığı yaptıktan sonra 2011 yılında başladığı Haliç Üniversite Tanıtım Sorumlusu görevini 2015 Nisan ayı itibariyle Tanıtım Müdürü olarak devam etmektedir.